

EDUCATIEVE BACHELOR SECUNDAIR ONDERWIJS

Bachelorproef

Hoe waardeer je diversiteit in de
klas?

*Een motiverend lessenpakket volgens het ABC-
model met focus op talige en culturele diversiteit
binnen het vak PAV*

Voorwoord

Voor ik met deze opleiding begon had ik maar één doel voor ogen: leerkracht worden. Na alle ervaringen die ik tijdens mijn opleiding heb opgelopen wil ik niet zomaar een leerkracht worden. Neen, ik wil een voorbeeldige leerkracht worden voor de vele jongeren die achter hun schoolbank zitten en zich afvragen waarom ze vandaag weer naar school moesten komen.

Met een onderwerp zoals 'diversiteit in de klas' wil ik nog eens benadrukken hoe centraal dit thema in ons leven staat. Het onderwijs is de eerste plaats waar we verschillen tussen mensen ontdekken en waar we leren om daar respect voor te hebben. Als leerkracht met een Turkse origine ben ik ervan overtuigd dat ik al mijn leerlingen kan doen geloven in het feit dat niets hun mag tegenhouden om hun doelen in het leven te bereiken, ongeacht hun culturele achtergrond.

Ik wil graag alle mensen bedanken die hun steentje hebben bijgedragen en mij hebben gesteund tijdens dit onderzoek. Eerst en vooral wil ik mijn promotor Liesbeth Dierckx bedanken voor haar begeleiding, feedback en steun tijdens dit proces. Op momenten dat ik het zelf even niet meer zag zitten, gaf ze mij de nodige motivatie om mij in mezelf weer te doen geloven. Verder wil ik mevrouw Hanne Rosius, lector aan de hogeschool PXL, bedanken voor haar creatieve ideeën en haar wijze woorden die me altijd in de juiste richting lieten aanhouden. Ze zal voor mij altijd een lector uit de duizenden zijn.

Daarnaast wil ik alle respondenten die mijn vragenlijst hebben ingevuld bedanken: de leerkrachten van het Technisch Heilig- Hartinstituut in Tessenderlo en het Sint-Franciscuscollege in Heusden- Zolder. Ook de leerkrachten uit de Facebook PAV-groep die zo attent waren om de vragenlijst in te vullen gooi ik een pluimpje.

Ten slotte wil ik mijn ouders en mijn naasten uit de grond van mijn hart bedanken om er altijd voor mij te zijn. Dankzij jullie onvoorwaardelijke steun heb ik geen moment getwijfeld om te blijven gaan tot het einde.

Dit eindwerk vormt de afsluiter van mijn lerarenopleiding secundair onderwijs met als vakkencombinatie PAV en biologie. Hopelijk mag het resultaat van hard werken voor u zichtbaar zijn.

Senem Türk

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	3
Inhoudsopgave.....	4
Inleiding.....	6
1 Verkenkend onderzoek.....	7
1.1 Probleemoriëntering.....	7
1.2 Onderzoeksvragen.....	9
1.3 Onderzoeksplan.....	10
1.4 Literatuurstudie.....	11
1.4.1 Wat houdt motivatie in?.....	11
1.4.2 Hoe kunnen we de motivatie van BSO-leerlingen beschrijven?.....	17
1.4.3 Wat is het belang van kwaliteitsvolle motivatie voor leerlingen?.....	20
1.4.4 Hoe kunnen leerkrachten de motivatie van BSO-leerlingen volgens het ABC-model stimuleren?.....	21
1.4.5 Wat is talige en culturele diversiteit?.....	25
1.4.6 Hoe omschrijven we diversiteit in het BSO?.....	29
1.4.7 Waarom is het belangrijk om talige en culturele diversiteit in de klas te (h)erkennen?.....	32
1.4.8 Wat is het belang van taalontwikkelen lesgeven in het BSO?.....	35
2 Praktijkonderzoek.....	37
2.1 Hoe wordt de motivatie van BSO-leerlingen door leerkrachten omschreven?.....	38
2.2 Komen alle leerkrachten in het BSO in contact met talige en culturele diversiteit in de klas?.....	38
2.3 Hoe wordt culturele diversiteit in het BSO door leerkrachten omschreven?.....	39
2.4 Welke uitdagingen ervaren leerkrachten bij het benutten van talige en culturele diversiteit?.....	39
2.5 Hoe kan een leerkracht de talige en culturele diversiteit in de klas positief in de kijker zetten?.....	40
3 Ontwerponderzoek.....	41
Besluit.....	126
Literatuurlijst.....	127
Boeken.....	131
Geraadpleegde werken.....	131
Bijlagen.....	132
Bijlage 1: Mail scholen.....	132

Bijlage 2: Facebookbericht	135
Bijlage 3: Enquête leerkrachten.....	136

Inleiding

Op basis van mijn eigen ervaringen in het onderwijs en daarbuiten leg ik in dit eindwerk de focus op het thema diversiteit. Iedereen komt in contact met diversiteit, soms gebeurt dit zelfs onbewust. Diversiteit is op de dag van vandaag niet meer weg te denken uit onze samenleving en het onderwijs. Vele klassen in het secundair onderwijs is als het ware en ontmoetingsplaats van verschillende talen en culturen. Maar hoe gaan we daarmee om? Hoe kan de talige en culturele diversiteit in de klas een meerwaarde zijn voor de leerkrachten en de leerlingen?

Het beroepssecundair onderwijs wordt oververtegenwoordigd door allochtoonse leerlingen. Voor leerkrachten is het een ware uitdaging om in te spelen op de verschillen tussen leerlingen. Moet ik als leerkracht elke taal uit de klas kennen? Hoe zorg ik ervoor dat mijn leerlingen zich gelijk voelen? Hoe creëer ik verbondenheid in mijn klas? Deze vragen uit de praktijk hebben geleid tot mijn onderzoeksvraag die als volgt luidt: "Hoe waardeer ik diversiteit in de klas?".

Mijn bachelorproef bestaat uit drie grote delen: een verkennend onderzoek, een praktijkonderzoek en een ontwerponderzoek. In het verkennend onderzoek heb ik mij verdiept in de onderzoeken die er in de literatuur terug te vinden zijn over dit onderwerp. Nadien heb ik een online vragenlijst afgenomen bij leerkrachten om een beter inzicht te krijgen op de vragen en problemen uit de praktijk. Met de informatie die ik haalde uit mijn studie in de literatuur en de praktijk, ben ik aan de slag gegaan om een product te ontwikkelen. Ik heb een leerlingenbundel en een leerkrachtenhandleiding ontworpen die een antwoordt biedt op mijn onderzoeksvraag.

Tenslotte kunt u een besluit, een literatuurlijst en de bijlagen terugvinden.

1 Verkennend onderzoek

In het verkennend onderzoek vertrek ik vanuit een algemene kadering van het probleem en een hoofdvraag. Daaruit volgen enkele concrete onderzoeksvragen en een onderzoeksplan om het bijhorende praktijkonderzoek en ontwerp onderzoek uit te voeren. In de literatuurstudie beantwoord ik een deel van de onderzoeksvragen.

1.1 Probleemoriëntering

We leven in een samenleving waarin diversiteit op verschillende vlakken voorkomt. In het algemeen betekent diversiteit verscheidenheid en dat kan heel breed gekaderd worden. Onder diversiteit verstaan we onder andere: culturele diversiteit, etnische diversiteit, sociale diversiteit, religieuze diversiteit, diversiteit in leren, seksuele diversiteit, socio-economische diversiteit...

De diversiteit van de samenleving weerspiegelt zich ook in de klassen: het onderwijs is een publieke plaats en speelt daarom een belangrijke rol in het benutten van die diversiteit. Daarnaast is het grotendeels de taak van het onderwijs om actief burgerschap bij te brengen aan de leerlingen, waar de diversiteit van de samenleving een onderdeel van is. Het onderwijs vandaag de dag moet zich kunnen richten op het leren omgaan met diversiteit, zodat sociale ongelijkheid verminderd wordt in de huidige maatschappij (Van Avermaet, 2012). Dit zien we duidelijk terugkomen in de nieuwe eindtermen die sinds september 2019 van kracht zijn in het eerste jaar van de eerste graad van het secundair onderwijs. In de huidige 16 sleutelcompetenties, die een vertrekpunt vormen voor de nieuwe eindtermen, wordt het belang voor het omgaan met diversiteit weerspiegeld. Bijvoorbeeld de sleutelcompetenties: burgerschapscompetenties met inbegrip van competenties inzake samenleven, sociaal-relationale competenties en cultureel bewustzijn en culturele expressie.

In het artikel "Onderzoek toont aan: scholen met oog voor diversiteit doen prestatiekloof tussen leerlingen krimpen", pleit een sociaal psychologe aan de KU Leuven, Loes Meeussen, voor het belang van het inzetten op het multiculturalisme binnen een school. "De multiculturele benadering blijkt duidelijk beter te werken als je de prestatiekloof wilt verkleinen", aldus Meeussen (2019). Zowel voor allochtone als autochtone leerlingen zou het goed zijn als scholen die culturele diversiteit positief benutten. Ook wordt zo de prestatiekloof tussen de scholieren verkleind.

Hetzelfde artikel verwijst ook naar het onderzoek van de OESO, Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, naar de leerlingen met een migratieachtergrond. Men concludeerde uit het rapport (2018) dat bij deze leerlingen het risico om slechter te presteren in het onderwijs dubbel zo hoog is. Ons land is een van de westerse landen die op dat vlak slecht scoort. OESO-onderzoekers hebben ook aangetoond dat leerlingen met een andere achtergrond zich minder goed voelen in het onderwijs en ook over het algemeen slecht scoren voor vakken zoals Nederlands en wiskunde. Net daarom is het volgens onderwijsexperten belangrijk om in te spelen op het welbevinden van leerlingen (Grommen, 2019).

Binnen dit onderzoek wordt de focus gelegd op de talige en culturele diversiteit in het secundair onderwijs. Talige en culturele diversiteit is de aanwezigheid van verschillende culturen en talen binnen een regio. In het beroepssecundair onderwijs (BSO) komt dit sterk tot uiting. Via mijn eigen ervaringen heb ik kunnen inzien dat BSO-leerlingen zich minderwaardig voelen wanneer hun culturele achtergrond niet erkend wordt op school. Zo hoor ik vaak in mijn omgeving dat allochtone jongeren vinden dat ze minder kansen krijgen en dat ze altijd als een “vreemde” worden beschouwd, ook al zijn ze hier geboren en getogen.

In het artikel, Ayoob Ghalib: “Hier geboren of niet, vreemdeling ben je voor eeuwig”, kan ik heel wat aspecten herkennen die ik terugvind in mijn omgeving. In het artikel is er een interview met een Irakese jongen, Ayoob Ghalib, geïntegreerd. Eén van zijn uitspraken luidt als volgt: “Ik ben met mijn ouders en mijn broer naar hier gevlucht toen de oorlog in Irak al een jaar bezig was. (...) Ik woon hier al heel lang en spreek ook vloeiend Nederlands, maar er blijft een stereotype rond mij hangen, waarschijnlijk door mijn uiterlijk. Hier geboren of niet, vreemdeling ben je voor eeuwig.” (Bouydiri, 2018).

Hoewel er in de literatuur verschillende onderzoeken zijn en het belang van erkenning van diversiteit in het onderwijs wordt aangetoond met de nieuwe sleutelcompetenties, is het niet altijd evident om dit in de praktijk te realiseren. Doorheen mijn opleiding ben ik veel in contact gekomen met talige en culturele diversiteit in de klas. Maar los daarvan ben ik meer bewust geworden over de verborgen talenten van BSO-leerlingen. Elke leerling op zich is uniek en getalenteerd, maar in het BSO is er nood aan het erkennen ervan. Helaas zijn deze talenten vaak zelden ontdekt of bekend bij leerlingen, maar ook bij leerkrachten. Door hierop in te spelen worden leerlingen gemotiveerd en krijgen ze het gevoel dat ze meetellen. Het welbevinden wordt op deze manier versterkt.

Omwille van mijn eigen allochtone achtergrond en mijn ervaringen in het onderwijs, durf ik te stellen dat dit zeer nuttig kan zijn in het uitwerken van dit onderzoek. Ik wil concrete handvaten aanreiken om diversiteit in een BSO-klas te waarderen, zodat het welbevinden van leerlingen gestimuleerd kan worden.

Door de kadering van dit praktijkprobleem ben ik gekomen tot de onderzoeksvraag: “Hoe kunnen we op een motiverende manier talige en culturele diversiteit in een BSO-klas waarderen?”.

1.2 Onderzoeksvragen

Vertrekkend vanuit mijn hoofdonderzoeksvraag “Hoe kunnen we op een motiverende manier talige en culturele diversiteit in een BSO-klas waarderen?” heb ik een aantal deelvragen opgesteld:

1. Wat houdt motivatie in?
 - 1.1. De zelfdeterminatietheorie (ZDT)
2. Hoe kunnen we de motivatie van BSO-leerlingen beschrijven?
 - 2.1. Welke factoren hebben invloed op de motivatie van (BSO-) leerlingen?
3. Wat is het belang van kwaliteitsvolle motivatie voor BSO-leerlingen?
4. Hoe kunnen leerkrachten de motivatie van BSO-leerlingen in de klas stimuleren?
 - 4.1. CARE-model
 - 4.2. Krachtige leeromgeving
 - 4.3. Enkele tips om motivatie bevorderend les te geven.
5. Wat is talige en culturele diversiteit?
6. Hoe omschrijven we diversiteit in het BSO?
7. Waarom is het belangrijk om talige en culturele diversiteit in de klas te (h)erkennen?
8. Wat is het belang van taalontwikkelen lesgeven in het BSO?
9. Hoe wordt de motivatie van BSO-leerlingen door leerkrachten omschreven?
10. Komen alle leerkrachten in het BSO in contact met talige en culturele diversiteit in de klas?
11. Hoe wordt culturele diversiteit in het BSO door leerkrachten omschreven?
12. Welke uitdagingen ervaren leerkrachten bij het benutten van talige en culturele diversiteit in het BSO?
13. Hoe kan een leerkracht diversiteit in een klas positief in de kijker zetten, rekening houdend met de motivatie van de leerlingen volgens het ABC-model?

1.3 Onderzoeksplan

De volgende onderzoeksvragen beantwoord ik aan de hand van een literatuuronderzoek:

1. Wat houdt motivatie in?
 - 1.1. De zelfdeterminatietheorie (ZDT)
2. Hoe kunnen we de motivatie van BSO-leerlingen beschrijven?
 - 2.1. Welke factoren hebben invloed op de motivatie van (BSO-) leerlingen?
3. Wat is het belang van kwaliteitsvolle motivatie voor BSO-leerlingen?
4. Hoe kunnen leerkrachten de motivatie van BSO-leerlingen in de klas stimuleren?
 - 4.1. CARE-model
 - 4.2. Krachtige leeromgeving
 - 4.3. Enkele tips om motivatie bevorderend les te geven.
5. Wat is diversiteit?
6. Hoe omschrijven we diversiteit in het BSO?
7. Waarom is het belangrijk om talige en culturele diversiteit in de klas te (h)erkennen?
8. Wat is het belang van taalontwikkeland lesgeven in het BSO?

Nadat ik de bovenstaande vragen vanuit een theoretisch kader heb beantwoord, onderzoek ik de volgende vragen in de praktijk:

9. Hoe wordt de motivatie van BSO-leerlingen door leerkrachten omschreven?
10. Komen alle leerkrachten in het BSO in contact met talige en culturele diversiteit?
11. Hoe wordt culturele diversiteit in het BSO door leerkrachten omschreven?
12. Welke uitdagingen ervaren leerkrachten bij het benutten van talige en culturele diversiteit in het BSO?
13. Hoe kan een leerkracht diversiteit in een klas positief in de kijker zetten, rekening houdend met de motivatie van de leerlingen volgens het ABC-model?

Tijdsplanning per onderzoeksfase:

- Literatuuronderzoek: mei 2019 – februari 2020
- Praktijkonderzoek: maart 2020
- Ontwerponderzoek: april 2020
- Afronding: mei 2020 – juni 2020

Tabel 1: Tijdsplanning per onderzoeksfase

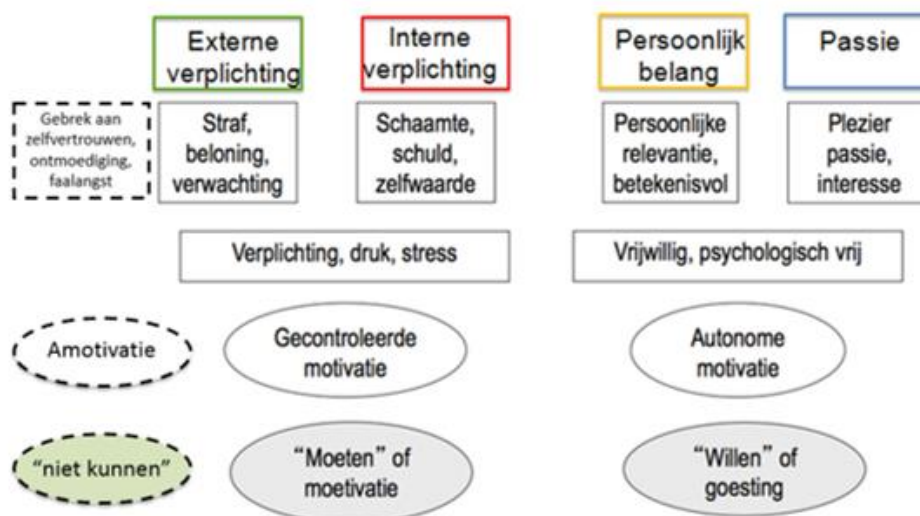
1.4 Literatuurstudie

1.4.1 Wat houdt motivatie in?

Wat weten we precies over motivatie? We omschrijven het begrip ‘motivatie’ als volgt: ‘Motivatie heeft betrekking op de reden waarom een persoon een bepaald gedrag stelt. Het is een innerlijk proces dat richting geeft aan het gedrag zelf. Motivatie is niet vast maar veranderbaar en wordt beïnvloed door verschillende factoren (Clement & Laag, z.j.).

Het innerlijke proces, waaruit motivatie ontstaat, wordt beïnvloed door intrinsieke en extrinsieke factoren. Deze factoren weten elkaar op hun beurt ook te beïnvloeden (o.a. Prince, 2014).

Er zijn verschillende vormen van motivatie. De onderstaande figuur is een schematische weergave van de soorten motivatie die volgens de zelfdeterminatietheorie (Deci en Ryan, 2000) van elkaar onderscheid worden. Het schema is verder aangevuld door Sierens en Vansteenkiste (2009).

Figuur 1: Het zelfdeterminatiecontinuüm gaande van gecontroleerde tot autonome motivatie, L. Dierckx, T. Janssen, M. Trio Opvoedkunde 2a. Motivatiepsychologie

In de volgende paragraaf bespreek ik de soorten motivatie aan de hand van voorbeelden uit de leefwereld van leerlingen.

Autonome motivatie verwijst naar het ondernemen van een activiteit omdat deze door de persoon als zinvol geacht wordt of omdat de activiteit aansluit bij de interesse. De persoon handelt uit vrije wil en ervaart geen psychologische druk. Binnen de autonome motivatie spreken we over 'persoonlijk belang' en 'passie'.

a) Persoonlijk belang

Vb.: "Ik doe vrijwillig mee met een inzamelactie op school, omdat ik het belangrijk vind om aan zulke activiteiten deel te nemen."

b) Passie

Vb.: "Ik doe mee met een inzamelactie op school, omdat ik zulke activiteiten plezierig vind om te doen."

Gecontroleerde motivatie verwijst naar het ondernemen van een activiteit, omdat de drijfveer een verplichting is. De persoon handelt niet meer uit vrije wil en ervaart een intens gevoel van druk en stress. Die druk kan aanzetten om iets te doen, maar met een minder goede kwaliteit van het gedrag. De verplichting kan door externe zaken of interne zaken opgelegd worden.

a) Externe verplichting

Vb.: "Ik doe mee met een inzamelactie op school, anders is de leerkracht van godsdienst ontgoocheld omdat er niemand meedoet."

b) Interne verplichting

Vb.: "Ik doe mee met een inzamelactie op school, omdat ik een voorbeeldige leerling hoor te zijn."

Een autonoom gemotiveerde leerling behaalt betere resultaten en kent een meer succesvol leerproces dan een minder autonoom gemotiveerde leeftijdsgenoot. Wat hierbij centraal staat is dat een leerling de juiste motivatie vertoont en niet de hoeveelheid van de motivatie. Kwaliteit boven kwantiteit is het principe waaruit de zelfdeterminatietheorie ook vertrekt. Door deze theorie te hanteren krijgen we een beter beeld over de beweegredenen van een gedrag. Naast het feit dat de mate waarin we gemotiveerd worden zeer belangrijk is, speelt het soort motivatie (kwaliteit) die we vertonen een cruciale rol. Een gedrag vertrekkend vanuit de autonome motivatie is kwaliteitsvol. Dit zorgt ervoor dat men voldoening haalt in wat hij of zij doet. Men presteert beter en kan langer volhouden, omdat men het doet uit vrije wil.

Naast de autonome en gecontroleerde motivatie onderscheiden we ook amotivatie. Dit is de situatie waarin de leerling duidelijk gedemotiveerd is; dat wil zeggen dat het nemen van initiatief tot handelen volledig ontbreekt (Van Nuland et al., 2011).

Amotivatie kent een aantal drijfveren en kan bij een leerling ontstaan door bijvoorbeeld een tekort aan geloof in het eigen kunnen. Een leerling die niet in zichzelf gelooft dat hij/zij een studietaak goed zal afronden heeft lage verwachtingen van zichzelf. Een ander geval is dat de leerling de nutswaarde van de leeractiviteit niet inziet. Hierdoor levert de leerling geen inspanning om de leeractiviteit tot een goed einde te brengen.

Enkele typische kenmerken van amotivatie bij leerlingen zijn: futloosheid, apatisch en weinig betrokken gedrag en geen sporadisch intentie om te werken voor school. Volgens Deci en Ryan (2000) wordt gesteld dat leerlingen met weinig motivatie een gebrek aan regulatie van het eigen leerproces hebben. Het gevolg daarvan is dat zij vaak stuurloos leergedrag vertonen (Donche, De Maeyer, Coertjens, Van Daal & Van Petegem, 2013). Dit zie je ook vaak bij leerlingen in het BSO, maar dan als het gevolg van de negatieve ervaringen die ze hebben opgedaan door het watervalstelsel. Leerlingen die in het watervalstelsel terecht zijn gekomen hebben vaak veel mislukkingen achter de rug. Ze kunnen het gevoel hebben dat hun inzet geen nut meer heeft.

Vb.: "Jasper zit in het tweede middelbaar. Hij is ongeïnteresseerd in school en steekt er weinig of geen moeite in. Zijn leerkrachten krijgen hem niet mee in de les. Hij werkt liever op de boerderij van zijn opa, waar hij sinds enkele jaren een centje mag verdienen. Het liefst zou Jasper zijn tijd op school eerder doorbrengen op de boerderij. Volgens hem heeft het geen nut meer om naar school te gaan, omdat hij toch later wil blijven werken op de boerderij."

In de literatuur zijn er verschillende theorieën rond motivatie terug te vinden. Binnen mijn onderzoek richt ik mij op de zelfdeterminatietheorie (Deci en Ryan, 2000) waarin de invloed van intrinsieke en/of extrinsieke factoren in beschouwing worden genomen.

Hieronder vind je een verdieping van deze motivatietheorie plaats.

1.4.1.1 De zelfdeterminatietheorie

Binnen het onderwijs is het motivatieonderzoek sterk geëvolueerd, maar vooral het werk van Deci en Ryan (2000) is welgekend. De Self Determination Theory (SDT) of de 'zelfdeterminatietheorie (ZDT)' is een theoretisch kader waarbinnen motivatie en persoonlijkheid bestudeerd worden. De ZDT vertrekt vanuit het idee dat elke mens drie fundamentele psychologische basisbehoeften heeft. Deze vormen de motor voor motivatie en zijn: autonomie, competentie en relationele verbondenheid.

Autonomie

Autonomie is de mate waarin de persoon vrijheid krijgt om zijn eigen gedrag te bepalen (Skinner & Belmont, 1993). Het geeft een gevoel van psychologische vrijheid of zelfbeschikking en is de behoefte van een individu om zelf keuzes te maken en activiteiten te sturen (Connell & Wellborn, 1991; Ryan et al., 1995).

In het onderwijs vraagt men aan de leerlingen om in bepaalde contexten zelf acties te ondernemen en beslissingen te nemen. Indien deze context niet betekenisvol en/of veilig is, kan dit angst en onzekerheid opwekken. Het gevolg is dat de leerlingen niet meteen aan de taak durven te beginnen, omdat ze niet weten hoe ze deze leeractiviteit moeten aanpakken. Daarom is de ondersteunde rol van de leerkracht cruciaal. De nood aan autonomie bij de leerlingen ondersteunen betekent niet dat de leerlingen over alles zelf mogen beslissen. Deze leerlingen hebben nog altijd behoefte om structuur en ondersteuning van een leerkracht te krijgen. Als autonomie-ondersteunende leerkracht kan je binnen dit kader keuzevrijheid aanbieden.

Een ander situatie in het onderwijs is wanneer leerlingen juist geen keuzemogelijkheden krijgen. Deze leerlingen ervaren een gevoel van dwang. Dit wijst op gecontroleerde motivatie.

Met andere woorden; te weinig autonomie, maar ook te veel autonomie kan leiden tot situaties waarin de leerlingen met minder interesse en energie hun eigen competenties ontwikkelen.

Competentie

Competentie wil zeggen dat iemand de behoefte heeft om zichzelf als bekwaam en vaardig te ervaren om een gewenst resultaat te behalen. Leerlingen die gedurende hun onderwijsleerproces negatieve leerervaringen hebben opgedaan, zoals het frequent falen op taken, hebben een minder competent gevoel. Deze leerlingen weigeren vaak de taak uit te voeren, omdat ze denken dat ze dit niet aankunnen. Een typische reactie, die ik ook tijdens mijn stages heb gehoord, van leerlingen is: "Ik hoef die taak/toets niet te maken. Geef mij maar meteen een nul, want ik kan dit toch niet."

Om in te spelen op het competentiegevoel in het onderwijs, zet men in op twee componenten. Enerzijds is het belangrijk dat de leerling kennis heeft over zijn eigen leerstrategieën. Een leerling die van zichzelf weet hoe hij het best kan studeren, voelt zich meer competent. Anderzijds heeft de leerling behoefte om kennis te hebben over zijn eigen capaciteiten. Als een leerling zich bewust is van zijn eigen kwaliteiten en valkuilen, is het voor het kind ook gemakkelijker om een bepaalde leerstrategie in te zetten. De juiste leerstrategie aanhouden heeft een effect op het leerresultaat en zo ook op een verhoogd competentiegevoel.

Relationele verbondenheid

De laatste psychologische basisbehoefte is de relationele verbondenheid. Dit is de behoefte van personen om zich verbonden te voelen met anderen. Het verwijst naar het ervaren van een warm en veilig leerklimaat, het opgenomen voelen in een breder sociaal netwerk, hulp en betrokkenheid van de opvoeders en andere naasten. Uit onderzoek blijkt dat leerlingen die het gevoel hebben dat zijn leraren erg betrokken zijn, meer vertrouwen heeft in het eigen kunnen (Connel & Wellborn, 1991).

Volgens de ZDT zijn mensen van nature geneigd om nieuwe dingen te ontdekken en te leren. De drie psychologische basisbehoeften zijn universeel, je vindt ze dus in alle culturen. Als aan die basisbehoeften is voldaan, wordt de persoonlijke ontwikkeling en het welbevinden van personen gestimuleerd (Deci en Ryan, 2000). Men maakt op deze manier een groter kans om de autonome motivatie te ontwikkelen, zodat men dingen doet 'uit volle goesting'. Als deze behoeften niet naar behoren vervuld worden, dan gaan mensen hun motivatie verliezen of vertonen ze gecontroleerde motivatie.

Op basis van de ZDT kunnen we de redenen van een gedrag achterhalen. Het belangrijke is dat volgens de ZDT er een wisselwerking is tussen de persoon zelf en zijn/haar sociale context (Schuit, de Vrieze & Slegers, 2011). Volgens deze theorie moeten leerkrachten een leeromgeving creëren die inspeelt op de drie psychologische basisbehoeften van leerlingen, zodat de autonome motivatie kan bevorderd worden.

Dit neem ik mee naar mijn ontwerponderzoek:

- kwaliteit van motivatie boven kwantiteit;
- cruciaal om de juiste motivatie bij leerlingen te stimuleren;
- inspelen op autonome motivatie zorgt voor voldoening en betere prestaties;
- inspelen op de drie psychologische basisbehoeften (ABC) van de mens → meer succes om leerlingen te motiveren.

1.4.2 Hoe kunnen we de motivatie van BSO-leerlingen beschrijven?

Als leerkracht hoor je wel vaker van je leerlingen dat school saai is, de lessen of zelfs de leraren zijn saai. Als we vragen waarom leerlingen zo weinig gemotiveerd zijn voor school, kunnen ze zelf vele redenen geven. Terwijl de leraren ook verschillende verklaringen hebben voor de ontbrekende motivatie van hun leerlingen. Meestal leggen ze de oorzaak daarvan bij de leerlingen zelf en dit leiden ze dan weer af uit hun gedrag in de klas. Leerlingen letten niet op, zijn snel afgeleid, zijn weinig in orde met hun taken en toetsen, vertonen ongeïnteresseerd gedrag, zijn niet bereid om mee samen te werken in de les... Een veel gehoorde klacht van leerkrachten is dat ze steeds meer aan hun leerlingen moeten trekken. De leerlingen actief betrekken in de les en hun meekrijgen in het verhaal is een uitdaging geworden voor de leerkrachten (Minnaert, de Boer & Odenthal, 2018).

Het leergedrag (e.g. Minnaert, 1999), het welbevinden op school (e.g. Van der Veen & Peetsma, 2009) en de leerprestaties van leerlingen (e.g. Schiefele et al., 1992) zijn verbonden met de motivatie van een leerling. Een belangrijk punt waar men meer rekening mee moet houden is dat motivatie onzichtbaar is. Het gedrag van een leerling kan je zien, maar de achterliggende redenen voor dat gedrag zijn verborgen. Lewin stelt dat gedrag op zijn beurt een samenspel is tussen de kenmerken van een persoon (interesse in kunst, schuldgevoel t.o.v. leerkracht godsdienst,...) en omgeving (hoge verwachtingen van de leerkrachten, drukke werkweek, verandering in de schoolomgeving,...). Dit wordt het interactieperspectief genoemd.

Ook bij de motivatie van leerlingen kan een verandering in de omgeving (leraar/ vormgeving onderwijs) een invloed uitoefenen. Leerlingen kunnen op dezelfde situatie anders reageren omwille van zijn/haar persoonlijkheidskenmerken.

Vb.: Een leerling die negatieve ervaringen heeft met het springen over een bok en een kast, zal zich minder op zijn gemak voelen tijdens de lessen gymnastiek van LO. Deze leerling zal faalangst hebben en niet meteen durven springen voor zijn/haar klasgenoten. Terwijl een leerling die vertrouwd is met gymnastiek dezelfde opdracht voor een grote groep zou kunnen uitvoeren.

Wanneer de leerkracht ervoor kan zorgen dat de leerling met negatieve ervaringen zijn angst kan overwinnen, zal de motivatie van de leerling voor dit vak ook beïnvloed worden.

In beide gevallen in het voorbeeld is er een interactie tussen de persoonskenmerken (negatieve of positieve ervaring met gymnastiek; faalangst) en de situatie (het springen over een bok en kast tijdens een les LO) waarin de leerling zich bevindt.

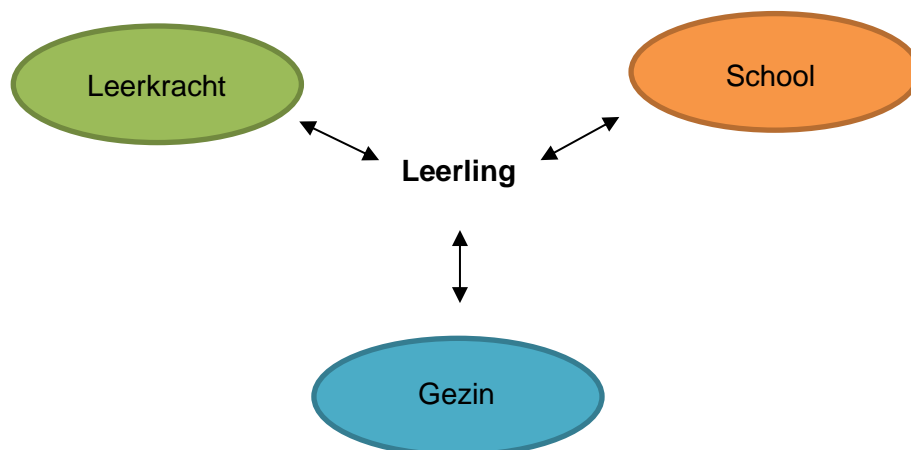
1.4.2.1 Welke factoren hebben invloed op de motivatie van (BSO-) leerlingen?

Vertrekkend vanuit het interactieperspectief kunnen we motivatie en demotivatie beter interpreteren. Om de motivatie en demotivatie van een leerling te verklaren moet men rekening houden met de verschillende beïnvloedende factoren. Hieronder volgt een korte omschrijving van de vier beïnvloedende kenmerken (Opvoedkunde 2a. Motivatiepsychologie, Dierckx, L. e.a., 2018):

- ❖ **persoonskenmerken** (de manier waarop ik over mezelf denk; fysieke mogelijkheden en beperkingen; taalbeheersing; geslacht; welbevinden;...),
- ❖ **variabelen in de schoolsituatie** (lesinhoud; onderwijsstijl van leraren; klasgenoten; mindset van leerkrachten; onderwijsactiviteiten; evaluatie;...),
- ❖ **de familiale situatie** (in welke mate ouders belang hechten aan het verder studeren of aan een beroep; ondersteuning; structuur; gezinssituatie; woning;...), en
- ❖ **de maatschappelijke situatie** (de sociaal-economische situatie; culturele achtergrond;...).

De vier verschillende kenmerken kunnen niet los van elkaar gezien worden. Deze kenmerken beïnvloeden elkaar en vullen elkaar aan. Als een leerling kwalitatief en kwantitatief gemotiveerd is, heeft dit een invloed op het gedrag naar de leerkrachten, de school en het gezin toe. De leerkracht, de school en het gezin oefenen op hun beurt een invloed uit op de motivatie van de leerling.

Het schema hieronder illustreert de interactie tussen de leerkracht, de school, het gezin en de leerling zelf. De leerkracht speelt hier een cruciale rol om de omgeving volgens de noden van de leerling te wijzigen. Een leerkracht die bijvoorbeeld meer aangepaste oefeningen volgens het niveau van de leerling geeft, zal de motivatie bij de leerling rechtstreeks beïnvloeden.

Figuur 2: Illustratie beïnvloedende factoren motivatie van een leerling

Om specifiek de motivatie van een BSO-leerling te omschrijven, doe ik beroep op een werkseminarie na een peilingsonderzoek uit 2014 voor het vak Project Algemene Vakken. Men heeft onderzoek gedaan naar de motivatie van leerlingen in het zesde jaar BSO.

Een BSO klas wordt gekenmerkt door zijn diverse leerlingenpubliek. Heel wat leerlingen belanden er omwille van leerproblemen, een andere thuistaal, de economische situatie van het gezin,... Dit zijn factoren die rechtstreeks invloed hebben op de schoolloopbaan van een leerling. Het gevolg is dat er leerlingen zijn die eigenlijk niet op hun plaats zitten in het BSO en dus gedemotiveerd geraken. Bovendien hebben veel BSO-leerlingen faalervaringen opgelopen gedurende hun schoolcarrière, waardoor ze geen motivatie meer vinden om zichzelf in te zetten.

Daarnaast blijkt dat de lage verwachtingen van een leerkracht ervoor kan zorgen dat leerlingen daadwerkelijk lager presteren. Wanneer een leerling onvoldoende wordt uitgedaagd, verliest hij zijn motivatie (Peilingsonderzoek PAV, 2014).

Dit neem ik mee naar mijn ontwerponderzoek:

- motivatie = onzichtbaar → gedrag = zichtbaar;
- motivatie leerlingen → beïnvloedt leergedrag en prestaties;
- gedrag leerling wordt beïnvloed door leerkrachten, school en gezin → altijd in achterhoofd houden;
- motivatie BSO-leerlingen vaak laag door faalervaringen en schoolloopbaan.

1.4.3 Wat is het belang van kwaliteitsvolle motivatie voor leerlingen?

Voor een aantal leerlingen komt school tegenwoordig op de tweede plaats. Om leerbereidheid van leerlingen aan te wakkeren is het belangrijk dat de leerling gestimuleerd wordt in de juiste motivatie. Niet enkel de kwantiteit of de hoeveelheid van de motivatie is belangrijk, maar ook de kwaliteit of de soort motivatie (Vansteenkiste, Lens en Deci, 2006). De soorten motivatie zijn in het zelfdeterminatiecontinuüm (zie paragraaf 1.4.1.1) reeds aangehaald. In deze theorie wordt de focus gelegd op de drijfveren van de motivatie van een persoon. Zo maakt men een onderscheid tussen: gecontroleerde motivatie of “moetivatie”, autonome motivatie of “goesting” en amotivatie.

Bij gecontroleerde motivatie of “moetivatie” ervaart men een druk tijdens het uitvoeren van een activiteit, waardoor men spreekt over het “moeten doen van iets” of “moetivatie”. Bij autonome motivatie daarentegen ervaart men een psychologische vrijheid. Met andere woorden voelt men geen druk tijdens het handelen en doet men het vanuit “eigen wil” of “goesting”. Net daarom is het essentieel dat een leerling autonoom gemotiveerd is. Het is deze soort motivatie die het verschil kan maken in het leer- en presteergedrag. Een leerling die autonoom gemotiveerd is, zal beter presteren en de leerstof diepgaander instuderen, waardoor het langer onthouden wordt. Bovendien zal de leerling meer bereid zijn om samen te werken, een groter doorzettingsvermogen en een beter zelfsturing hebben en meer voldoening halen uit de activiteit zelf. Door in te zetten op de drie psychologische basisbehoeften (ABC), wordt de autonome motivatie van de leerling verhoogd. In de volgende paragraaf wordt besproken hoe een leerkracht ABC in de les kan verwerken.

Nog een ander belangrijke opmerking is dat een gemotiveerde leerkracht ook het verschil kan maken. Een leerkracht die gemotiveerd voor een klas staat, bereikt meer leerwinst bij de leerlingen.

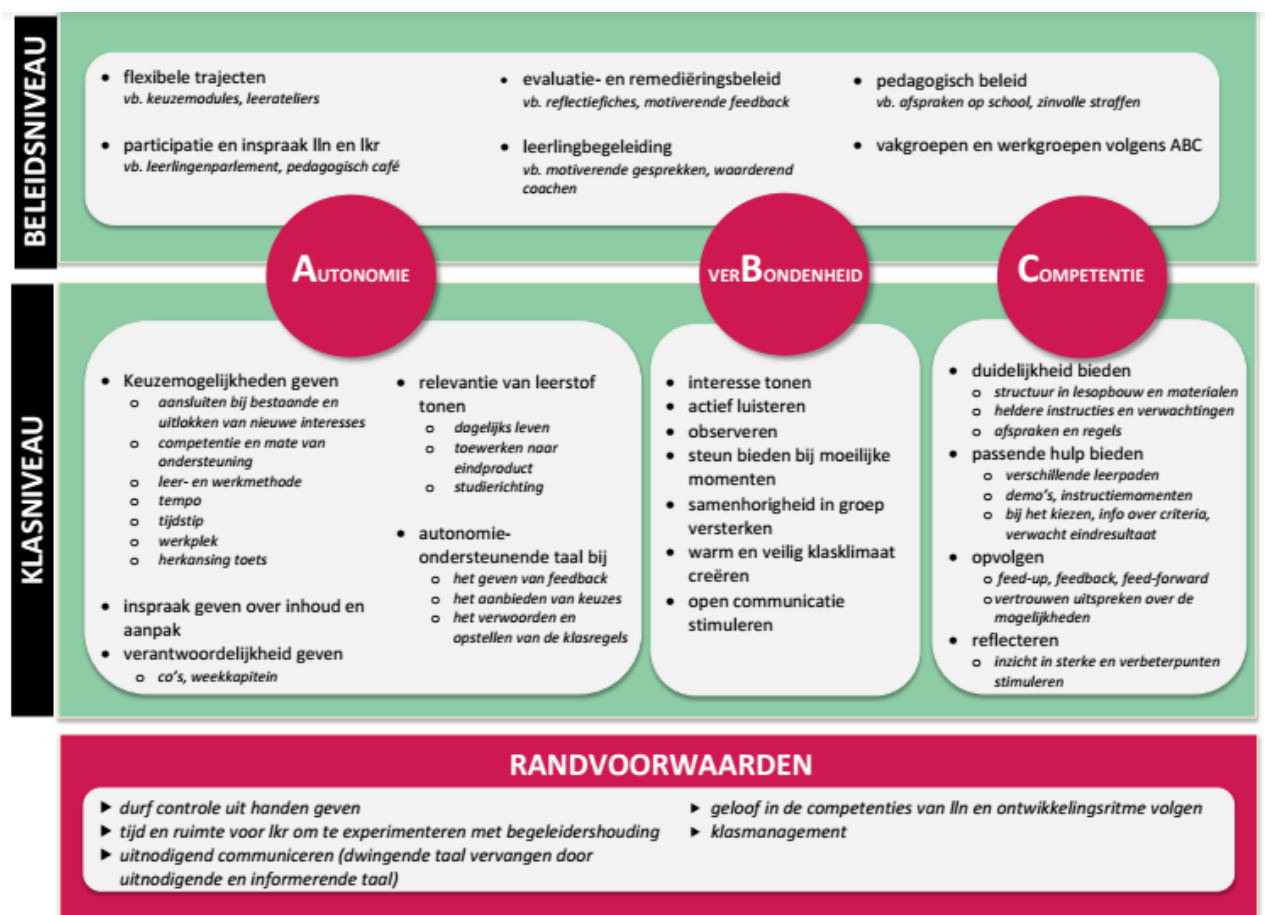
Dit neem ik mee naar mijn ontwerponderzoek:

- autonome motivatie van leerlingen verhogen door ABC in de les te verwerken.

1.4.4 Hoe kunnen leerkrachten de motivatie van BSO-leerlingen volgens het ABC-model stimuleren?

Het onderzoek van Vansteenkiste en zijn collega's (2015) leert ons dat het stimuleren van de autonome motivatie positieve gevolgen heeft. Daarnaast weten we dat er een motivatieprobleem is bij de leeftijdsgroep van 13 en 14-jarige leerlingen. Uit onderzoek blijkt dat in de loop van de schoolloopbaan van een leerling de leervreugde afneemt. 72% van de 13 en 14-jarigen scoren laag tot zeer laag op leervreugde en 42% scoort hoog tot zeer hoog op zinvolheid.

Om een antwoord te geven op de vraag: "Hoe kunnen leerkrachten de motivatie van BSO-leerlingen volgens het ABC-model stimuleren?" hebben twee lectoren uit onze lerarenopleiding een samenvattend overzicht gemaakt. Het overzicht biedt handvaten op zowel beleids- als klasniveau. In deze bachelorproef leggen we specifiek de focus op het klasniveau.

Figuur 3: Samenvattend overzicht ABC op beleids- en klasniveau, Opvoedkunde 2a. Motivatiepsychologie, Hornikx, I, & Dierckx, L. (2017)

In het volgende deel bespreken we diepgaander hoe een leerkracht kan inspelen op de nood aan autonomie, verbondenheid en competentiegevoel (Opvoedkunde 2a. Motivatiepsychologie, Dierckx, L. e.a., 2018).

1.4.4.1 *Inspelen op de autonomie*

Wanneer een leerkracht inspeelt op de nood aan autonomie, dan wordt er ruimte voorzien om in dialoog te treden met leerlingen en hun inspraak te geven. Leerkrachten kunnen leerlingen stimuleren om eigen keuzes te maken en inspraak te hebben over leeractiviteiten. Bijvoorbeeld door in het begin van het schooljaar te vragen in welke thema's de leerlingen geïnteresseerd zijn, wat hun persoonlijk voorkeuren of leervragen zijn,... Je kunt de leerlingen ook betrekken bij beslissingen die voor een langere tijd gelden. Daarbij denken we bijvoorbeeld aan het maken van klasafspraken.

Vele leerlingen zijn het niet gewoon om inspraak te hebben of eigen keuzes te maken, omdat ze daar nooit de kans voor hebben gekregen. Daarom is het belangrijk om ruimte te bieden aan de leerlingen, zodat ze zelf initiatief nemen. Een belangrijke opmerking is dat leerlingen soms het gevoel hebben dat de leerkracht een hoger hiërarchische positie inneemt, waardoor de kans bestaat dat leerlingen de stap niet durven te zetten om initiatief te nemen. In dat geval kan je best zoveel mogelijk in dialoog gaan met je leerlingen, zodat je een draagvlak kan creëren. Leerlingen zullen zich zo begrepen en betrokken voelen.

Een ander manier om de inbreng van leerlingen te stimuleren is het geven van keuzemogelijkheden. Men maakt een onderscheid tussen 'optiekeuzes' en 'actiekeuzes' (Ryan en Deci, 2000). Een optiekeuze is het geven van een aantal opties waaruit de persoon kan kiezen. Dit voorkomt de keuzestress bij leerlingen.

Voorbeelden van optiekeuzes:

- kiezen tussen verschillende aangeboden thema's;
- kiezen tussen opdrachten van verschillende niveaus;
- kiezen tussen het digitaal maken van de opdracht of op papier;
- ...

Een actiekeuze heeft betrekking op de manier van aanpak, het tijdstip en de werkplek.

Voorbeelden van actiekeuzes:

- kiezen waar ze aan de opdracht werken;
- kiezen wanneer de deadline van een opdracht of toets zal zijn;
- kiezen hoe ze een opdracht moeten inleveren;
- ...

Het bieden van optiekeuzes zijn eenmalige keuzes en hebben weinig effect op de autonomie en de autonome motivatie, in tegenstelling tot de actiekeuzes. Dat blijkt uit een onderzoek (Reeve, Nix & Hamm, 2003). Datzelfde onderzoek toonde aan dat het bieden van keuzes binnen een autonomie-ondersteunde context moet gebeuren, anders heeft dat weinig positief effect op het autonomiegevoel. Wanneer een leerkracht geen keuzes kan aanbieden, is het zinvol om dit te communiceren naar de leerlingen voor hun persoonlijk belang. Een leerkracht kan niet altijd voor alles de inbreng van leerlingen toestaan. Dat is soms niet haalbaar of wenselijk. Door een betekenisvolle uitleg te geven, kunnen leerlingen zich daarin herkennen en de situatie beter begrijpen. Een autonomieondersteunende leerkracht weet de taken en

regels goed te onderbouwen en kan persoonlijke interesses en doelen aansluiten bij de uitleg. Houd rekening dat de uitleg realistisch en geloofwaardig blijft, niet vaag omschreven wordt en het betekenisvol is.

Ten slotte maakt het taalgebruik van een leerkracht ook een verschil. Een autonomieondersteunende leerkracht zal eerder uitnodigend communicatiestijl hanteren in plaats van een eisend of schuldbeladen taalgebruik.

Hieronder illustreer ik aan de hand van een voorbeeld het verschil tussen een uitnodigend en eisend taalgebruik.

Voorbeeld uitnodigend taalgebruik:

“Ik reken er op dat jij de taak uiterlijk tegen morgen afwerkt en het in mijn bakje komt leggen.”

Voorbeeld eisend taalgebruik:

“Je maakt de taak uiterlijk tegen morgen af en komt het in mijn bakje leggen.”

Woorden zoals: kunnen, proberen, voorstellen, i.p.v. moeten, verplichten en verwachten hebben een groter impact op de betrokkenheid en de prestaties van leerlingen. Deze communicatiestijl is aangeraden om tijdens elke interactie met de leerling aan te houden. Een taalgebruik waarbij schuld of schaamte wordt opgewekt bij de leerling moet vermeden worden.

Voorbeeld schuld- of schaamte-opwekkende taalgebruik:

“Ik ben teleurgesteld in jou, je had meer je best moeten doen.”

1.4.4.2 Inspelen op de relationele verbondenheid

Relationele verbondenheid heeft te maken met de nood aan sociale en warme relaties. Als leerkracht kan je de relationele verbondenheid in de les stimuleren door aan te sluiten bij de leefwereld van de leerlingen, empathie te hebben ten opzichte van je leerlingen, luisterbereid zijn,... Daarbovenop schept het zelf enthousiast en energiek voor de klas staan, positieve feedback geven, interessante probleemstellingen formuleren, de relevantie van de les benadrukken,... verbondenheid. Niet alleen hebben leerlingen de behoefte aan verbondenheid met de leerkracht, maar ook de verbondenheid met medeleerlingen is belangrijk.

1.4.4.3 Inspelen op het competentiegevoel

Het competentiegevoel kan je bij de leerlingen verhogen door een zekere structuur aan te bieden in je lessen. De lesopbouw in het begin van de les overlopen, het doel van de les uitleggen, duidelijke verwachtingen opstellen en deze meedelen en haalbare uitdagingen bieden zijn manieren om meer structuur in de les te krijgen. Heldere instructies geven en duidelijk zijn ten opzichte van je leerlingen zijn cruciaal. Vertel hoe de leerlingen de opdracht kunnen aanpakken en vraag waar ze naar toe willen of wat hun doel is. Bovendien geeft het aanbieden van haalbare uitdagingen ook een verhoogd competentiegevoel. Een leerling die uitgedaagd wordt door taken die aangepast zijn volgens de moeilijkheidsgraad, zal een gevoel

van competentie krijgen. Wanneer deze taken niet te gemakkelijk of juist te moeilijk zijn, zal de leerling zelf ervaren dat hij met de nodige inspanning de taak wel kan aanpakken.

Dit neem ik mee naar mijn ontwerponderzoek:

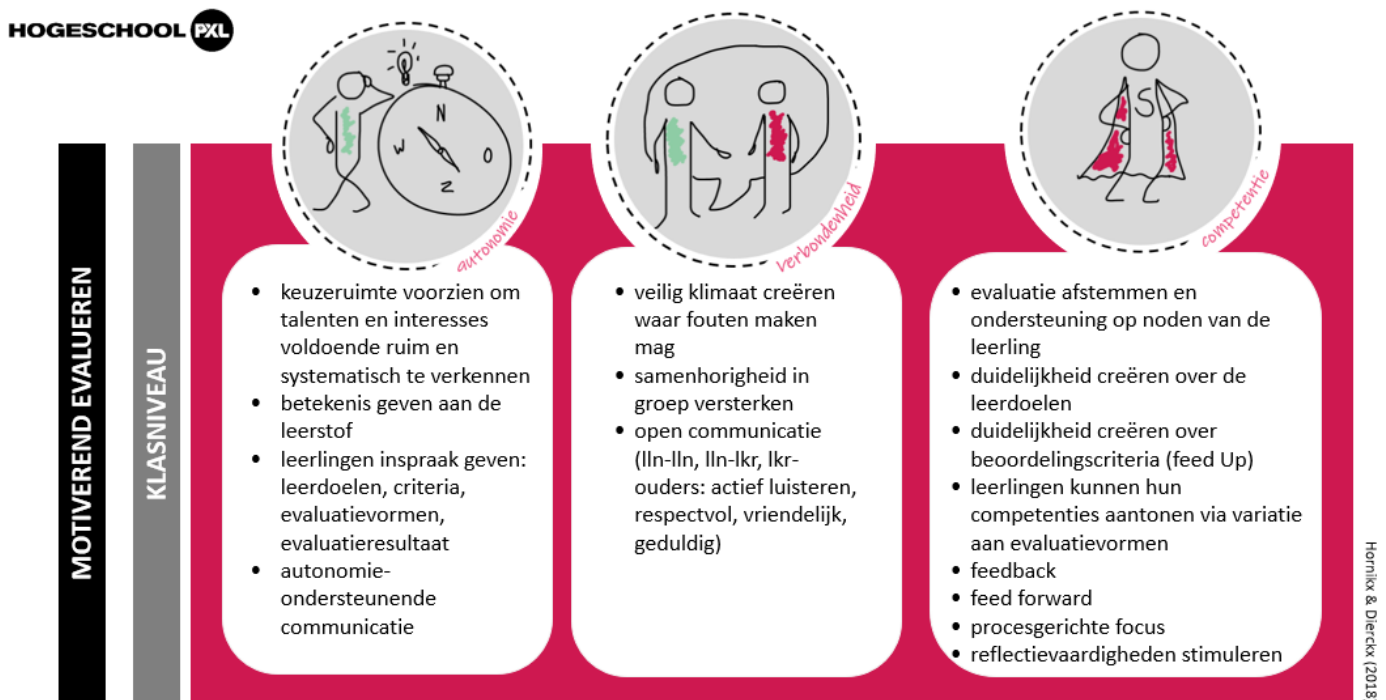
Tips om ABC in de les te verwerken:

1. Autonomie:
 - ruimte voor dialoog en inspraak;
 - actiekeuzes > optiekeuzes;
 - uitnodigend taalgebruik.

2. Verbondenheid:
 - interesse tonen, luisterbereid zijn, positieve feedback geven,...
 - verbondenheid met medeleerlingen → bv. groepswork, dialoog, ...

3. Competentiegevoel:
 - structuur in de les bieden, duidelijk instructies geven, duidelijke verwachtingen opstellen en communiceren naar de leerlingen toe, ...

Het onderstaand schema geeft een aantal voorbeelden weer van motiverend evalueren. Het

motiverend evalueren heeft een positief effect op het leerproces en leerprestaties van de leerling.

Figuur 4: Voorbeelden motiverend evalueren, Hornikx, I, & Dierckx, L. (2018)

1.4.5 Wat is talige en culturele diversiteit?

Diversiteit betekent verscheidenheid en mensen kunnen op heel veel vlakken van elkaar verschillen. Diversiteit is niet meer weg te denken uit onze samenleving. Op straat, in de winkel, in een restaurant, in het ziekenhuis, ... Het kan nog moeilijk genegeerd worden, want we komen het overal tegen.

Als we het begrip diversiteit definiëren, omschrijven we het als volgt: ‘alle mogelijke verschillen die kunnen bestaan tussen mensen die in onze maatschappij samenleven, op het vlak van gender, huidskleur, sociale achtergrond, seksuele geaardheid, lichamelijke en verstandelijke mogelijkheden, religie, levensbeschouwing, leeftijd, etniciteit, taal, talenten, ...’ (Heylen, L. e.a., 2006). Uit deze definitie kunnen we afleiden dat diversiteit een zeer breed begrip is. In het onderwijs komen vele vormen van diversiteit voor. Zo wordt elke leerling en elke leerkracht ermee geconfronteerd.

In het kader van mijn bachelorproef richt ik mij meer specifiek op de talige en culturele diversiteit. Taal en cultuur zijn samenhangend. Een taal is een weerspiegeling van de cultuur waarin het is ontstaan. Het is een sociaal systeem en een medium waar je betekenissen mee uitdrukt. De taal van een cultuur reflecteert bovendien wereldbeelden, opvattingen en houdingen (Van Der Leeuw en Meestringa, 2017).

Als leerkracht dienen we rekening te houden met de rugzak die onze leerlingen met zich meenemen als ze de school binnenstappen. Leerlingen brengen andere talen met zich mee, zoals: variëteiten van het Nederlands, Frans, Turks, Arabisch, Italiaans, Spaans...

De tabel hieronder is een weergave van de procentuele verdeling van de afkomst van mensen tussen 12 en 17 jaar.

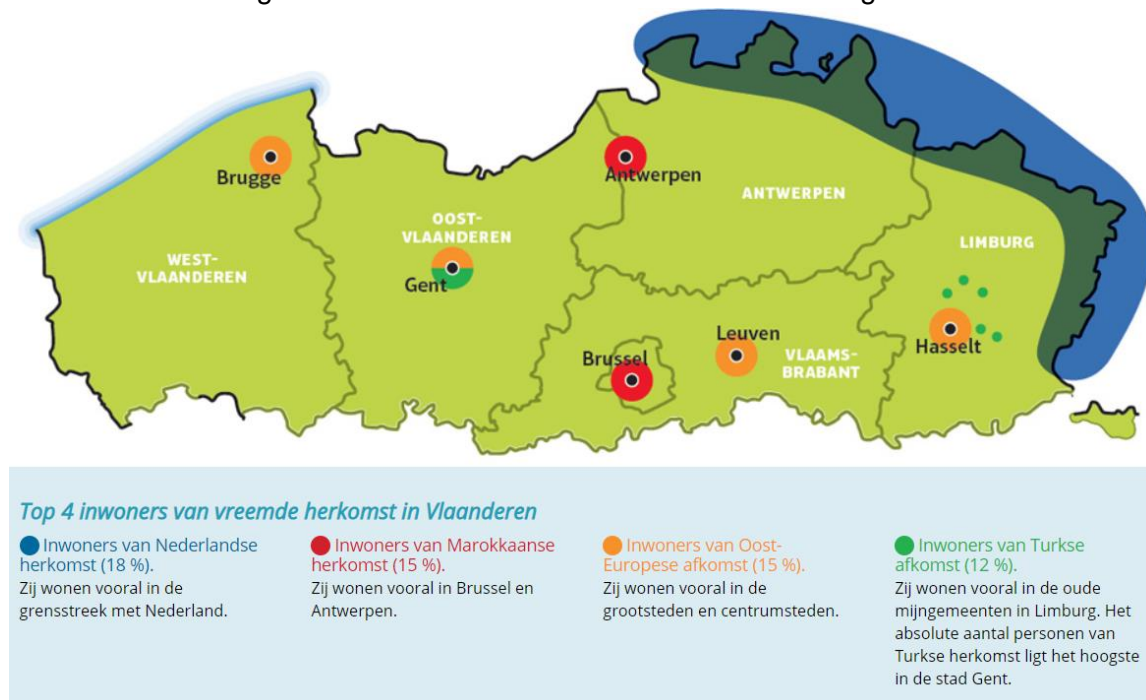
Roots mensen tussen 12 en 17 jaar	Hoeveelheid personen uit de bevolking (%)
Belgisch	81,3
West- Europees	6
Oost- Europees	2,8
Turks	2,8
Marokkaans	3,2
Andere landen	4

Tabel 2: Procentuele weergave roots van mensen tussen 12 en 17 jaar, Vantieghem, W., Groenez, S., Lamberts, M., Diversiteitsbarometer Onderwijs – Vlaams Gemeenschap (2018)

Marokkanen, Oost- Europeanen en Turken vormen de drie grootste groepen in Vlaanderen met een niet- Westerse achtergrond. 12,7% van de adolescenten in Vlaanderen zijn van niet- Westerse origine (Diversiteitsbarometer Onderwijs, 2018).

De stijging van de etnische diversiteit in de schoolbanken is het gevolg van de globalisering, de arbeidsmigratie en de vluchtelingengolf doorheen de jaren. Na de Tweede Wereldoorlog hebben de verschillende migratiegolven voor een groter diversiteit in Vlaanderen gezorgd. In de Belgische geschiedenis zijn in de jaren 60 en 70, door een tekort aan arbeiders op de arbeidsmarkt, een groot aantal gastarbeiders geïmmigreerd naar ons land. De immigratie kwam vooral uit landen zoals Turkije, Marokko en Zuid-Europa. Vanaf de eenentwintigste eeuw is er een kwantitatieve en kwalitatieve verschuiving waargenomen in het aantal en de aard van deze immigratie. Vooral op etnisch, sociaaleconomisch en religieus vlak is de nieuwe immigratie veel diverser (Agirdag, 2015).

De onderstaande figuur illustreert het aandeel allochtone bevolking in Vlaanderen en Brussel.

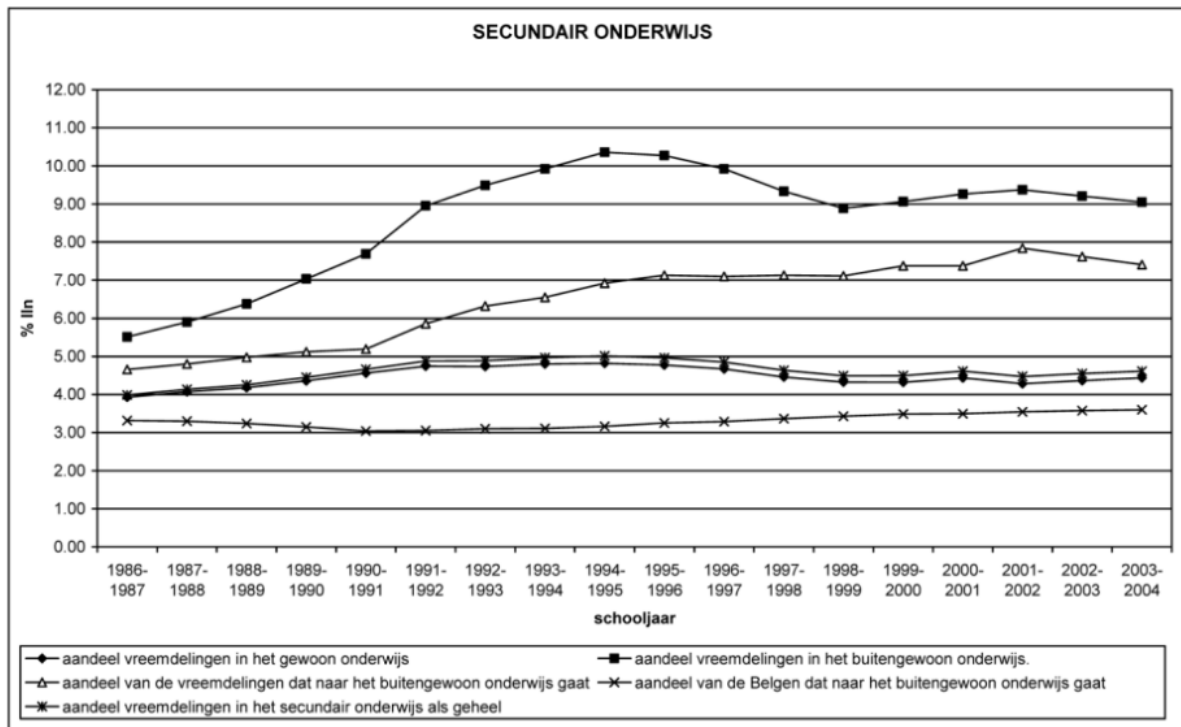

Figuur 6: Verspreiding allochtone bevolking in Vlaanderen en Brussel, overgenomen uit Overall Taal 2015

We merken op dat in Limburg vooral inwoners van Oost-Europese en Turkse afkomst in de oude mijnstreek gevestigd zijn.

In België tonen cijfers dat de kloof in schoolprestaties tussen allochtone en autochtone leerlingen zeer groot is. Onderwijs speelt een cruciale rol voor immigranten en hun nakomelingen. School is immers de enige hefboom om voor inburgering, een goede kennis van het Nederlands en het behalen van waardevolle diploma's te zorgen. Echter tonen verschillende onderzoeken aan dat de meerderheid van de allochtone jongeren met een minder gunstige positie in het onderwijs starten. Allochtone leerlingen blijken slechter te presteren op school, moeten vaker een jaar overdoen, starten in veel gevallen in de B-stroom of evolueren systematisch van het ASO naar het TSO of BSO en zijn relatief oververtegenwoordigd in het buitengewoon onderwijs. Dit zijn de kinderen en jongeren die opgroeien in gezinnen waarvan de ouders een of meerdere van de volgende kenmerken vertonen: laaggeschoold, laaggeletterd, slechte huisvesting, werkloos, laag inkomen, niet of onvoldoende beheersing van het Nederlands, onzeker verblijfsstatuut...

De onderstaande figuur geeft de evolutie van de aanwezigheid van vreemdelingen en Belgen in het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs weer. De gegevens zijn gebaseerd op de databank Armoede en Sociale Uitsluiting, die als bron gegevens van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement Onderwijs, Afdeling Begroting en Gegevens gebruikt.

Figuur 7: Evolutie van de aanwezigheid van allochtonen en autochtonen in het gewoon en buitengewoon secundair onderwijs, overgenomen uit *Onderwijs onderweg in immigratiesamenleving* p.38

Hoewel diversiteit de kern van het onderwijs is geworden, zijn er vandaag de dag nog altijd duidelijke meningsverschillen. Sommigen beschouwen dit als een hinder, anderen ervaren dit als een uitdaging en nog anderen zien dit als een mogelijkheid om van elkaar te leren. Ongeacht deze meningsverschillen is en blijft het onderwijs neutraal en moet het ervoor zorgen dat de verschillen benut worden als kansen voor leerlingen om te kunnen leren. Echter is het omgaan met en het managen van diversiteit in scholen een van de grootste uitdagingen voor ons huidig onderwijssysteem.

Dit neem ik mee naar mijn ontwerponderzoek:

- diversiteit is een breed begrip;
- taal en cultuur zijn samenhangend → een deel van je identiteit;
- leerlingen brengen andere talen met zich mee = rugzak → belangrijk om identiteit van leerlingen als leerkracht te erkennen = stimulatie welbevinden + motivatie;
- migratiestroom = diverser wordende samenleving = diversiteit in het onderwijs;
- verschil in schoolprestaties tussen allochtonen en autochtonen is groot;
- TSO, BSO en BuSO = oververtegenwoordiging van allochtonen;
- situatie/achtergrond ouders/gezin (taal, onderwijs, huisvesting, werk,) → invloed op schoolloopbaan leerling.

1.4.6 Hoe omschrijven we diversiteit in het BSO?

In het onderwijs treffen we verschillende vormen van diversiteit aan, waaronder:

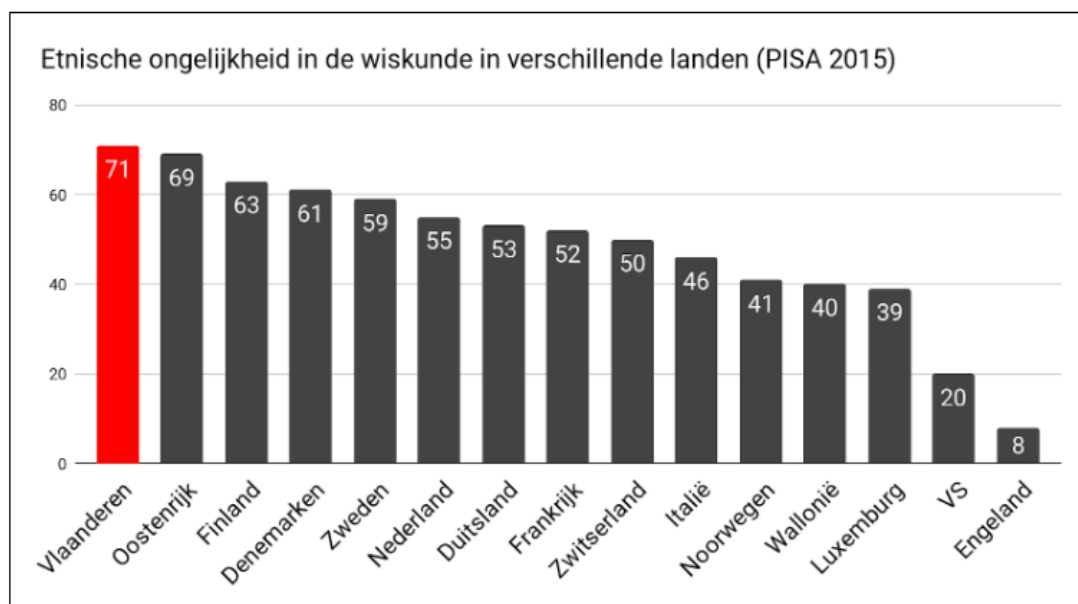
- sociaal- economische en maatschappelijke diversiteit;
- diversiteit in de onderwijsvormen;
- diversiteit door functiebependingen, zoals leer-, gedrags- en ontwikkelingsstoornissen;
- genderdiversiteit;
- etnisch- culturele diversiteit, waar talige diversiteit bij hoort.

In bijna elke klas kunnen leraren en leerlingen met één of meerdere van deze vormen te maken krijgen. Men vindt verschillende grootschalige onderzoeken in de literatuur terug omtrent diversiteit in het onderwijs. Ik richt mij specifiek op de sociaal- economische en de etnisch- culturele aspecten. Daarvoor doen we beroep op het Diversiteitsbarometerproject. Dit is een onderzoeksprogramma dat gecoördineerd en gepubliceerd wordt door Unia, in samenwerking met verschillende instanties waaronder KU Leuven-HIVA, Universiteit Gent- Steunpunt Diversiteit & Leren en ULB-GERME.

Uit het rapport van de Diversiteitsbarometer Onderwijs blijkt dat de sociaal- economische en etnische achtergrond van leerlingen vaak doorslaggevend is bij het maken van een keuze in de onderwijsvorm. Zo wordt het beroepsonderwijs oververtegenwoordigd door leerlingen met een migratieachtergrond, voornamelijk door jongeren van Turkse en Noord-Afrikaanse afkomst. Deze jongeren komen vaker in het watervalstelsel terecht, waardoor ze stelselmatig afzakken naar minder gewaardeerde richtingen. De oorzaak van dit fenomeen ligt vaak bij schoolmoeheid van de leerlingen (Ducquet, et al., 2006).

Al vanaf het eerste jaar van het secundair onderwijs merkt men een verschil op in de doorstroming tussen allochtone jongens en meisjes. In tegenstelling tot allochtone meisjes, belanden allochtone jongens meestal later in het TSO of het BSO. Zij doorlopen vaker eerst een normaal traject, om vervolgens af te stappen van het ASO. Een meerderheid van de allochtone meisjes kiezen bewust om meteen in het BSO te starten, waardoor het afzakken van een hoger naar een lager onderwijsvorm niet meer mogelijk is (Ducquet, et al., 2006).

In de onderstaande grafiek wordt de etnische ongelijkheid in het vak wiskunde in Vlaanderen vergeleken met verschillende andere Europese landen.

Figuur 5: Etnische ongelijkheid in de wiskunde in verschillende landen, overgenomen uit KU Leuven Blogt 2019

We merken consequente verschillen tussen kinderen van Belgische herkomst en kinderen met een migratieachtergrond zowel in kleuter-, lager- als in het secundair onderwijs.

Naast de etnisch- culturele diversiteit die we tegenkomen in het BSO, vinden we bijna in elke klas ook sociaal- economische diversiteit onder de leerlingen. De sociaal- economische context van leerlingen spelen degelijk een rol in hun schoolloopbaan. Daarbij denken we voornamelijk aan leerlingen uit (kans)arme gezinnen. Deze kinderen missen de steun van hun ouders, omdat ze vaak laaggeschoold of ongeletterd zijn. Daarnaast is het materiële, zoals een computer of de aanwezigheid van het internet, in deze gezinnen ook beperkt. Op basis van PISA-data stellen internationale studies vast dat de sociaal- economische achtergrond van leerlingen een belangrijke factor is in het maken van een studiekeuze. Leerlingen met een kwetsbare sociaal- economische achtergrond treffen we meer aan in het beroepsonderwijs, terwijl leerlingen met een sterker sociaal- economische achtergrond meer in het algemeen onderwijs terechtkomen (Diversiteitsbarometer Onderwijs, 2018).

Ten slotte wil ik nog even stilstaan bij het feit dat er de laatste jaren steeds meer OKAN-leerlingen terechtkomen in het BSO. Het Vlaams onderwijs ontvangt anderstalige nieuwkomers in een onthaalklas gedurende één jaar. Deze OKAN-leerlingen volgen een onthaaltraject om het Nederlands te kunnen leren. Vervolgens wordt de overstap naar het reguliere onderwijs gemaakt. Vele OKAN-leerlingen worden door sommige leerkrachten of vervolgschoolcoaches niet op basis van hun vaardigheden, maar op basis van hun taalniveau beoordeeld. Het gevolg is dat de meeste jonge vluchtelingen starten in het TSO, BSO of in de meeste gevallen het DBSO. Door hun taalachterstand worden anderstalige nieuwkomers in deze richtingen geduwd (D'Haene, 2017).

Dit neem ik mee naar mijn ontwerponderzoek:

- leerlingen met migratieachtergrond, OKAN-leerlingen en leerlingen uit kwetsbare sociaal- economische situaties → meer kans om in het BSO terecht te komen:
- leerlingen uit kwetsbare situaties → meer kans op taalachterstand

1.4.7 Waarom is het belangrijk om talige en culturele diversiteit in de klas te (h)erkennen?

Taal en cultuur maken deel uit van de identiteit en de leefwereld van leerling. Vaak is er een kloof tussen de leefwereld van de leerlingen en de school. Het verschil in de schooltaal en de thuistaal kunnen een uitdaging vormen voor zowel de leerling als de leerkracht.

Taal is immers uiterst belangrijk voor alle kinderen, omdat taal **het middel is om met elkaar te communiceren en in de samenleving te functioneren**. De schoolse of academische taalvaardigheid of de schooltaal in Vlaanderen is het Nederlands. Het **Nederlands is de basis** en het **vertrekpunt om kennis en vaardigheden te verwerven en attitudes** te ontwikkelen.

Wanneer we de etniciteit van leerlingen als uitgangspunt nemen, merken we verschillen in onderwijsvormen en eindposities in het secundair onderwijs. Opmerkelijk is dat ongeveer één vierde van de leerlingen in het BSO thuis een andere taal dan het Nederlands spreekt. Terwijl leerlingen in het ASO en TSO/KSO met meer dan 90% thuis exclusief Nederlands spreekt. Door een verschil tussen de thuis- en de schooltaal lopen jongeren vaak een achterstand op. Taalproblemen in het onderwijs worden beschouwd als één van de belangrijkste struikelblokken voor leerlingen (Diversiteitsbarometer Onderwijs, 2018).

Scholen moeten de diversiteit en rijkdom aan talen en taalvariëteiten als een **opportuniteit** zien voor **leren en gelijke kansen** van leerlingen. Door de steeds divers wordende samenleving waarin we ons bevinden, zijn er ook meer en meer scholen met een meertalig karakter. Voor deze scholen is het niet altijd evident om deze diversiteit te benutten.

Aan de ene kant wordt in ons onderwijssysteem de kennis van meerdere talen steeds aangekaart. Leerlingen worden aangemoedigd om talen zoals het Frans, Engels, Duits, Spaans en Italiaans te leren en te oefenen. Dit zou een **meerwaarde zijn om in België en in Europa te functioneren**. Maar aan de andere kant wordt de meertaligheid van allochtone kinderen, jongeren en zelfs hun ouders ervaren als een hinderpaal voor schoolsucces. Leerkrachten geven ouders heel vaak het advies om zoveel mogelijk buiten school ook in het Nederlands te praten. Op school zelf worden leerlingen aangesproken als ze een ander taal dan het Nederlands spreken. De reden daarvoor is niet omdat men negatief staat ten aanzien van de moedertaal, maar eerder omdat men bezorgd is over de leerkansen van de leerlingen. Door dit te doen moeten we onszelf de vraag stellen wat de impact daarvan is op onze allochtone jongeren. Het kan immers confronterend zijn voor onze leerlingen als ze moeten horen dat het leren van bijvoorbeeld het Frans belangrijk is voor hun toekomst, en de eigen taal eerder een nadeel (Sierens en Van Avermaet, z.j.).

Uit een onderzoek naar meertaligheid op school blijkt dat het belangrijk is om in te spelen op de motivatie van meertalige leerlingen om hun leerprestaties te verhogen (MARS-project, 2013-2015). Deze motivatie kan verhoogd worden door in te zetten op het welbevinden en te werken aan een positief zelfbeeld. **Taal is samenhangend met de identiteit van een persoon**. Door dit te **erkennen** en het **niet negatief te banderen of te bestraffen**, speel je in op het **welbevinden van de leerling**.

Het doel van het benutten van taaldiversiteit in het onderwijs is dat de **eerste taal een steiger vormt om het leren van de tweede taal te ondersteunen**, maar ook om op deze manier **nieuwe leerinhouden te verwerven**. Concreet houdt dit in dat de leerkracht leerlingen aanmoedigt om elkaar te **ondersteunen bij het uitvoeren van een taak of instructies in de eigen taal aan elkaar uit te leggen**. Belangrijk hierbij is dat er een **leeromgeving wordt geschapt waarin de leerlingen in interactie met elkaar kunnen optreden, en niet alles leerkracht gestuurd verloopt**. De begeleiding van de leerkracht blijft essentieel in het uitvoeren van dit proces.

Een mogelijk voorbeeld uit de klaspraktijk:

Tijdens een les PAV krijgen de leerlingen van 3 Verzorging-Voeding een groepswork over maten en gewichten. In groepjes van drie krijgen ze een aantal voorwerpen, een instructiefiche en een paar korte teksten (Nederlands) met foto's en QR-codes die naar filmpjes leiden. De opdracht is dat ze het principe rond maten en gewichten zelf ontdekken. Een bepaald groepje bestaat uit drie Turkse leerlingen. De leerlingen mogen tijdens het groepswork uitleg geven in hun eigen taal als ze een opdracht niet hebben begrepen of ze een stukje tekst willen uitleggen aan hun groepsmaat. De leerkracht kan bij dit groepje komen om tips of feedback te geven op de taak zoals het op dat moment uitgevoerd is. Als leerling A in het Turks uitleg heeft gegeven aan leerling B en dit wordt nog eens door de leerkracht geparafraseerd in het Nederlands, dan wordt het leerproces van de leerlingen versterkt. De leerlingen zullen dan inzichtelijker leren en wordt er op een functionele manier veelalig geleerd.

In een artikel uit de Knack (2017), 'Meertaligheid op school is geen ideologie, het is een realiteit én een troef', worden er enkele bezorgdheden van leerkrachten aangehaald, waarin ik mijzelf ook kan terugvinden. Zo vragen leerkrachten zich af of ze wellicht alle talen van hun leerlingen moeten beheersen. En wat als leerlingen achter hun rug gaan roddelen en niet met de opdracht bezig zijn? Om didactisch gebruik te maken van thuistalen tijdens de les, hoeft men niet noodzakelijk alle talen in de klas te beheersen. Belangrijk is dat men talige diversiteit niet als een 'probleem', 'hindernis' of als een 'achterstand' ziet, maar eerder als een rijkdom. Door deze diversiteit zoveel mogelijk positief te benutten, krijgen **alle leerlingen maximale leerkansen**.

Hoewel etnische diversiteit een rijkdom is voor de samenleving, zijn er nog ongelijkheden terug te vinden in het onderwijs (Agirdag, 2015). We merken een 'leerkrachtcultuur' op in scholen met een groot aantal leerlingen in kansarmoede of met een migratieachtergrond. De verwachtingen van leerkrachten ten aanzien van de leerlingen beïnvloeden de schoolresultaten mee (Vlor, 2013). Leerkrachten koesteren lage verwachtingen van hun allochtone leerlingen dan hun autochtone leerlingen. Deze verwachtingen worden bovendien gedeeld binnen een leerkrachtteam. Dergelijke 'leerkrachtculturen' beïnvloeden de leerlingen mee. Leerlingen hebben vaak het gevoel dat hun identiteit niet geaccepteerd wordt in de schoolcontext. Dit heeft gevolgen voor hun welbevinden, schoolmotivatie en leerprestaties.

Onderzoek heeft aangetoond dat het toleranter omgaan met thuistalen ervoor zorgt dat anderstalige leerlingen zich meer thuis voelen op school (van Der Wildt, 2016). Net daarom is het belangrijk om culturele diversiteit in de klas te erkennen en je bewust te zijn van je eigen referentiekader. Als leerkracht moet je zowel bij je **allochtone als autochtone leerlingen hoge verwachtingen stellen en hun uitdagen in hun leerproces, aangezien dit een invloed heeft op de motivatie, de leerprestaties, het competentiegevoel en het welbevinden van de leerling**. Wanneer de taal van de leerling niet gewaardeerd en erkend wordt, wordt de behoefte aan verbondenheid niet vervuld en is er een negatieve impact op de motivatie van deze leerling. Om de **autonome motivatie van de leerling te stimuleren**, is het belangrijk dat er een **wederzijdse waardering is om die verbondenheid** ook te kunnen bekomen.

Hoe we het ook draaien of keren **biedt het leren omgaan met deze verschillen meer kansen voor de leerlingen**. Ongeacht de sociaal- economische achtergrond, religie, seksuele geaardheid, huidskleur, etnische achtergrond,... moeten **alle lerenden maximale leerkansen krijgen in het onderwijs**. Om te vermijden dat jongeren belemmerd worden in hun potentieel, er vooroordelen en veralgemeningen ontstaan, is het cruciaal dat leerlingen **leren met respect voor elkaar om te gaan. In een school waar men open staat voor een dialoog, waar leerlingen het gevoel krijgen dat ze gewaardeerd worden en zich thuis voelen, scheidt men een gevoel van verbondenheid**. Daarom heeft het onderwijs een belangrijke opdracht om aandacht te hebben aan diversiteit in het kader van gelijke onderwijskansen en talentontwikkeling.

Het bijbrengen van burgerschapszin en het benutten van diversiteit om tot leren te komen zijn daar voorbeelden van. Het onderwijs is de plaats bij uitstek om ervoor te zorgen dat **diversiteit als positief gezien wordt en niet meer als een bedreiging**. Een school waar diversiteit omarmd en niet genegeerd wordt, zal de meeste vruchten afwerpen.

Dit neem ik mee naar mijn ontwerponderzoek:

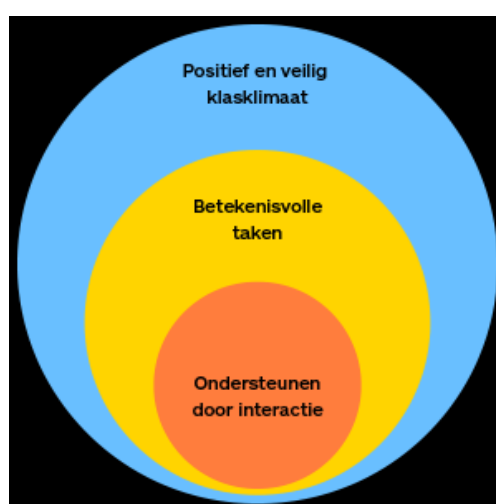
- talige en culturele diversiteit erkennen = identiteit van leerling erkennen;
- belangrijk om talige en culturele diversiteit te waarderen → beïnvloedt motivatie, welbevinden, prestaties en competentiegevoel leerling;
- doel benutten taaldiversiteit = eerste taal vormt steiger + ondersteuning tweede taal → bv.: leerlingen ondersteunen elkaar in hun eigen taal bij het uitvoeren van een opdracht of bij het geven van instructies;
- leerkrachten → hoge verwachtingen stellen voor zowel allochtonen als autochtonen;
- onderwijs → bijbrengen van burgerschapszin + respect → positief benutten van diversiteit.

1.4.8 Wat is het belang van taalontwikkelen in het BSO?

Hoe zorg je ervoor dat je leerlingen de leerstof begrijpen, als de helft van de klas geen Nederlands kan? Of wat doe je als een leerling zichzelf niet kan uitdrukken wegens een beperkte woordenschat? Taal blijft een belangrijk werkpunt voor vele (allochtone) leerlingen in het onderwijs. Aangezien het Vlaams onderwijs wordt gegeven in het Nederlands en dit zowel de instructie- als de communicatietaal is, is het cruciaal dat leerlingen een goede kennis van de Nederlandse taal hebben. Het is immers noodzakelijk om het Nederlands goed te beheersen voor een degelijke school- en beroepsloopbaan (Heyerick, 2008). Leerlingen die het secundair onderwijs met een gebrekkig Nederlands verlaten, zullen op vele vlakken in hun verdere leven ook beperkt worden. Het stimuleren van de schooltaal is niet alleen gericht voor het vak Nederlands, maar wordt in alle andere vakken geïntegreerd. Net daarom is elke leerkracht, los van zijn of haar vakgebied, ook een taalleerkracht.

Tevens vinden we in de nieuwe eindtermen, die sinds september 2019 van kracht zijn, een aantal maatregelen voor de eerste graad terug. Opdat leerlingen de rijke Nederlandse taal beheersen, werd de basisgeletterdheid Nederlands ingevoerd waar iedereen over moet. Vele onderzoeken wijzen immers uit dat in de voorbije 10 jaar de Nederlandse grammatica bij Vlaamse leerlingen sterk achteruit is gegaan.

Om de taal te ontwikkelen en te verrijken in de schoolloopbaan van een leerling, zijn er een aantal strategieën nodig. Deze strategieën vallen onder het taalontwikkelen in het BSO. Het is een manier om taalgericht vakonderwijs aan te bieden waarin zowel aan vak- als taaldoelen wordt gewerkt. Bijvoorbeeld een leerkracht wiskunde kan taalstrategieën toepassen in de les en op deze manier taalontwikkelen in het BSO. Dit kan je doen door in te zetten op de drie cirkels voor een krachtige taalleeromgeving: het creëren van een positie en veilig klasklimaat, het geven van betekenisvolle taken en het ondersteunen met veel interactie (Klasse, 2019). In de volgende paragraaf bespreken we de drie pijlers.

Figuur 8: Overgenomen uit het artikel 'lesgeven: "Open de poort naar taal", Klasse 2019

Wat houden de drie pijlers van een krachtige taalleeromgeving precies in?

1. Het creëren van een positief en veilig leerklimaat:

Een positief en veilig leerklimaat in de klas scheppen zal het welbevinden van de leerlingen beïnvloeden. Vertrekkend vanuit een grondhouding dat je van fouten leert, kan je als leerkracht de spreek- en schrijfdurf bij leerlingen stimuleren. Daarnaast bied je zoveel mogelijk kansen aan om te spreken, luisteren, schrijven en lezen. Het gebruik van authentieke bronnen en het laten werken in groepjes zal het mondelinge en schriftelijke taalaanbod verrijken. Bovendien is het belangrijk om een open houding tegenover diversiteit te hebben. Door de moedertaal van de leerlingen te waarderen, krijgen ze het gevoel dat ze zichzelf mogen zijn en voelen ze zich erkend in hun identiteit.

2. Betekenisvolle taken:

Hierbij is het belangrijk dat je als leerkracht ervoor zorgt dat de taken functioneel, relevant, motiverend en uitdagend zijn. Taken die aansluiten bij de leef- en belevingswereld of waarbij de leerling oefent wat hij precies nodig heeft en moet kunnen om de vooropgestelde doelen te bereiken, zijn daar concrete voorbeelden van.

3. Ondersteuning door interactie:

Door in interactie te gaan met elkaar leer je pas een taal. Je kan daarvoor open en denkstimulerende vragen stellen tijdens een gesprek met de leerling. Ook interactieve werkvormen aanbieden waarbij de leerlingen verplicht worden om in gesprek te gaan met elkaar over de leerstof, is het leren van de taal in een betekenisvolle context. Verder kan het geven van gerichte feedback, verbale en non-verbale ondersteuning tijdens en na de taak een vorm van interactie zijn.

Naast het feit dat de Nederlandse taal op school ondersteuning nodig heeft, kunnen we maar niet vaak genoeg beklemtonen hoe belangrijk het is om de eigen taal van leerling te erkennen. De erkenning creëert verbondenheid en zorgt ervoor dat de leerling het gevoel heeft dat zijn identiteit gewaardeerd wordt. Om leerlingen kwaliteitsvol te motiveren, moeten we als leerkracht tegemoetkomen aan de behoefte aan competentie. Dit kunnen we doen door middel van taalontwikkelen lesgeven. De drie pijlers van een krachtige taalleeromgeving, vormen daarbij de kapstok en zijn het ABC van het taalontwikkelen lesgeven.

Dit neem ik mee naar mijn ontwerponderzoek:

- taalontwikkelen lesgeven → taalstrategieën in elk vak → drie cirkels krachtige taalleeromgeving;
- creëer een positief en veilig leerklimaat, geef betekenisvolle taken en ondersteun door interactie.

2 Praktijkonderzoek

Om specifieke vragen uit de klaspraktijk te beantwoorden heb ik, voor leerkrachten die lesgeven in het BSO, een vragenlijst opgesteld aan de hand van Google Formulieren. Deze online vragenlijst werd eind maart doorgestuurd naar de directie van enkele scholen waar ikzelf stage heb gelopen, waaronder: Technisch Heilig-Hartinstituut Tessenderlo en Spectrumcollege Bovenbouw Sinte-Lutgart Campus Beringen.

Ook de school waar ik voor deze bachelorproef mee zou samenwerken, namelijk het Sint-Franciscuscollege Heusden-Zolder, heeft het formulier gekregen en verspreid onder zijn eigen leerkrachten. Oorspronkelijk was het de bedoeling om op deze school enkele leerkrachten uit het BSO te interviewen, maar omwille van de coronapandemie zijn de stages niet meer doorgegaan. Daarom heb ik ervoor gekozen om de vragen in een online vragenlijst af te nemen.

Om de respons op deze enquête te verhogen, heb ik het Google Formulier in een Facebookgroep van PAV-leerkrachten geplaatst. Daardoor is mijn doelpubliek vergroot en heb ik uiteindelijk 24 reacties mogen ontvangen van leerkrachten uit Vlaanderen.

In de volgende paragraaf haal ik de belangrijkste vragen aan en maak ik een algemeen besluit van de antwoorden.

In bijlagen vindt u de volledig vragenlijst met alle antwoorden terug. Hieronder vindt u een gedetailleerd overzicht van het aantal reacties gekregen van scholen en Facebook.

Vragenlijst doorgestuurd naar:	Aantal reacties ontvangen:
Technisch Heilig- Hartinstituut Tessenderlo	5
Spectrumcollege Bovenbouw Sinte- Lutgart Campus Beringen	0
Sint- Franciscuscollege Heusden- Zolder	4
PAV- groep in Facebook	15

2.1 Hoe wordt de motivatie van BSO-leerlingen door leerkrachten omschreven?

Uit de literatuurstudie blijkt dat motivatie van persoon tot persoon verschilt. De verschillende beïnvloedende factoren spelen daar een rol in. De kans dat een leerling in het BSO minder gemotiveerd is dan in het ASO, TSO of het KSO is groot. Dit komt doordat deze leerlingen vaak een moeizamer parcours afleggen, waardoor ze negatieve ervaringen oplopen gedurende hun schoolloopbaan. Uiteindelijk belanden deze leerlingen in het BSO en vinden ze de moeite niet meer om het beste van zichzelf te presteren. Een ander scenario is dat leerlingen rechtstreeks in het BSO moeten starten, en dus vaak niet op hun plaats zitten. Dit demotiveert de leerling, omdat de lesinhoud niet uitdagend genoeg is.

Leerkrachten die lesgeven in het BSO omschrijven de motivatie van hun leerlingen in het algemeen als zeer variërend en weinig gemotiveerd. De richting, de graad, het lesonderwerp, het vak, de leerkracht,... zouden de motivatie van deze leerling mee bepalen. Vooral als het thema hen aanspreekt zijn ze erg gemotiveerd. Je krijgt ze volledig mee als de leerstof aansluit bij hun leefwereld. Anders moet je als leerkracht met veel moeite je leerlingen betrekken bij de les.

Dit neem ik mee naar mijn ontwerponderzoek:

- motivatie BSO-leerlingen: variërend en laag;
- wordt beïnvloed door factoren zoals: richting, graad, vak, thema les,...;
- thema aansluiten bij leefwereld is belangrijk.

2.2 Komen alle leerkrachten in het BSO in contact met talige en culturele diversiteit in de klas?

Uit de antwoorden op deze vraag kan ik concluderen dat in grootstedelijke contexten er een groter talige en culturele diversiteit in het BSO aanwezig is. Er zijn scholen waar verschillende culturen in voorkomen. Vooral leerlingen met Turkse, Marokkaanse en Afrikaanse roots werden meermaals door de leerkrachten aangehaald. Er zijn ook degelijk scholen waar culturele diversiteit zeer beperkt is en leerkrachten dus niet in contact komen met deze vorm van diversiteit.

Dit neem ik mee naar mijn ontwerponderzoek:

- diversiteit is afhankelijk van school tot school;
- in grootstedelijke contexten is de diversiteit zeer groot;
- Turkse, Marokkaanse en Afrikaanse culturen zijn veel voorkomend.

2.3 Hoe wordt culturele diversiteit in het BSO door leerkrachten omschreven?

Diversiteit is een breed begrip waar we verschillende vormen ervan in het onderwijs kunnen treffen. Echter konden we uit de literatuur concluderen dat vooral de sociaal- economische en de etnisch- culturele diversiteit de meest vanzelfsprekende vormen van diversiteit in het BSO is. De meeste leerkrachten, die meededen met het onderzoek door de enquête in te vullen, konden dit bevestigen. In het BSO wordt culturele diversiteit door leerkrachten omschreven als de aanwezigheid van leerlingen met verschillende etnische achtergronden. Culturele diversiteit wordt ook geassocieerd met taal. Het is een realiteit waar men als leerkracht meer rekening mee moet houden, ook al is dat niet altijd even gemakkelijk. Zo ervaren sommige leerkrachten deze diversiteit als een uitdaging, omdat de waarden en normen die de leerlingen met zich meebrengen voor iedereen anders kan zijn. Andere leerkrachten zien dit als een verrijking en een kans om van elkaar te leren.

Dit neem ik mee naar mijn ontwerponderzoek:

Leerkrachten vinden dat:

- culturele diversiteit veel voorkomend is in het onderwijs;
- culturele diversiteit samenhangend is met taal;
- het omgaan met waarden en normen van verschillende culturen uitdaging en een kans om van elkaar te leren is.

2.4 Welke uitdagingen ervaren leerkrachten bij het benutten van talige en culturele diversiteit?

Uit onderzoek is gebleken dat het waarderen van talige en culturele diversiteit in het BSO belangrijk is om het welbevinden van leerlingen te verhogen. Hoewel vele leerkrachten hun best doen om te investeren in de talige en culturele diversiteit in de klas, is dit niet altijd evident en zijn er nog vele uitdagingen die men ervaart. Zoals ik al in de vorige vraag had aangehaald, brengen leerlingen van verschillende etnische origine hun eigen waarden en normen mee. Dit kan vaak leiden tot conflicten, vooroordelen of misverstanden tussen de leerlingen in de klas. Tevens kunnen leerkrachten van Belgische origine het moeilijk hebben met het verstaan van bepaalde opvattingen uit andere culturen.

Een ander gekend probleem onder de leerkrachten is dat leerlingen van dezelfde origine onderling in hun moedertaal praten. Voor leerkrachten die de taal niet machtig zijn is dit frustrerend, omdat ze niet begrijpen wat ze tegen elkaar zeggen. Bovendien kan dit storend zijn in de les of voor medestudenten die niet kunnen meevolgen met het gesprek.

Daarnaast zijn er leerlingen die thuis enkel in hun moedertaal of thuistaal spreken, waardoor ze vaak een taalachterstand oplopen. Dit is zeer moeilijk voor leerkrachten, omdat deze leerlingen niet goed Nederlands kunnen spreken, schrijven en lezen. Dit geldt ook voor

nieuwkomers met een zwak taalniveau. Taal is in het onderwijs een struikelblok voor deze leerlingen. Voor leerkrachten kan de combinatie van dit probleem met de vele andere leerproblemen in de klas zwaar zijn.

Dit neem ik mee naar mijn ontwerponderzoek:

Leerkrachten ervaren dat:

- opvattingen, waarden en normen van verschillende culturen voor conflicten, vooroordelen of misverstanden kunnen leiden;
- het storend is als leerlingen van dezelfde etnische achtergrond onderling veel in hun moedertaal praten;
- leerlingen die thuis constant in hun moedertaal of thuistaal spreken vaak een taalachterstand oplopen.

2.5 Hoe kan een leerkracht de talige en culturele diversiteit in de klas positief in de kijker zetten?

Op de vraag “Hoe kan een leerkracht de talige en culturele diversiteit in de klas positief in de kijker zetten?” heb ik verschillende goede insteken van leerkrachten ontvangen. Leerlingen laten kennismaken met de aanwezige culturen in de klas of op school is een zeer interessante manier om van elkaar te leren. Zo stellen enkele leerkrachten voor om een soort projectdag daarrond te maken of een thema daarover uit te werken. Het zou misschien zelfs beter zijn als de hele schoolpopulatie daarbij betrokken wordt.

Een ander voorstel was om de leerlingen in hun eigenheid te laten werken en hun de vrijheid te geven om hun eigen verhaal te laten vertellen. Verder zijn leerkrachten het erover eens dat diversiteit in de klas gewaardeerd moet worden, zodat de leerlingen meer betrokken zijn in de les. Dit kan op vele manieren gebeuren: anderstalige filmpjes met Nederlandse ondertiteling gebruiken, positieve aspecten van een cultuur in de les verwerken, actualiteit betrekken bij de les, ... Het zijn kleine aanpassingen die een grote betekenis kunnen hebben voor de leerlingen.

Dit neem ik mee naar mijn ontwerponderzoek:

Enkele voorstellen van leerkrachten zijn:

- begin met het waarderen van de diversiteit in de klas;
- laat leerlingen kennismaken met de aanwezige culturen;
- laat leerlingen hun eigen verhaal vertellen;
- organiseer een projectdag of werk een thema rond deze diversiteit uit;
- probeer de diversiteit in je les te verwerken door kleine aanpassingen te doen, zoals het betrekken van actualiteit.

3 Ontwerponderzoek

Zoals uit de ondertitel van mijn bachelorproef al blijkt, is het doel van dit eindwerk om een motiverend lessenpakket volgens het ABC-model met focus op talige en culturele diversiteit te ontwikkelen. Vertrekkend vanuit de vraag: “Hoe kan een leerkracht diversiteit in een klas positief in de kijker zetten, rekening houdend met de motivatie van de leerlingen volgens het ABC-model?”, vindt u vanaf de volgende pagina een leerlingenbundel en een leerkrachtenhandleiding van een uitgewerkte lessenpakket terug. Het pakket is ontwikkeld voor de tweede graad BSO.

De leerkrachtenhandleiding is zodanig opgesteld dat elke leerkracht de bundel een eigen draai kan geven. Met de vele tips die er te vinden zijn, bied ik ook keuzemogelijkheden en alternatieven aan de leerkracht om volgens het niveau en de beginsituatie van de leerlingen dit lessenpakket aan te passen. Tevens is er een ABC-schema ontwikkeld om aan te geven hoe men in deze bundel aan de noden aan autonomie, verbondenheid en competentie tegemoetkomt. Het thema ‘Anders zijn is uniek’ speelt op vele vlakken in om de talige en culturele diversiteit in de klas te waarderen en te erkennen. Echter is dit lessenpakket niet beperkt tot het motiveren van de leerlingen. Er wordt belang gehecht aan het bereiken van leerplandoelstellingen, burgerschapscompetenties en enkele andere transversale eindtermen.

ANDERS ZIJN IS UNIEK

Project Algemene Vakken

"It doesn't matter where you came from, as long as we travel together!"

Naam:

Klas:

Datum:

Auteur: Senem Türk

Inleiding

Heb je je ooit afgevraagd hoe de wereld eruit zou zien als iedereen hetzelfde was? Wat als iedereen er hetzelfde uitzag? Iedereen dezelfde interesses had? Beeld je een wereld zonder verschillen, zonder **diversiteit** in. Zou je dat fijn vinden?

De realiteit op onze wereld is natuurlijk anders. We zijn allemaal anders en hebben een eigen verhaal in het leven. In deze bundel draait alles rond het anders zijn. Je zal in deze lessen ongetwijfeld nog veel over jezelf en je klasgenoten ontdekken!

Ben je klaar om van dit thema een stukje van jouw verhaal te maken?

Wat mag je in deze bundel verwachten?

In de lessen van dit thema ga je aan de hand van verschillende werkvormen en opdrachten stilstaan bij belangrijke begrippen en gebeurtenissen die te maken hebben met diversiteit. Je zal leren je eigen mening over het anders zijn te uiten en een standpunt in te nemen over problemen die zich daardoor voordoen. Bovendien leer je om respect te hebben voor elkaars culturen en diversiteit te waarderen.

Er zijn opdrachten waarbij je de ene keer zelfstandig werkt en de andere keer met een klasgenoot. Ook zal je zien dat je een opdracht krijgt waar je op beoordeeld zal worden. Dit is de enige opdracht uit dit thema waar je punten op krijgt. Onthoud dit goed voor later! Het blijft wel belangrijk dat je je best doet en je blijft inzetten voor de rest van de bundel.

Het belooft weer een zeer leerzaam thema te worden!

Hoe gaan we te werk in deze bundel?

Doorheen deze bundel zul je een aantal pictogrammen tegenkomen die jou ondersteuning zullen bieden. Hieronder vind je een verklaring van alle pictogrammen die gebruikt worden.

	<p>Bij deze opdracht zal je iets schrijven.</p>
	<p>Bij deze opdracht zal je iets lezen.</p>
	<p>Bij deze opdracht zal je een fragmentje bekijken. In de opdracht staat er of je het fragmentje klassikaal bekijkt of individueel.</p>
	<p>Bij deze opdracht mag je per twee (of met meer) werken. Zorg ervoor dat je in stilte aan de opdracht werkt en de rest van de klas niet stoort.</p> <p>De opdracht in de bundel zal zelf aangeven of je je partner mag kiezen of niet.</p>
	<p>Bij deze opdracht werk je zelfstandig. Heb je een vraag of hulp nodig? Geef een seintje aan de leerkracht!</p>
	<p>Dit pictogram laat zien dat je de antwoorden op de vragen op het internet kan zoeken. Je mag kiezen of je dit met je gsm doet of liever op de computer.</p>
	<p>Dit pictogram zal je op het einde van elke les zien. Het wijst erop dat je een oefening krijgt die je in je eigen schriftje zal uitvoeren.</p>

Planning

Hieronder vind je een planning terug voor dit thema. Zo weet je alvast hoe de lessen eruit zullen zien en welke opdracht je zal inleveren.

Week	Les	Uur	Deel	Opdrachten waar je op beoordeeld zal worden
1	1	2	Inleiding schriftje + Wie is er niet anders?	
	2	2	Hoe gekleurd is jouw bril?	
	3	2	#BlackLivesMatter	
2	4	2	“Anders zijn” in de boekenwereld (uitleg opdracht + inleiding)	Het lezen van een boek + schrijven van een brief
	5	2	De Freedom Writers (film) + uitleg opdracht	
	6	2	De Freedom Writers (film) + nabespreking	

Wie is er niet anders? K1-K2, V1-V2+ V4, A1-A3 + A5-A7

In dit thema staat het waarderen van diversiteit in de klas centraal. De inspiratiebron in deze lessen is de film "Freedom Writers".

1. Wat maakt jou tot wie jij bent?

Open de eerste pagina in het schriftje. In welke kenmerken zou jij jezelf omschrijven?

Maak een mini-collage met jezelf in het middelpunt en plak er dingen omheen die bij jou horen.

Vooraan in de klas staat de PAV-koffer van je leerkracht klaar. Daarin vind je stiften, kleurtjes, lijm, plakband, scharen,... Ook mag je gebruikmaken van de kranten, plaatjes en tijdschriften die je leerkracht heeft meegebracht. Je kan er ook voor kiezen om dingen op te schrijven.

Denk hierbij aan de volgende dingen: *geloof, nationaliteit, cultuur, hobby's, vrienden, familie, karaktereigenschappen, huidskleur, het gebruik van sociale media, interesses, ervaringen, muziek,...*

2. Zie jij jezelf zoals een ander jou ziet?

Ga bij minstens drie andere medestudenten hun collage aanvullen (andere kleur pen) met kenmerken die hun beschrijven en zoals jij hun ziet.

3. Hoe verschil jij van anderen?

- a) Zijn er dingen in jouw collage die een grotere invloed hebben op jouw identiteit dan anderen? Welke zijn dat? Waarom?

Maak gebruik van het onderstaand schrijfkader.

Drie dingen die een groter invloed op mijn identiteit hebben zijn:

Deze dingen zijn belangrijk voor mij, omdat

-
4. Op welke vlakken kunnen mensen van elkaar verschillen? Maak hieronder een woordspin.

Kijk eens rond in de klas. Wie ziet er hetzelfde uit? Er zijn duidelijk verschillen tussen iedereen. Je kleren, je haren, je huidskleur, je gedrag,... Je bent wie je bent door jouw **identiteit**. Uiteraard zijn er gelijkenissen tussen mensen, maar niemand is identiek. Er zal altijd een verschil zijn, want **jij bent uniek**.

5. This is my story!

We all have a story to tell...

Vanaf nu krijg je binnen dit thema op het einde van elke les een kleine oefening, waardoor je even bewust naar jezelf of de wereld gaat kijken en op een bepaalde manier je eigen mening gaat weergeven.

Je hebt volledige vrijheid over hoe jij de opdracht wil aanpakken. Je mag tekeningen maken, kernwoorden of symbolen gebruiken, een gedicht schrijven, ... Het is belangrijk dat je er je eigen touch aan geeft en toont wat jouw mening is.

Last but not least!

We maken deze kleine oefeningen allemaal samen, om even bewust stil te staan bij onszelf en de wereld. Op deze manier kunnen we groeien in ons denken en handelen. De leerkracht zal je hierin ondersteunen en feedback geven. Je wordt niet beoordeeld op je taal in dit schrijfje.

We all have a story to tell...

Iedereen komt met diversiteit in aanraking. Soms bewust en soms onbewust. Er zal altijd wel iets zijn die je gemeenschappelijk hebt met iemand anders, maar er zijn ook dingen die anders zijn. In deze oefening gaan we even stilstaan bij de vraag 'Hoe kijk jij naar diversiteit?'. Bekijk zeker ook het onderstaand filmpje door de QR-code met je gsm in te scannen. Het filmpje kan voor inspiratie zorgen.

Je bent volledig vrij in de manier waarop je een antwoord op deze vraag geeft. Dit mag een tekst zijn, een gedicht, een tekening,...

Wil je een tekst schrijven, maar heb je een beetje hulp nodig? Maak gebruik van het onderstaand schrijfkader.

Bekijk mij!

<https://www.youtube.com/watch?v=WjbShVdB7pg>

Schrijfkader

Ik vind dat / ik ben van mening dat ...

Mijn mening is...

Ook vind ik dat...

Bovendien...

Ten slotte...

Hoe gekleurd is jouw bril? K3-K5, V3+V5-V9, A1- A7

Een foto met een speciaal verhaal...

1. Bekijk de onderstaande foto aandachtig. Wat is jouw eerste indruk¹? Bespreek het klassikaal.

Benieuwd naar het verhaal achter de foto?

¹ Eerste indruk: Een eerste indruk kun je één keer maken. Je vormt een eerste indruk op basis van het uiterlijk, de lichaamstaal, het gedrag,... van een persoon. Je eerste indruk bepaalt in de meeste gevallen of je iemand graag hebt of niet.

2. Los de volgende vragen op.

- Wat is jouw nationaliteit? Duid aan.

- Belg
- Italiaan
- Marokkaan
- Turk
- Afrikaans
- Spaans
- Grieks
- Syriër
- Andere: _____

- Is jouw nationaliteit een belangrijk onderdeel van jouw identiteit? Waarom wel/niet?

Voor de leerlingen die een Belgische nationaliteit hebben:

- Heb je een andere culturele achtergrond? Zo ja, van welk land ben je oorspronkelijk afkomstig?

- Beschrijf je cultuur in drie woorden. Wat is er zo typisch aan jouw cultuur?

1. _____
2. _____
3. _____

Zo meteen bekijken we een scène uit de documentaire van Sunny Bergman ‘Zwart als roet’. Deze scène gaat over een experiment waarbij drie jongens een fietsslot kapot proberen te maken in het park. Ze dragen alle drie dezelfde kleding, zijn ongeveer even oud, even lang, maar ze hebben een andere huidskleur. Laten we kijken naar de reacties en vooroordelen van de mensen die er voorbij lopen.

3. Bekijk het filmpje ‘Zwart als roet’ en beantwoord de onderstaande vraag.

<https://www.youtube.com/watch?v=US72tN4NO5A>

a) Welke vooroordelen zag je in het filmpje?

Uit het filmpje heb je wellicht kunnen afleiden dat bepaalde mensen harder moeten bewijzen dat ze goede bedoelingen hebben. Er zijn mensen die bevoordeeld of benadeeld worden. Hebben we dat altijd in onze eigen handen? Test het even uit!

b) Heb jij al gehoord over ‘white privilege’? Wat betekent het? Bespreek het met je buur.

Een vooroordeel is snel gevormd. De eerste indruk die je van iemand hebt kan al snel leiden tot discriminatie.

4. Vind je dat er in onze maatschappij waardering is voor de verschillende culturen? Waarom wel/niet?

5. Ken jij een vooroordeel over jouw nationaliteit of cultuur?

Bijvoorbeeld: Alle Marokkanen zijn criminelen.

a) Kloppen die vooroordelen met wie jij echt bent? Waarom wel/niet?

Een vooroordeel kan leiden tot discriminatie.

6. Wat betekent discriminatie? Illustreer dit aan de hand van een voorbeeld.

7. Ben jij zelf ooit gediscrimineerd geweest? Wat was er toen gebeurd en hoe heb je gehandeld?

We all have a story to tell...

Stel dat er vannacht een wonder in de wereld zou gebeuren. Wat zou er dan volgens jou veranderd zijn op het vlak van discriminatie?

De volgende vragen kunnen je alvast een beetje op weg helpen:

- Wat zou er anders zijn in de wereld?
- Hoe zou de wereld eruit zien?
- Hoe zouden de mensen zich gedragen?
- Zouden er nog ruzies zijn?
- Wie of wat zou voor deze wonder gezorgd kunnen hebben? Een held?
- ...

Heb je nog wat tijd over? Bekijk dan zeker het fragment uit I Amhali, opgenomen in Theater Carré. Najib Ahhali, een Marrokaans- Nederlandse acteur, heeft in één van zijn shows een zeer interessante voorstel, namelijk: "Wat nou als we afspreken om een discriminatie dag te houden?". Een dag in de week waar iedereen elkaar gewoon mag discrimineren. Is dat wel een goed idee? Bekijk het filmpje om erachter te komen hoe het dan zou aflopen. Het filmpje duurt ongeveer 7 minuten.

<https://www.youtube.com/watch?v=UEb12x6KrKA>

Ongetwijfeld ken jij het filmpje 'Broodje Shoarma' wel! Wil je nog eens keihard lachen met Najib Amhali? Scan dan de QR-code in! Het filmpje duurt 3 minuten.

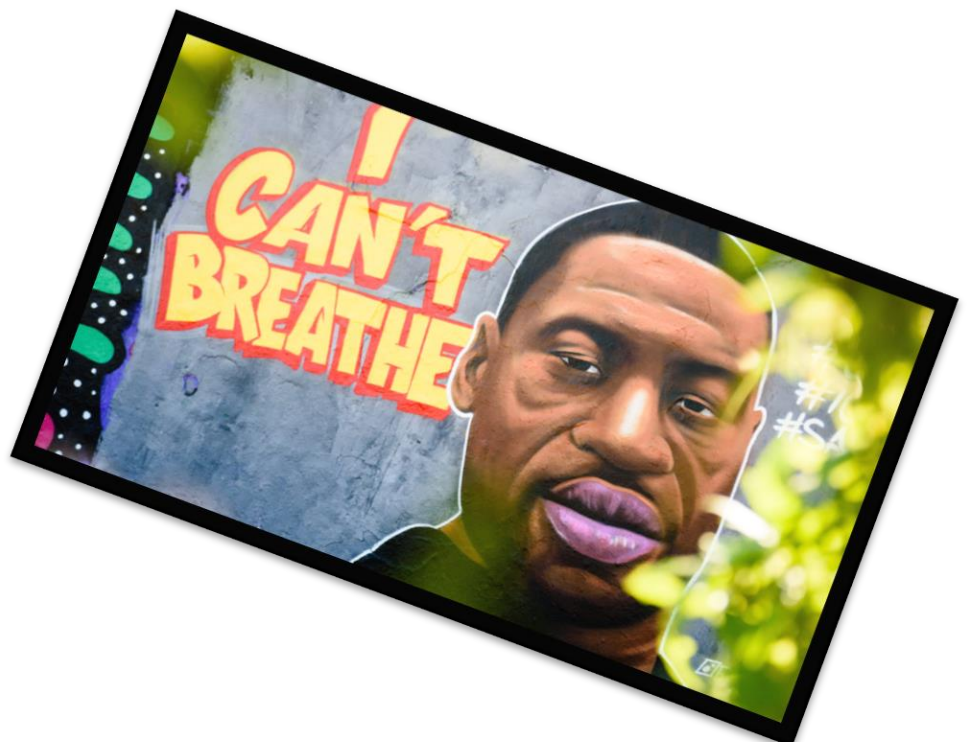

https://www.youtube.com/watch?time_continue=172&v=sY4x-2xn6s&feature=emb_title

#BlackLivesMatter K6, V6+ V9-V14, A1-A7

Wat staat er deze dagen op de voorpagina's van alle kranten? Over welke gebeurtenis zijn mensen over de hele wereld aan het praten en discussiëren? Wat wordt er massaal gedeeld op Instagram, Facebook, Twitter,... ?

Je hoeft niet iemand te zijn die het nieuws dagelijks volgt om iets over de hashtag BlackLivesMatter gelezen of gezien te hebben.

Verkennen

Even polsen naar jouw voorkennis over de gebeurtenis die wereldnieuws is geworden. Wat weet jij er allemaal over?

1. **Bekijk de afbeeldingen op de vorige pagina aandachtig. Wat weet jij over die man/de hashtag/de gebeurtenis? Maak een brainstorm in je schriftje. Je krijgt even de tijd om zelfstandig na te denken en je brainstorm te maken.**
2. **Vorm in de klas een binnen- en een buitencirkel met de stoelen. De bedoeling is dat elke leerling iemand voor zich heeft zitten. Op deze manier worden er in de klas duo's gevormd. Vertel elkaar wat jij weet over de gebeurtenis die de laatste dagen elke dag in het nieuws komt. Probeer elkaar dingen te vertellen wat de andere nog niet weet. Vul je brainstorm verder aan.**
3. **Herhaal deze oefening enkele keren.**

Verdiepen

Vorm zelf duo's en verdiep je in het nieuwsbericht. Ga op zoek naar drie artikelen uit verschillende internetbronnen om de onderstaande vragen op te lossen.

Je kan de volgende betrouwbare internetbronnen raadplegen:

- <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/>
- www.destandaard.be
- www.demorgen.be
- <https://www.hln.be/>
- www.knack.be

4. **Vergelijk de drie artikelen die je hebt gevonden. Komen ze met elkaar overeen? Waarom wel/niet?**

Om beter te begrijpen waar de gebeurtenis over gaat, ga je op zoek naar de antwoorden op de 5W1H- vragen.

5. Vul de onderstaande identiteitskaart in op basis van je artikelen en de 5W1H- vragen. Gebruik zeker de volgende woorden bij de uitleg over wat en hoe het is gebeurd:

Agent – I can't breathe (Ik kan niet ademen) – Afro-Amerikaans² – discriminatie – Facebook Live – aangehouden- 20 dollar – sigaretten

Wie: _____
Waar: _____
Wanneer: _____

Wat:

Hoe:

² Afro-Amerikaans: Ook wel Afrikaanse Amerikanen of Zwarte Amerikanen genoemd. Dit zijn inwoners van de Verenigde Staten die volledig of gedeeltelijk van Afrikaanse afkomst zijn.

6. Wat zeggen de artikels van de mensenrechten over racisme en/of discriminatie?

- a) Scan de onderstaande QR-code in of ga naar <https://www.amnesty-international.be/subthema/universele-verklaring-van-de-rechten-van-de-mens-eenvoudige-versie/841>.

- b) Noteer in de tabel hieronder welke mensenrechten er bij de gebeurtenis van George Floyd geschonden is. Je hoeft niet het hele artikel te schrijven, het nummer is voldoende.

Nummer artikel uit de UVRM ³	Hoe is dit artikel bij George Floyd geschonden? Geef een concreet voorbeeld.

³ UVRM: De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) is een overzicht van alle mensenrechten die wereldwijd gelden.

Verwerken

7. Hoe sluit dit nieuwsbericht aan bij dit thema?

We all have a story to tell...

#GeefMe1Minuut: een campagne tegen racisme
 Meer dan 100 klassen van het middelbaar onderwijs in België hebben meegedaan aan de #GeefMe1Minuut- wedstrijd. Elke klas zond een eigen video van 1 minuut in om een vuist tegen racisme te maken.
 Stel dat jouw klas ook zou meedoen met deze campagne? Hoe zou jij dit willen aanpakken? Welke boodschap zou je willen meegeven? Wat zou je willen doen?

Wil je meer weten over de campagne? Bekijk de site van Unia.be. Daar vind je een aftermovie terug.

<https://www.unia.be/nl/sensibilisering-en-preventie/campagnes/wedstrijd-geefme1minuut-maak-een-campagne-tegen-racisme>

Benieuwd naar het filmpje van de klas die er gewonnen heeft? Scan de QR-code in!

https://www.youtube.com/watch?v=Kdq_zNif6MY&list=PL2LXhy6X80ijusAY5GRjTY520zcSsByWt&index=1

“Anders zijn” in de boekenwereld v15-V18, A8-A10

Tot nu toe heb je al heel wat geleerd over het ‘anders zijn’. Anders zijn hoort bij je identiteit en maakt jou uniek. Het heeft veel voordelen, maar ook nadelen. In dit deel neem ik jou mee naar de boekenwereld. We zullen het ‘anders zijn’ in de literatuur verkennen. Misschien is er zelfs een verhaal of een personage waarin je jezelf kan terugvinden?

Laten we een kijkje nemen in de inspirerende verhalen die ik voor jullie heb meegebracht!

- 1. De leerkracht toont je drie boeken waarvan de covers bedekt zijn met inpakpapier. Op de buitenkant van het boek vind je woorden terug die al een beetje verklappen waarover het verhaal gaat. Lees deze woorden goed, laat het bezinken en kies een boek uit waarvan je denkt dat het bij jou past en waarin je geïnteresseerd bent.**
- 2. De leerkracht houdt een klaslijst bij waarin staat welke leerling welk boek zal lezen en wat zijn/haar uitleentermijn⁴ is. Deze klaslijst wordt in de klas opgehangen!**
- 3. Lees het boek om vervolgens de opdracht op de volgende pagina te kunnen maken. Lees deze opdracht en de instructiefiche aandachtig!**
- 4. Bepaal de deadline van de opdracht samen met je leerkracht!**

Vul de onderstaande checklist aan zodat je zeker bent dat je alle stappen hebt doorlopen in deze opdracht!

Stappen	Check?
1. Kies een boek uit waarvan je denkt dat het bij jou past en waarin je geïnteresseerd bent.	
2. Schrijf op de klaslijst je naam en de titel van het boek. De leerkracht zal de uitleentermijn met jullie bespreken.	
3. Lees de opdracht over het schrijven van de brief aandachtig.	
4. Lees het boek uit, maak de opdracht van de brief en vul de zelfevaluatie (zie pagina 21) in.	
5. Overhandig het boek, de brief en de zelfevaluatie op dezelfde dag aan de leerkracht. Je kan het bijvoorbeeld in een bestekmapje afgeven, zodat je zeker bent dat je alles samen afgeeft.	

Deadline van de opdracht is:

⁴ Uitleentermijn: De tijd die je hebt gekregen om een boek uit te lenen en te lezen.

Instructiefiche: het schrijven van een brief

Schrijf een brief naar het hoofdpersonage van het boek dat je gelezen hebt. De bedoeling is dat je een brief schrijft waarin je jouw mening over het verhaal, het personage en het thema kwijt kan. Op deze manier zal je aantonen wat je uit dit thema hebt geleerd en hoe je tegenover het 'anders zijn' staat. Maar hoe begin je eraan?

Volg de onderstaande vier stappen om een goede brief op te stellen!

1. Hoe ziet een brief er uit?

Vermeld de onderstaande onderdelen zeker in je brief!

- 1) Plaats en datum (datum altijd voluit schrijven)
- 2) Naam van de ontvanger
- 3) Inhoud van de brief
- 4) Afsluiting
- 5) Naam van de verzender

2. Hoe schrijf ik een brief?

De inhoud van de brief:

- 1) Begin je brief met een begroeting. Met welke woorden kan je iemand begroeten?
- 2) Zet een komma na de begroeting.
- 3) Schrijf de inhoud van je brief (zie stap 4). In de inhoud staat wat je wil vertellen aan de persoon voor wie deze brief bedoeld is. Let op de structuur van je inhoud (zie stap 3).
- 4) Sluit je brief af. Met welke woorden sluit je een brief af?
- 5) Zet een komma na de afsluiting.
- 6) Zet onderaan de brief jouw voornaam en achternaam.

3. Hoe geef je structuur aan een brief?

Geef structuur aan je brief door de inhoud in het middenstuk (nr 3) in alinea's op te delen.

- Elke zin begint met een hoofdletter en eindigt met een leesteken!
- Let op je zinsbouw en spelling. Probeer een vlotte tekst te schrijven.
- Er zijn geen maximum aantal zinnen. Je brief is minstens één en maximum twee pagina's lang. Onthoud dat dit een brief is en geen boek!
- Heb je nog vragen? Wil je een kladversie aan de leerkracht laten lezen? Geef gerust een seintje!

4. Wat kan ik in mijn brief schrijven?

- Je kan jezelf kort voorstellen: Wie ben je? Hoe oud ben je? Waar woon je? Wanneer heb je het boek gelezen? Waarom heb je het boek gelezen?
- Herken je jezelf in het hoofdpersonage van het boek? Op welke vlakken?
- Zijn er dingen uit het verhaal die jij ook hebt meegemaakt? Hoe voel je je daarover en wat zou je daarover aan het hoofdpersonage willen zeggen?
- Is er iets in het verhaal waarvan je vindt dat het hoofdpersonage anders had kunnen reageren of het anders had kunnen aanpakken? Waarom?
- Wat heeft jou in dit boek geïnspireerd? Wat neem jij mee naar de toekomst?
- Welke tips zou je aan het hoofdpersonage kunnen geven? Dit kan gaan over het leven, het thema, de toekomst,...
- Hoe sta jij t.o.v. het thema(s) dat er in het boek voorkomt?
- Welke boodschap zou jij aan de mensen in de wereld willen geven over het 'anders zijn'?
- ...

Belangrijk: Probeer minstens drie vragen uit de bovenstaande lijst zeker te beantwoorden in je brief! Je mag zelf de drie vragen zelf kiezen.

Tip: Op de volgende pagina vind je de evaluatierubric van de leerkracht terug. Daarin staat exact waarin je beoordeeld zal worden. Neem zeker een kijkje zodat je extra goed weet waar je op moet letten in je brief!

Evaluatie door de leerkracht

Naam leerling:

<p>Het schrijven van een brief</p>	 <p>Beginner (0p)</p>	 <p>Doorgroeier (0,5p)</p>	 <p>Gevorderde (1p)</p>	 <p>Expert (2p)</p>
<p>Aanspreking en afsluiter</p>	<p>Je hebt geen (correcte) aanspreking en afsluiter.</p>	<p>Je hebt enkel een goede aanspreking of een afsluiter.</p>		<p>Je hebt een correcte aanspreking en afsluiter. Je begint met bijvoorbeeld "Beste Bram" en eindigt met "Nog veel groetjes!".</p>
<p>Inhoud van de brief</p>	<p>De inhoud van je brief is zeer beknopt. Je geeft geen antwoord op drie vragen die je uit de lijst mocht kiezen en beantwoorden. Je vermeld je eigen mening over het hoofdpersonage, het verhaal en het thema niet. Het is niet duidelijk hoe jij tegenover het 'anders zijn' staat.</p>	<p>De inhoud van je brief is niet volledig. Je geeft een antwoord op één of twee vragen uit de lijst. Je mening over het hoofdpersonage, het verhaal en het thema is ook niet helemaal duidelijk. Ik kan uit jouw brief nog niet afleiden hoe jij tegenover het 'anders zijn' staat.</p>	<p>De inhoud van je brief is volledig. Je geeft een duidelijk antwoord op drie vragen die je uit de lijst mocht kiezen en beantwoorden. Je vermeld je eigen mening over het hoofdpersonage, het verhaal en het thema. Het is duidelijk hoe jij tegenover het 'anders zijn' staat.</p>	<p>De inhoud van je brief is volledig en zeer origineel. Je geeft een duidelijk antwoord op meer dan drie vragen die je uit de lijst mocht kiezen en beantwoorden. Je vermeld je eigen mening over het hoofdpersonage, het verhaal en het thema. Het is duidelijk hoe jij tegenover het 'anders zijn' staat. Bovendien geef je een eigen draai aan de brief door creatief uit de hoek te komen!</p>

<p>Structuur van de brief</p>	<p>Je brief heeft geen structuur. Je hebt geen rekening gehouden met de onderdelen van een brief. Het middenstuk (de inhoud) bevat geen alinea's en witregels.</p>	<p>De structuur van je brief kan nog beter. Je hebt niet rekening gehouden met alle onderdelen van een brief. Je bent een paar dingen vergeten te vermelden. Het middenstuk (de inhoud) bevat wel alinea's en witregels.</p>	<p>Je brief heeft een duidelijke structuur. Je hebt rekening gehouden met alle onderdelen van een brief. Het middenstuk (de inhoud) bevat alinea's en witregels.</p>	
<p>Spelling en zinsbouw</p>	<p>Je hebt geen rekening gehouden met de spelling en zinsbouw. De brief is niet in het Algemeen Nederlands geschreven. Er staan nog veel taalfouten in. Ook beginnen je zinnen niet met een hoofdletter en eindigen ze niet met een leesteken. Je hebt duidelijk de controlefunctie van Word niet gebruikt.</p>	<p>Je hebt rekening gehouden met de spelling en zinsbouw, maar hier en daar kan het nog beter. Er staan ook nog enkele taalfouten in je brief. Af en toe ben je vergeten je zin met een hoofdletter te beginnen en/of te eindigen met een leesteken.</p>	<p>Je hebt rekening gehouden met de spelling en zinsbouw. De brief is in het Algemeen Nederlands geschreven. Er staan geen of weinig taalfouten in je brief. Je zinnen beginnen met een hoofdletter en eindigen met een leesteken. Je hebt duidelijk de controlefunctie van Word gebruikt en je brief nog eens nagelezen!</p>	<p>Je hebt rekening gehouden met de spelling en zinsbouw. De brief is in het Algemeen Nederlands geschreven. Er staan geen enkel taalfouten in je brief. Je zinnen beginnen met een hoofdletter en eindigen met een leesteken. Je hebt duidelijk de controlefunctie van Word gebruikt en je brief nog eens nagelezen!</p>
<p>Lengte van de brief</p>	<p>Je brief is korter dan een halve pagina of langer dan twee pagina's.</p>		<p>Je brief is één tot twee pagina's lang.</p>	

Opdracht: het schrijven van een brief

Zelfevaluatie door de leerling

Naam leerling:

	 Beginner	 Doorgroeier	 Gevorderde	 Expert
Ik kan zelfstandig een stappenplan volgen om een brief te schrijven.				
Ik heb geen hulp nodig gehad bij het schrijven van de inhoud van mijn brief.				
Ik heb rekening gehouden met alle onderdelen die er op een brief moeten staan.				
Ik heb een correcte begroeting en afsluiting geschreven.				
Ik heb mijn brief nagekeken op taal- en spellingsfouten en/of laten nalezen door iemand.				
Ik heb rekening gehouden met de lengte van mijn brief.				
Ik heb zelf drie vragen uit de lijst kunnen kiezen en daar zonder hulp een antwoord op kunnen geven.				
Ik kan mijn eigen mening over het hoofdpersonage, het verhaal en het thema formuleren.				
Ik kan duidelijk mijn stand t.o.v. het 'anders zijn' in mijn eigen woorden uitleggen.				

Betekenis symbolen:

- **Beginner**: Je hebt bij dat doel nog veel begeleiding en ondersteuning van de leerkracht nodig.
- **Doorgroeier**: Je bent op de goede weg om zelfstandig te kunnen werken, maar je hebt hier en daar toch wel ondersteuning en begeleiding van je leerkracht nodig.
- **Gevorderde**: Je kan je eigen weg zelf vinden en hebt geen ondersteuning en begeleiding van de leerkracht nodig.
- **Expert**: Je kan volledig zelfstandig werken en je eigen plan trekken. Ook zou je iemand anders uit de klas zelfs kunnen helpen om dit doel te bereiken.

We are all “Freedom Writers” v5+ v19-V20, A1+ A3- A5

De film Freedom Writers gaat over een waargebeurd verhaal van een Amerikaanse leerkracht Erin Gruwell. Als pas afgestuurde leerkracht komt mevrouw Gruwell terecht in een multiculturele school en mag ze er beginnen les te geven in één van de moeilijkste klassen, room 203. De leerlingen uit deze klas presteren zeer slecht en zijn hun motivatie verloren. Hun huidskleur en ras zijn erg belangrijk voor deze leerlingen, omdat het een deel van hun identiteit is en het bepaalt welke kansen ze in het leven krijgen. Niet alleen zijn ze weinig geïnteresseerd om iets te leren, ook is hun gedrag t.o.v. de leerkrachten en elkaar een groot probleem.

Mevrouw Gruwell heeft het in het begin heel moeilijk om het respect van de klas te winnen. Maar ze heeft één doel voor ogen: ervoor zorgen dat deze leerlingen weer in zichzelf geloven!

Je krijgt van de leerkracht een kaartje met de naam en foto van één van de personages uit de film. Het is de bedoeling dat je deze persoon gedurende de hele film goed in de gaten houdt en je inleeft in zijn/haar leven.

Lees de onderstaande vragen aandachtig en probeer een antwoord op die vraag te formuleren tijdens het kijken van de film.

1. Welk personage uit de film heb je moeten volgen?

2. Heeft die persoon evenveel kansen om te slagen in het leven als de andere leerlingen uit de klas? Waarom wel/niet? Geef voorbeelden uit de film.

3. Welke aspecten uit onze lessen heb je kunnen herkennen in de film?

Het einde van dit thema is helaas genaderd. Je krijgt nog een laatste oefening over dit thema in je schriftje. Neem snel een kijk op de volgende pagina!

We all have a story to tell...

Als laatste oefening maak je een korte reflectie in je schriftje.

De onderstaande vragen zullen je richting geven:

- Zijn er dingen uit de film die je bij jezelf herkent?
- Is er nog iets wat je graag zou willen delen over dit thema?
- Als je één ding zou mogen kiezen uit dit thema, wat zou dat dan zijn? Waarom zou je voor die opdracht of dat deel kiezen?
- Waar heb je van genoten in dit thema?
- Wat neem je uit dit thema mee naar de toekomst?
- Wat heeft dit thema bij jou bijgebracht?

Vanaf nu krijg je op het einde van de les geen oefening meer om te maken in je schriftje.

Dit schriftje is van jouw en is persoonlijk. Je kan dit voor de rest van het schooljaar als een soort dagboek bijhouden. Voel je je even minder goed en heb je nood om je gedachten ergens neer te schrijven? Je hebt alleen maar een pen en jouw schriftje nodig! De rest volgt wel... Vergeet wel niet dat je er ook leuke momenten in kan opnemen!

Houd het goed bij en ga er zorgvuldig mee om. Dit zou nog wel eens een leuke herinnering voor later kunnen zijn.

Ps.: Je kan altijd je schriftje in de doos in de klas achterlaten, als je wil dat de leerkracht er in leest en jou feedback geeft.

Deze woorden zijn belangrijk om te onthouden:

Diversiteit	Diversiteit is verscheidenheid. Het zijn de verschillen tussen personen. Dit kan gaan over verschillen in waarden, cultuur, overtuigingen, je culturele achtergrond, kennis, vaardigheden, seksuele geaardheid,...
Identiteit	Je identiteit is wie je officieel bent, in de vorm van je naam, adres, geboortedatum, je religie, je cultuur,...
Nationaliteit	Het feit dat je officieel burger bent van een bepaald land.
Vooroordelen	Een mening die vaak gebaseerd is op een stereotype beeld. Meestal wordt een (negatieve) eigenschap toegekend aan alle mensen van een bepaalde groep.
Stereotypen	Een overdreven beeld dat je van een groep mensen hebt dat vaak niet overeenkomt met de werkelijkheid. Het is vaak een vooroordeel of een negatief denkbeeld.
Racisme	Mensen discrimineren op basis van etnische afkomst of huidskleur.
Discriminatie	Iemand slechter behandelen dan een ander. Het maken van een onderscheid tussen mensen, op basis van kenmerken zoals afkomst, geloof, ras, seksuele geaardheid, leeftijd,...
Samenleving	Alle mensen samen en hoe ze met elkaar omgaan. Een bevolking die een sociaal geheel vormt.
Maatschappij	Een gemeenschap van mensen. Elke persoon heeft zijn eigen taken en verantwoordelijkheden in de maatschappij, zoals werken.
White privilege	Mensen die ervan uitgaan dat een blanke huidskleur beter is en meer rechten heeft in het leven dan een ander huidskleur.
Culturele diversiteit	De verscheidenheid aan culturen binnen een regio of in de wereld in zijn geheel.

ANDERS ZIJN IS UNIEK

Project Algemene Vakken

"It doesn't matter where you came from, as long as we travel together!"

Leerkrachtenhandleiding

Auteur: Senem Türk

Leerkrachtenhandleiding

Beste lezer én gebruiker,

In deze lessenreeks voor PAV ligt de focus op het positief benutten van talige en culturele diversiteit tussen je leerlingen. De film 'Freedom Writers' vormt de rode draad om de lesdoelen te kunnen bereiken. De opdrachten in de bundel sluiten aan bij de film en zullen tijdens het kijken ook zeer herkenbaar zijn voor de leerlingen. Tevens sluit de film aan bij het thema en de leefwereld van onze leerlingen. Het is een waargebeurd verhaal dat de ogen opent en de harten raakt. Doorheen het thema wordt een variatie aan werkvormen aangeboden en maakt elke leerling gebruik van een persoonlijk schriftje. Er is oog voor hun behoefte aan autonomie, verbondenheid en competentie.

Deze lessenreeks kan best in het begin van het schooljaar gegeven worden, om zo de verbondenheid tussen de leerlingen te stimuleren en het schriftje doorheen het schooljaar verder een plaats te geven. Het thema is uitgerekend op 10 lessen, inclusief de film.

Aanleiding van het thema

Bij het maken van deze bundel heb ik één doel voor ogen gehad, namelijk: ervoor zorgen dat in dit thema leerlingen hun eigen verhaal kunnen vertellen. Met deze lessenreeks wil ik dat de talige en culturele diversiteit in de klas gewaardeerd en erkend wordt. Elke mens heeft een eigen identiteit. Je identiteit wordt gevormd door verschillende factoren, zoals: je leeftijd, je geslacht, je religie, je karaktereigenschappen,... Identiteit is de "Wie ben ik?" vraag die je aan jezelf stelt. De taal die je kent en spreekt en de cultuur waartoe je behoort vormen een stuk van wie jij precies bent.

Doelgroep

Deze lessenreeks is opgesteld voor de tweede graad van het beroepssecundair onderwijs.

Doelstellingen lessenreeks

<p>Kennisdoelstellingen</p>
<p>De leerlingen kunnen...</p> <p>K1: In eigen woorden omschrijven wat een identiteit is.</p> <p>K2: In eigen woorden omschrijven wat diversiteit betekent en minstens 3 voorbeelden geven waarin mensen van elkaar kunnen verschillen.</p> <p>K3: In eigen woorden omschrijven wat de begrippen vooroordelen, stereotypen, discriminatie en racisme betekenen.</p> <p>K4: Een voorbeeld van discriminatie en vooroordelen geven.</p> <p>K5: In hun eigen woorden uitleggen wat white privilege betekent en wat dit met discriminatie te maken heeft.</p> <p>K6: In eigen woorden uitleggen wat er met George Floyd gebeurd is en waarom deze gebeurtenis gelinkt wordt aan dit thema.</p>
<p>Vaardigheidsdoelstellingen</p>
<p>De leerlingen kunnen...</p> <p>V1: Een mini-collage van zichzelf maken met kenmerken die hun omschrijven.</p> <p>V2: Hun eigen identiteit met een aantal kenmerken omschrijven.</p> <p>V3: Hun eigen cultuur aan de hand van minstens drie kenmerken beschrijven.</p> <p>V4: Gebruikmaken van een schrijfkader om een eigen mening te geven.</p> <p>V5: Hun eigen mening en gedachten over diversiteit en 'anders zijn' mondeling en schriftelijk uitleggen.</p> <p>V6: QR-codes inscannen met hun gsm om een filmpje te bekijken of informatie te zoeken.</p> <p>V7: Minstens één voorbeeld van een vooroordeel over de eigen cultuur geven en deze ontkrachten.</p> <p>V8: Een eigen standpunt innemen over de omgang met diversiteit in onze samenleving.</p> <p>V9: Een eigen mening over discriminatie mondeling en schriftelijk geven.</p> <p>V10: Met behulp van gegeven internetbronnen op zoek gaan naar artikelen over George Floyd.</p> <p>V11: Artikelen uit verschillende internetbronnen met elkaar vergelijken.</p> <p>V12: Met behulp van de 5W1H-vragen de identiteitskaart van George Floyd invullen.</p> <p>V13: Uit de UVRM afleiden welke twee mensenrechten bij George Floyd geschonden zijn.</p> <p>V14: Voorstellen geven om een campagne rond racisme te maken.</p> <p>V15: Een boek op basis van eigen niveau en interesse kiezen en lezen.</p> <p>V16: Een brief schrijven, met behulp van een stappenplan, naar het hoofdpersonage van een boek.</p> <p>V17: Een checklist invullen om na te gaan of ze alle stappen hebben doorlopen bij het schrijven van een brief.</p> <p>V18: Een eigen mening over het boek, het hoofdpersonage en thema mondeling en schriftelijk geven.</p> <p>V19: De link tussen de film Freedom Writers en dit thema leggen en uitleggen.</p>

V20: De verschillende aspecten uit deze lessenreeks die ook in de film Freedom Writers voorkomen herkennen en opnoemen.

Attitudedoelstellingen

De leerlingen zijn bereid om...

- A1: In een gesprek respectvol naar elkaar te luisteren zonder elkaar te onderbreken.
- A2: Met elkaar samen te werken.
- A3: Respect te tonen naar andermans mening.
- A4: Respectvol om te gaan met verschillende culturen in de klas en in de samenleving.
- A5: Een eigen mening en gedachte te vormen en deze mondeling of schriftelijk mee te delen.
- A6: De oefeningen in het schriftje correct uit te voeren.
- A7: Zelf initiatief te nemen om feedback te vragen aan de leerkracht.
- A8: Interesse te tonen in literatuur.
- A9: Om zich te houden aan de deadline van de opdracht.
- A10: Om zichzelf te evalueren.

Leerplandoelstellingen

Leerplan VVKSO: Tweede graad BSO- D/2012/7841/014

1 Onder begeleiding en in concrete situaties relevante en toegankelijke informatie vinden en selecteren uit:

- gesproken teksten;
- geschreven teksten;
- beeldmateriaal;
- ICT-bronnen;
- tabellen, grafieken, diagrammen en kaarten.

4 Onder begeleiding analoge of digitale hulpmiddelen gebruiken om de communicatie en het taalvaardig handelen te optimaliseren, zoals:

- een verklarend woordenboek;
- een spellingwijzer;
- een schrijfkader of standaard tekststructuur;
- een spreekkader of standaard tekststructuur;
- software;
- aangeboden ondersteunend visueel materiaal;
- lay-out.

7 * Bereid zijn om eigen teksten na te kijken.

11 Onder begeleiding opdrachten van beperkte omvang en van relatief korte duur individueel realiseren via volgende stappen:

- de organisatie;
- de uitvoering;
- de reflectie;
- de bijsturing.

12 Onder begeleiding opdrachten van beperkte omvang en van relatief korte duur in groep realiseren via volgende stappen :

- het overleg;
- de organisatie;
- de uitvoering;
- de reflectie;
- de bijsturing.

13 De eigen mening en gevoelens uiten.

19 Zich situeren, oriënteren en verplaatsen door gebruik te maken van gepaste informatie.

24 Onder begeleiding aspecten van het dagelijkse leven van mensen uit een andere tijd of op een andere plaats met het eigen leven vergelijken.

28 *Respect opbrengen voor:

- het leefmilieu;
- het historisch-cultureel erfgoed;
- verschillen en gelijkenissen in leefwijze, waarden en normen.

29 * Belangstelling tonen voor

- vormen van creatieve expressie;
- jeugdliteratuur en poëzie.

30 * Bereidheid en durf tonen om

- te luisteren, te spreken, gesprekken te voeren en te schrijven;
- het taalgebruik te verzorgen.

Transversale eindtermen

❖ **Sleutelcompetentie: Burgerschapscompetenties met inbegrip van competenties inzake samenleven**

Omgaan met diversiteit in het samenleven en het samenwerken.

7.2°De leerlingen gaan respectvol en constructief om met individuen en groepen in een diverse samenleving.° (transversaal - attitudinaal) (transversaal - attitudinaal)

7.3 De leerlingen hanteren strategieën om respectvol en constructief om te gaan met individuen en groepen in een diverse samenleving. (transversaal)

7.4 De leerlingen lichten de mechanismen van vooroordelen, stereotypering, machtsmisbruik en groepsdruk toe. (transversaal)

7.6 De leerlingen onderscheiden zowel onverdraagzaamheid als discriminatie in de samenleving. (transversaal)

Geïnformeerd en beargumenteerd met elkaar in dialoog gaan.

7.7De leerlingen onderbouwen een eigen mening over maatschappelijke gebeurtenissen, thema's en trends met betrouwbare informatie en geldige argumenten. (transversaal) (transversaal)

❖ **Sleutelcompetentie: Zelfbewustzijn en zelfexpressie, zelfsturing en wendbaarheid**

Het mentaal welbevinden opbouwen, onderhouden en versterken.

1.17De leerlingen benoemen met behulp van richtvragen bij een gebeurtenis hun gedachten, gevoelens en gedrag en de gevolgen van die gebeurtenis voor zichzelf. (transversaal) (transversaal)

Leeropvattingen, -proces en -resultaten reguleren.

13.14 De leerlingen beoordelen hun leerproces en -resultaat op afgesproken momenten en aan de hand van aangereikte criteria. (transversaal) (transversaal)

Evaluatie

De leerlingen worden in dit thema beoordeeld in de opdracht waarin ze een boek moeten lezen en een brief moeten schrijven naar het hoofdpersonage. Aan de hand van een evaluatierubric krijgen de leerlingen punten op de opdracht. Deze rubric is ook opgenomen in de leerlingenbundel, zodat de leerlingen rekening kunnen houden met de criteria waarop ze beoordeeld zullen worden. Bovendien vullen de leerlingen nog een zelfevaluatie in, wanneer ze klaar zijn met de opdracht.

Het schriftje waarin de leerlingen op het einde van elke les een oefening in zullen maken, wordt niet summatief beoordeeld. Dit schriftje is in een eerste instantie niet gericht om geëvalueerd te worden. Ook zonder punten te koppelen aan de opdracht, zullen leerlingen in dit schriftje doelstellingen realiseren.

Ten slotte zijn er ook een aantal transversale eindtermen die in dit thema voorkomen. In deze lessenreeks worden enkele transversale eindtermen gerealiseerd, maar niet geëvalueerd. Ook hier ligt de focus meer op het oefenen en realiseren van doelstellingen, niet op het beoordelen ervan.

ABC-schema

Op de volgende pagina vindt u een ABC-schema terug dat ik heb opgesteld om aan te tonen hoe men in deze lessenreeks aan de nood aan autonomie, verbondenheid en competentie tegemoetkomt bij de leerling.

AUTONOMIE

Wat?

- Keuzemogelijkheden geven over: aanpak opdracht, werkplek, tijdstip, tempo,...
- Actiekeuzes geven
- Autonomie-ondersteunende taal gebruiken
- Verantwoordelijkheden geven
- In de mate van het mogelijke inspraak geven over lesinhoud en aanpak
- Zinnige taken geven en relevantie benadrukken
- ...

Hoe?

- Taalontwikkend lesgeven door betekenisvolle taken te geven en veel te ondersteunen door interactie
- Actiekeuzes (bv. schriftje, keuze in materiaal,...)
- Verantwoordelijkheid in deadline en uitvoering van opdracht: schrijven van een brief
- ...

VERBONDENHEID

Wat?

- Interesse tonen
- Waardering uiten
- Open, warm en veilig leerklimaat creëren
- Bereid zijn om te luisteren
- Samenhang in de groep stimuleren
- ...

Hoe?

- Taalontwikkend lesgeven door betekenisvolle taken te geven en veel te ondersteunen door interactie
- Talige en culturele diversiteit erkennen en waarderen
- D.m.v. schriftje verbondenheid met leerkracht stimuleren
- Opdrachten waarin leerlingen moeten samenwerken
- Ruimte voor dialoog in de klas
- Gerichtte vragen stellen om op zoek te gaan naar dingen die de leerlingen verbinden
- ...

COMPETENTIE

Wat?

- Structuur en duidelijkheid bieden
- Heldere instructies geven
- Verwachtingen duidelijk maken
- Hulp op maat bieden
- Feed-up, feedback, feed-forward
- Reflecteren
- ...

Hoe?

- Doelen en verwachtingen duidelijk in het begin van de bundel communiceren
- Planning lessen meedelen
- Pictogrammen in de bundel als ondersteuning
- Groene titels voor de structuur
- Zelfde opmaak bij opdrachten voor de structuur
- Ondersteuning door schrijfkaders, afbeeldingen,...
- Taaldiversiteit benutten
- Taalontwikkend lesgeven
- Feedback (formatief, summatief, rubric)
- Reflectie stimuleren (oefeningen, individueel- groep,...)
- ...

Werkwijze bundel:

Doorheen deze bundel zul je een aantal pictogrammen tegenkomen die jou ondersteuning zullen bieden.

	<p>Bij deze opdracht zal je iets schrijven.</p>
	<p>Bij deze opdracht zal je iets lezen.</p>
	<p>Bij deze opdracht zal je een fragmentje bekijken. In de opdracht staat er of je het fragmentje klassikaal bekijkt of individueel.</p>
	<p>Bij deze opdracht mag je per twee (of met meer) werken. Zorg ervoor dat je in stilte aan de opdracht werkt en de rest van de klas niet stoort.</p> <p>De opdracht in de bundel zal zelf aangeven of je je partner mag kiezen of niet.</p>
	<p>Bij deze opdracht werk je zelfstandig. Heb je een vraag of hulp nodig? Geef een seintje aan de leerkracht!</p>
	<p>Dit pictogram laat zien dat je de antwoorden op de vragen op het internet kan zoeken. Je mag kiezen of je dit met je gsm doet of liever op de computer.</p>
	<p>Dit pictogram zal je op het einde van elke les zien. Het wijst erop dat je een oefening krijgt die je in je eigen schriftje zal uitvoeren.</p>

Wie is er niet anders? K1-K2, V1-V2+ V4, A1-A3+ A5-A7

In dit thema staat het waarderen van diversiteit in de klas centraal. De inspiratiebron in deze lessen is de film "Freedom Writers".

Inleiding van het thema:

Voorbereiding: A4- schriftjes (gelinieerd) voor de hele klas + twee pennen in verschillende kleuren (bv. een rode en een blauwe pen)

Instructie:

Deel de leerlingen een persoonlijk schriftje uit. In winkels zoals de Action vind je schriften in A4-formaat voor minder dan 1 euro terug. Bespreek tijdig met de school de aankoop van deze schriften. Let er op dat het papier gelinieerd is. Dit is voor de leerlingen gemakkelijker om in te schrijven.

Doel van het schriftje:

Op het einde van elke les (twee lesuren) krijgen de leerlingen een reflectieopdracht die ze in hun schriftje moeten uitvoeren. Er wordt telkens 15 min. van de les vrijgehouden om deze opdracht uit te voeren. De bedoeling is dat de leerlingen in dit schriftje hun reflectievaardigheden kunnen oefenen en leren om hun eigen mening te formuleren. Ze worden niet beoordeeld op dit schriftje, maar kunnen wel altijd naar feedback vragen aan de leerkracht. Lees het schriftje alleen als ze het aan jou geven. Ter controle kan de leerkracht rondgaan in de klas en kijken of de opdracht uitgevoerd wordt, zonder erin te lezen.

In de laatste les van deze lessenreeks vraag je aan de leerlingen om één ding uit hun schriftje te kiezen om aan elkaar te tonen of te vertellen.

Na deze lessenreeks is het mogelijk om het schriftje als een uitlaatklep of een soort dagboek bij te houden, die de leerlingen in de klas veilig kunnen achterlaten. Net zoals in de film 'Freedom Writers' is het mogelijk om deze schriftjes op te bergen in een kast of een doos. Indien de leerling wenst of toestemming geeft, kan de leerkracht erin lezen en eventueel er iets bij schrijven als feedback. Dit schriftje is heel persoonlijk en mag door de leerling volledig zelf ingevuld en opgemaakt worden. Op deze manier kunnen er zelfs talenten ontdekt worden. Belangrijk hierbij is om de leerlingen vrijheid te geven over hoe zij dit schriftje gebruiken en invullen. Om enkele voorbeelden te geven: het tekenen van je gedachtes/gevoelens, het schrijven van een rap liedje over een gebeurtenis, het toevoegen van een songtekst, het schrijven van een gedicht over je dag, ...

De leerlingen starten het thema door een opdracht in het schriftje te maken. Zonder al te veel over het onderwerp van de komende lessen te verklappen, geef je hun de volgende instructies:

1. Wat maakt jou tot wie jij bent?

Open de eerste pagina in het schriftje. In welke kenmerken zou jij jezelf omschrijven?

Maak een mini-collage met jezelf in het middelpunt en plak er dingen omheen die bij jou horen.

Vooraan in de klas staat de PAV-koffer van je leerkracht klaar. Daarin vind je stiften, kleurtjes, lijm, plakband, scharen,... Ook mag je gebruikmaken van de kranten, plaatjes en tijdschriften die je leerkracht heeft meegebracht. Je kan er ook voor kiezen om dingen op te schrijven.

Denk hierbij aan de volgende dingen: *geloof, nationaliteit, cultuur, hobby's, vrienden, familie, karaktereigenschappen, huidskleur, het gebruik van sociale media, interesses, ervaringen, muziek,...*

Voorbereiding: Genoeg materiaal om een collage mee te maken (stiften, kleurtjes, lijm, scharen,...)

Instructie:

Laat de leerlingen een mini-collage met zichzelf in het middelpunt maken. Voorzie genoeg materiaal, zodat de leerlingen voldoende keuze hebben. Laat ze eerst brainstormen over wat ze in hun collage willen opnemen om vervolgens aan de slag te gaan.

2. Zie jij jezelf zoals een ander jou ziet?

Ga bij minstens drie andere medestudenten hun collage aanvullen (andere kleur pen) met kenmerken die hun beschrijven en zoals jij hun ziet.

Instructie:

Houd een klasgesprek om de collages die de leerlingen hebben gemaakt te overlopen. Bied ruimte voor een dialoog in de groep. Laat de leerlingen hun eigen verhaal vertellen/zichzelf voorstellen aan de hand van hun collage. Door deze opdracht in het begin van het schooljaar te geven, is dit een goede starter om verbondenheid te scheppen.

Je kan de volgende vragen stellen om het gesprek op gang te brengen:

- Waaraan ben jij herkenbaar voor anderen? (Je haren? Je ogen? ...)
➔ Wat is er zo kenmerkend voor jou?
- Vond je het moeilijk om de collage van je medestudenten aan te vullen?
- Zijn er dingen in de collages die voor iedereen van toepassing zou kunnen zijn?
- Hebben de woorden in de collages voor iedereen dezelfde betekenis?
- Hebben je medestudenten in jouw collage dingen opgeschreven waar je niet akkoord mee bent?
- Hebben je medestudenten in jouw collage veel dingen bijgeschreven? Wat hebben ze zoal geschreven? Kan je je daarin terugvinden?
- ...

Belangrijk:

Bij deze opdracht is het belangrijk om even stil te staan bij het begrip 'identiteit'. Sta even stil bij het feit dat iedereen een eigen identiteit heeft en dat identiteit een samenspel is van verschillende factoren. Er kunnen overeenkomsten met anderen zijn, maar ook verschillen. Een identiteit hebben is uniek, want er is er maar één zoals jij bent!

Tips: Houd het klasgesprek in een kring. Dit schept een gezellige sfeer.

Je kan er nu ook voor kiezen om in het klasgesprek de opdracht te geven om verschillen die ze tussen mensen opmerken in hun schriftje op te schrijven, want in de volgende opdracht zullen ze een woordspil van het begrip 'diversiteit' maken.

3. Hoe verschil jij van anderen?

- b) Zijn er dingen in jouw collage die een grotere invloed hebben op jouw identiteit dan anderen? Welke zijn dat? Waarom?

Maak gebruik van het onderstaand schrijfkader.

Drie dingen die een grote invloed op mijn identiteit hebben zijn:

Deze dingen zijn belangrijk voor mij, omdat

4. Op welke vlakken kunnen mensen van elkaar verschillen? Maak hieronder een woordspin.

Vorbereiding:

Leg op een tafel in het midden van de klas een aantal afbeeldingen⁵ waar de leerlingen uit kunnen afleiden op welke vlakken men van elkaar kan verschillen. Dit dient ter ondersteuning.

Instructie:

Laat de leerlingen rond de tafel staan en hun in stilte de afbeeldingen en woorden analyseren. Nadien kunnen ze de woordspin individueel invullen. Ook kunnen de leerlingen gebruikmaken van hun collage om daar inspiratie uit te halen. Overloop nadien de woordspinnen die ze hebben gemaakt.

Tips:

Je kan zelf als leerkracht één grote woordspin op het bord maken met de woorden die de leerlingen aangeven.

⁵ Zie bijlage 1: Op welke vlakken kan men van elkaar verschillen?

Kijk eens rond in de klas. Wie ziet er hetzelfde uit? Er zijn duidelijk verschillen tussen iedereen. Je kleren, je haren, je huidskleur, je gedrag,... Je bent wie je bent door jouw **identiteit**. Uiteraard zijn er gelijkenissen tussen mensen, maar niemand is identiek. Er zal altijd een verschil zijn, want **jij bent uniek**.

5. This is my story!

We all have a story to tell...

Vanaf nu krijg je binnen dit thema op het einde van elke les een kleine oefening, waardoor je even bewust naar jezelf of de wereld gaat kijken en op een bepaalde manier je eigen mening gaat weergeven.

Je hebt volledige vrijheid over hoe jij de opdracht wil aanpakken. Je mag tekeningen maken, kernwoorden of symbolen gebruiken, een gedicht schrijven, ... Het is belangrijk dat je er je eigen touch aan geeft en toont wat jouw mening is.

Last but not least!

We maken deze kleine oefeningen allemaal samen, om even bewust stil te staan bij onszelf en de wereld. Op deze manier kunnen we groeien in ons denken en handelen. De leerkracht zal je hierin ondersteunen en feedback geven. Je wordt niet beoordeeld op je taal in dit schriftje.

We all have a story to tell...

Iedereen komt met diversiteit in aanraking. Soms bewust en soms onbewust. Er zal altijd wel iets zijn die je gemeenschappelijk hebt met iemand anders, maar er zijn ook dingen die anders zijn. In deze oefening gaan we even stilstaan bij de vraag 'Hoe kijk jij naar diversiteit?'. Bekijk zeker ook het onderstaand filmpje door de QR-code met je gsm in te scannen. Het filmpje kan voor inspiratie zorgen.

Je bent volledig vrij in de manier waarop je een antwoord op deze vraag geeft. Dit mag een tekst zijn, een gedicht, een tekening,...

Wil je een tekst schrijven, maar heb je een beetje hulp nodig? Maak gebruik van het onderstaand schrijfkader.

Bekijk mij!

<https://www.youtube.com/watch?v=WjbShVdB7pg>

Schrijfkader

Ik vind dat / ik ben van mening dat ...

Mijn mening is...

Ook vind ik dat...

Bovendien...

Ten slotte...

Hoe gekleurd is jouw bril? K3-K5, V3-V5+ V9, A1-A7

Een foto met een speciaal verhaal...

1. Bekijk de onderstaande foto aandachtig. Wat is jouw eerste indruk? Bespreek het klassikaal.

Benieuwd naar het verhaal achter de foto?

Vorbereiding: 2-3 X A3-blad van de foto, whiteboards en stiften, 2-3 X blad met nationaliteitenlijst⁶

Instructies:

Print de foto enkele keren uit op een A4-blad. Verzamel de leerlingen in een cirkel rondom een bank en leg de foto's verspreid erop. Zorg ervoor dat iedereen de foto goed kan zien. Deel de whiteboards uit. De leerlingen zullen dit gebruiken om hun antwoorden op de vragen te noteren.

Bespreek de vragen klassikaal en geef iedereen de kans om zijn/haar mening/gedachte te zeggen.

Bespreek de onderstaande vragen klassikaal:

- Wat is je eerste indruk over de foto?
- Interpreteren jullie de foto als een positief of een negatief gebeuren?
 - o Waarom zou het naar een positieve gebeurtenis kunnen wijzen, waarom naar een negatief gebeuren?
 - o Waarom hebben de meesten onder jullie dezelfde eerste indruk?
- Zou je ook in deze klas willen zitten? Waarom wel/niet?
- Denk je dat ze graag naar school komen? Waarom wel/niet?
- Denk je dat ze allemaal goed opletten tijdens de les? Wie wel/niet?
- Ken je die mensen op de foto? Hoe weet je bijvoorbeeld of die leerlingen graag naar school komen of niet? Op basis van welke informatie geef je antwoorden op de vragen?
 - o Wat zijn vooroordelen?
Voorbeeld: "Alle blonde meisjes zijn dom." of "Alle Marokkanen zijn criminelen."
 - o Wat zijn de negatieve gevolgen van vooroordelen?
- Op welk vlak(ken) verschillen deze mensen met elkaar?
- Welke verschillende afkomsten zouden er zijn op de foto?
 - ➔ Welke taal zouden ze thuis spreken?
 - ➔ Welke taal spreek jij thuis?

Tips:

Laat de leerlingen hun antwoorden in kernwoorden opschrijven of geef hen de keuze om het met symbolen/tekeningen weer te geven.

Belangrijk:

Laat de leerlingen niet te lang nadenken bij de vraag 'Wat is je eerste indruk over de foto?'. Een eerste indruk wordt snel gevormd.

Het doel van deze opdracht is om stil te staan bij het begrip 'vooroordelen'. Vaak hebben de meeste mensen eenzelfde eerste indruk. Dit heeft te maken met vooroordelen.

⁶ Zie bijlage 2: nationaliteitenlijst

2. Los de volgende vragen op.

- Wat is jouw nationaliteit? Duid aan.

Belg

Italiaan

Marokkaan

Turk

Afrikaans

Spaans

Grieks

Syriër

Andere: _____

- Is jouw nationaliteit een belangrijk onderdeel van jouw identiteit? Waarom wel/niet?

Voor de leerlingen die een Belgische nationaliteit hebben:

- Heb je een andere culturele achtergrond? Zo ja, van welk land ben je oorspronkelijk afkomstig?

- Beschrijf je cultuur in drie woorden. Wat is er zo typisch aan jouw cultuur?

4. _____

5. _____

6. _____

Instructies:

Haal een wereldkaart erbij en laat de leerlingen op de kaart hun land van afkomst aanduiden.

Bespreek in een klasgesprek wat hun cultuur typeert. Vergelijk de verschillen tussen de culturele achtergronden van de leerlingen in de klas.

- Wat is er kenmerkend voor jouw cultuur?
 - Zijn er leerlingen van dezelfde cultuur die andere dingen hebben opgeschreven? Zo ja, wat?
 - Zijn er leerlingen van dezelfde cultuur die dezelfde dingen hebben opgeschreven?
- Welke invloeden van de verschillende culturen vinden wij in België terug?
- Welke culturen zijn er nog in België die nu niet in de klas aanwezig zijn?

Tips:

Je kan het land van herkomst van de leerlingen met punaises, vlaggetjes of stickers aanduiden op de kaart. Dit maakt het visueel. Een leuke insteek is om deze punten met een touw met elkaar te verbinden en de foto van de leerling bij zijn/haar land met een wasknijper op te hangen.

De kaart kan je nadien in de klas aan de muur ophangen, zodat het altijd zichtbaar blijft.

Zo meteen bekijken we een scène uit de documentaire van Sunny Bergman 'Zwart als roet'. Deze scène gaat over een experiment waarbij drie jongens een fietsslot kapot proberen te maken in het park. Ze dragen alle drie dezelfde kleding, zijn ongeveer even oud, even lang, maar ze hebben een andere huidskleur. Laten we kijken naar de reacties en vooroordelen van de mensen die er voorbij lopen.

3. Bekijk het filmpje 'Zwart als roet' en beantwoord de onderstaande vraag.

<https://www.youtube.com/watch?v=US72tN4NO5A>

c) Welke vooroordelen zag je in het filmpje?

Uit het filmpje heb je wellicht kunnen afleiden dat bepaalde mensen harder moeten bewijzen dat ze goede bedoelingen hebben. Er zijn mensen die bevoordeeld of benadeeld worden. Hebben we dat altijd in onze eigen handen? Test het even uit!

Instructies:

Trek een lijn in het midden van het klaslokaal met krijt, plakband of een touw. Lees de onderstaande lijst voor die de leerlingen instrueert om een stap vooruit of achteruit te zetten.

- Zet een stap vooruit als je de Belgische nationaliteit hebt.
- Zet een stap achteruit als één van je ouders niet uit België afkomstig is.
- Zet een stap vooruit als je een blanke huidskleur hebt.
- Zet een stap achteruit als je ouders geen diploma van het hoger onderwijs hebben.
- Zet een stap vooruit als je thuis meer dan één taal spreekt.
- Zet een stap achteruit als je ooit benadeeld bent geweest door je culturele achtergrond.
- ...

Deze lijst kan aangevuld of aangepast worden naargelang de klasgroep.

Als je klaar bent met de lijst, vraag je de leerlingen wat hun gevoelens en hun eerste ervaringen zijn.

Je kan de volgende vragen stellen terwijl de leerlingen blijven staan:

- Heeft iedereen dezelfde kansen gehad? Waarom wel/niet?
- Heb je zelf gekozen voor de kansen die je hebt in het leven?
- Wat zouden we kunnen doen om ervoor te zorgen dat iedereen op school en/of daarbuiten dezelfde kansen krijgt?

Belangrijk:

Las een korte pauze in na elke criteria, zodat de leerlingen tijd hebben om na te denken. Deze oefening gebeurt in stilte, zodat de leerlingen kunnen stilstaan bij hun eigen ervaringen en inzichten. Er zijn ook geen goede of foute antwoorden.

De leerlingen moeten door deze oefening kunnen afleiden wat 'wit privilege' betekent.

d) Heb jij al gehoord over 'white privilege'? Wat betekent het? Bespreek het met je buur.

Een vooroordeel is snel gevormd. De eerste indruk die je van iemand hebt kan al snel leiden tot discriminatie.

4. Vind je dat er in onze maatschappij waardering is voor de verschillende culturen? Waarom wel/niet?

5. Ken jij een vooroordeel over jouw nationaliteit of cultuur?

Bijvoorbeeld: Alle Marokkanen zijn criminelen.

b) Kloppen die vooroordelen met wie jij echt bent? Waarom wel/niet?

Belangrijk:

Laat bij vraag 4 begrippen zoals ‘vooroordelen’ en ‘discriminatie’ van de leerlingen komen.

Stel de volgende vragen aan de leerlingen:

- Welke boodschap wil de cartoon meegeven denk je?
- Denk je dat we vooroordelen kunnen veranderen? Waarom wel/niet?
- Waarom denk je dat vooroordelen zo moeilijk te veranderen zijn?
- Vraag of de leerlingen in hun eigen woorden kunnen uitleggen wat stereotypen zijn.
- Vraag met wat hun cultuur geassocieerd wordt. Je kan de onderstaande afbeelding laten zien.

Een vooroordeel kan leiden tot discriminatie.

6. Wat betekent discriminatie? Illustreer dit aan de hand van een voorbeeld.

Tips: Maak een woordspin op het bord en laat leerlingen voorbeelden geven van discriminaties.

In de volgende vraag ga je dieper in op mogelijke discriminaties die ze zelf hebben meegemaakt.

7. Ben jij zelf ooit gediscrimineerd geweest? Wat was er toen gebeurd en hoe heb je gehandeld?

Belangrijk: Zorg ervoor dat je ruimte geeft om leerlingen hun verhaal te laten vertellen.

Je kan de volgende vragen stellen:

- Zijn er herkenbare situaties voor anderen?
- Waarom werd je gediscrimineerd?
- Hoe voel je je daarover?
- ...

We all have a story to tell...

Stel dat er vannacht een wonder in de wereld zou gebeuren. Wat zou er dan volgens jou veranderd zijn op het vlak van discriminatie?

De volgende vragen kunnen je alvast een beetje op weg helpen:

- Wat zou er anders zijn in de wereld?
- Hoe zou de wereld eruit zien?
- Hoe zouden de mensen zich gedragen?
- Zouden er nog ruzies zijn?
- Wie of wat zou voor deze wonder gezorgd kunnen hebben? Een held?
- ...

Heb je nog wat tijd over? Bekijk dan zeker het fragment uit I Amhali, opgenomen in Theater Carré. Najib Ahhali, een Marrokaans- Nederlandse acteur, heeft in één van zijn shows een zeer interessante voorstel, namelijk: "Wat nou als we afspreken om een discriminatie dag te houden?". Een dag in de week waar iedereen elkaar gewoon mag discrimineren. Is dat wel een goed idee? Bekijk het filmpje om erachter te komen hoe het dan zou aflopen. Het filmpje duurt ongeveer 7 minuten.

<https://www.youtube.com/watch?v=UEbl2x6KrKA>

Ongetwijfeld ken jij het filmpje 'Broodje Shoarma' wel! Wil je nog eens keihard lachen met Najib Amhali? Scan dan de QR-code in! Het filmpje duurt 3 minuten.

https://www.youtube.com/watch?time_continue=172&v=sY4x-2xn6s&feature=emb_title

#BlackLivesMatter K6, V6+ V9-V14, A1-A7

Wat staat er deze dagen op de voorpagina's van alle kranten? Over welke gebeurtenis zijn mensen over de hele wereld aan het praten en discussiëren? Wat wordt er massaal gedeeld op Instagram, Facebook, Twitter,... ?

Je hoeft niet iemand te zijn die het nieuws dagelijks volgt om iets over de hashtag BlackLivesMatter gelezen of gezien te hebben.

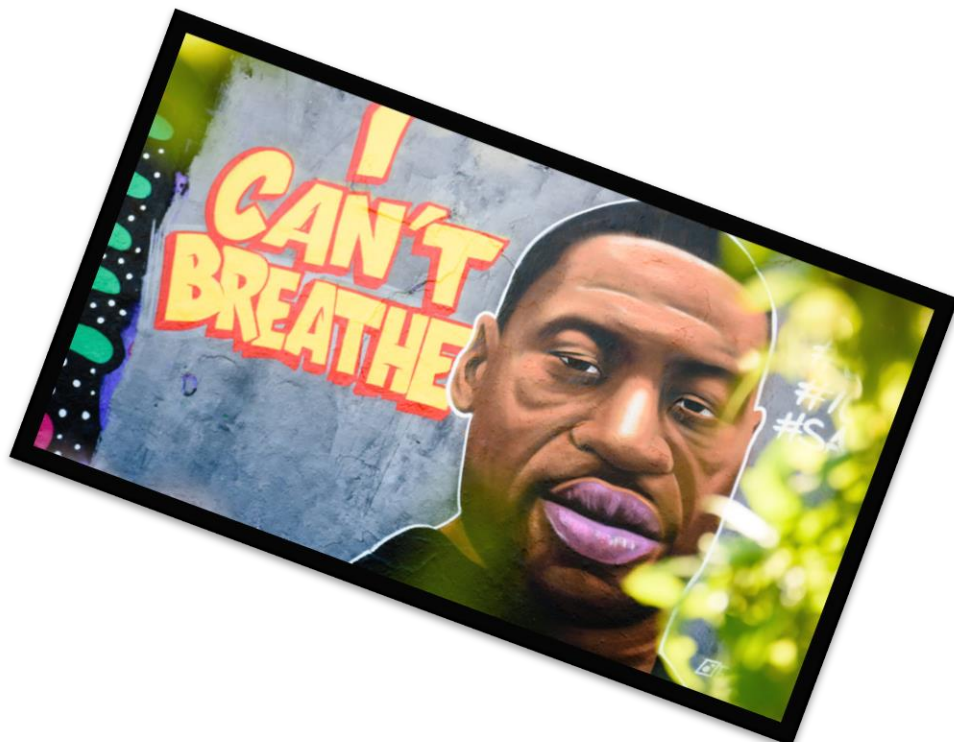
muted
TO LISTEN + TO LEARN

Twitter

@Twitter

#BlackLivesMatter

Voorbereiding: wasco's, een groot wit blad (A1, A2 of A3)

Instructies:

- Verkennen

Ongetwijfeld heeft elke leerling in de klas iets gehoord of gelezen over dit nieuwsbericht dat de hele wereld heeft bereikt.

Begin met de vraag wie de man op de graffititekening is. Ken je zijn naam? Heb je de #BlackLivesMatter al gezien? Waar ben je die hashtag tegengekomen?

Geef de leerlingen even tijd om zelf na te denken over wat zij weten over de gebeurtenis. Laat hun notities maken in hun schriftje!

Laat nadien de leerlingen een binnen- en buitencirkel vormen met hun stoelen. Op deze manier krijgt elke leerling een klasgenoot voor zich waarmee hij/zij een duo vormt. Na bijvoorbeeld 2 minuten kunnen de leerlingen uit de buitenste cirkel een stoel opschuiven.

Bij deze oefening is het belangrijk dat de leerlingen elkaar iets moeten vertellen wat de andere nog niet weet. Ondertussen kunnen ze hun brainstorm bijvullen.

Vervolgens vormen de leerlingen nieuwe duo's en herhaal je de oefening nog enkele keren. Bespreek nadien de brainstorm klassikaal met de leerlingen. Wat weten ze over George Floyd? Wat wisten ze nog niet?

- Verdiepen

Laat de leerlingen drie verschillende artikelen over George Floyd op het internet opzoeken en deze met elkaar vergelijken. Vervolgens vullen ze aan de hand van de gegevens die ze hebben gevonden de 4W1H- vragen op de identiteitskaart van George Floyd in.

- Verwerken

Haal de leerlingen bij elkaar en vorm een cirkel met de stoelen in de klas. Voer een klasgesprek over de opdracht en het nieuwsbericht.

Stel de volgende vragen mondeling:

8. Wie is George Floyd en wat is er met hem gebeurd?
9. Omschrijf discriminatie in je eigen woorden.
10. Waarvoor staat de #BlackLivesMatter?
11. Wat weet je over de Blackout Tuesday?
12. Heb je zelf deelgenomen aan de Blackout Tuesday?
 - a. Wat heb je precies gedaan?
 - b. Waarom heb je deelgenomen?

13. Bespreek de brainstorm van het begin van de les opnieuw met de leerlingen. Klopte alles met wat er gezegd werd? Hebben ze veel nieuwe dingen ontdekt?
14. Zou deze gebeurtenis zich ook in België kunnen voordoen?
15. Wat heb je gevonden over de mensenrechten?

Sluit deze les af met een positieve noot. Laat de leerlingen zelf een krijtkunstwerk (met wasco's) maken om de slachtoffer(s) te herdenken. De leerlingen schrijven enkele boodschappen op die ze kwijt willen over dit onderwerp.

Tips:

Je kan tijdens het klasgesprek filmpjes tonen over de vele protesten die er wereldwijd en in ons land plaatsvonden. Indien het mogelijk is kan je het krijtkunstwerk op de speelplaats van de school uitvoeren met echte stoepkrijt.

Verkennen

Even polsen naar jouw voorkennis over de gebeurtenis die wereldnieuws is geworden. Wat weet jij er allemaal over?

-
1. **Bekijk de afbeeldingen op de vorige pagina aandachtig. Wat weet jij over die man/de hashtag/de gebeurtenis? Maak een brainstorm in je schriftje. Je krijgt even de tijd om zelfstandig na te denken en je brainstorm te maken.**
 2. **Vorm in de klas een binnen- en een buitencirkel met de stoelen. De bedoeling is dat elke leerling iemand voor zich heeft zitten. Op deze manier worden er in de klas duo's gevormd. Vertel elkaar wat jij weet over de gebeurtenis die de laatste dagen elke dag in het nieuws komt. Probeer elkaar dingen te vertellen wat de andere nog niet weet. Vul je brainstorm verder aan.**
 3. **Herhaal deze oefening enkele keren.**

Verdiepen

Vorm zelf duo's en verdiep je in het nieuwsbericht. Ga op zoek naar drie artikelen uit verschillende internetbronnen om de onderstaande vragen op te lossen.

Je kan de volgende betrouwbare internetbronnen raadplegen:

-
- <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/>
 - www.destandaard.be
 - www.demorgen.be
 - <https://www.hln.be/>
 - www.knack.be

Tips:

Je kan voor deze opdracht ook voor een aantal kranten in de klas zorgen. Zo kunnen leerlingen ook de verschillende bronnen met elkaar vergelijken.

4. Vergelijk de drie artikelen die je hebt gevonden. Komen ze met elkaar overeen? Waarom wel/niet?

Om beter te begrijpen waar de gebeurtenis over gaat, ga je op zoek naar de antwoorden op de 5W1H- vragen.

5. Vul de onderstaande identiteitskaart in op basis van je artikelen en de 5W1H- vragen. Gebruik zeker de volgende woorden bij de uitleg over wat en hoe het is gebeurd:

Agent – I can't breathe (Ik kan niet ademen) – Afro-Amerikaans⁷ – discriminatie – Facebook Live – aangehouden- 20 dollar – sigaretten

Wie: George Floyd

Waar: Amerikaanse stad Minneapolis (Minnesota)

Wanneer: 25 mei 2020

Wat:

Een **Afro-Amerikaanse** man werd op 25 mei 2020 door politiegeweld om het leven gebracht. Enkele agenten hielden hem gewelddadig op de grond. Floyd werd verdacht met een vals briefje van **20 dollar sigaretten** te kopen in een winkel. Hij werd eerst **aangehouden** door de politieagenten, maar al snel trad er politiegeweld op. Zijn laatste woorden waren '**I can't breathe**', omdat één van de agenten met zijn been op zijn nek zat. De **agent** luisterde niet naar hem toen hij meermaals zei dat hij niet kon ademen. Floyd werd zonder enig bewijs gedood. Afro-Amerikanen worden vaak gediscrimineerd in Amerika. Floyd is het slachtoffer van **discriminatie** geworden.

Hoe:

George Floyd is gestorven door een agent die met zijn been op zijn nek zat, waardoor hij niet meer kon ademen.

⁷ Afro- Amerikaans: Ook wel Afrikaanse Amerikanen of Zwarte Amerikanen genoemd. Dit zijn inwoners van de Verenigde Staten die volledig of gedeeltelijk van Afrikaanse afkomst zijn.

6. Wat zeggen de artikels van de mensenrechten over racisme en/of discriminatie?

- c) Scan de onderstaande QR-code in of ga naar <https://www.amnesty-international.be/subthema/universele-verklaring-van-de-rechten-van-de-mens-eenvoudige-versie/841>.

- d) Noteer in de tabel hieronder welke mensenrechten er bij de gebeurtenis van George Floyd geschonden is. Je hoeft niet het hele artikel te schrijven, het nummer is voldoende.

Nummer artikel uit de UVRM ⁸	Hoe is dit artikel bij George Floyd geschonden? Geef een concreet voorbeeld.

Tips:

Discriminatie en racisme is een probleem in de wereld dat al jaren aansleept. Er zijn enkele interessante materialen die je kan gebruiken om je als leerkracht of leerling meer te verdiepen:

- 13th is een documentaire op Netflix die over de analyse van slavernij in de VS gaat.
- When they see us is een Amerikaanse miniserie op Netflix. De serie gaat over een waargebeurd verhaal van vijf donkere tieners uit Harlem.
- Een artikel over de opkomst van de slavernij en dus racisme in de VS: <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/06/08/de-vlam-in-de-pan-de-zwarte-bladzijden-van-amerika/>

⁸ UVRM: De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) is een overzicht van alle mensenrechten die wereldwijd gelden.

Senem Türk

Hoe waardeer je diversiteit in de klas?

Verwerken

7. Hoe sluit dit nieuwsbericht aan bij dit thema?

We all have a story to tell...

#GeefMe1Minuut: een campagne tegen racisme

Meer dan 100 klassen van het middelbaar onderwijs in België hebben meegedaan aan de #GeefMe1Minuut- wedstrijd. Elke klas zond een eigen video van 1 minuut in om een vuist tegen racisme te maken.

Stel dat jouw klas ook zou meedoen met deze campagne? Hoe zou jij dit willen aanpakken? Welke boodschap zou je willen meegeven? Wat zou je willen doen?

Wil je meer weten over de campagne? Bekijk de site van Unia.be. Daar vind je een aftermovie terug.

<https://www.unia.be/nl/sensibilisering-en-preventie/campagnes/wedstrijd-geefme1minuut-maak-een-campagne-tegen-racisme>

Benieuwd naar het filmpje van de klas die er gewonnen heeft? Scan de QR-code in!

https://www.youtube.com/watch?v=Kdq_zNif6MY&list=PL2LXhy6X80ijusAY5GRjTY520zcSsByWt&index=1

Tips:

Laat de klas eventueel meedoen met de campagne en het maken van een videoboodschap. Je kan dit bijvoorbeeld delen (mits toestemming) op de Facebookpagina/website/Instagrapagina/... van de school! Een ander optie is het maken van QR-codes om deze op te hangen in de gangen van de school!

“Anders zijn” in de boekenwereld v15-v18, A8-A10

Het belang van literatuuronderwijs binnen PAV kan maar niet al te veel benadrukt worden. Hoewel het zeer belangrijk is, is het niet altijd eenvoudig dit te realiseren. Met deze opdracht tracht ik aan de hand van leesprikkels de leerlingen warm te maken voor literatuur. Bovendien is dit een bewijs dat literatuur kan aansluiten bij het thema waarover je lesgeeft.

Voorbereiding: Inspirerende jeugdboeken die aansluiten bij dit thema

- Ademloos, Gerard van Gemert (1 ster)
- De jongen die tien concentratiekampen overleefde, Alan Gratz (twee sterren)
- Het moois dat we delen, Ish Ait Hamou (drie sterren)

Instructies:

Bedek de covers van de boeken met inpakpapier, zodat de leerlingen het niet kunnen zien en nieuwsgierig worden. Plak enkele woorden op de buitenkant die te maken hebben met het verhaal.

Bijvoorbeeld:

Boek:	Woorden die je op de cover kan plakken:
Ademloos	Asielzoekerscentrum, voetbal, Syrië, Nederland, racisme, vreemdeling, vriendschap,...
De jongen die tien concentratiekampen overleefde	Tweede Wereldoorlog, nazi, Krakau, concentratiekamp, tatoeage, nummer B-3087,...
Het moois dat we delen	Gevangenis, familie, Marokkaans, identiteit, vooroordelen, Soumia, Luc, ...

Geef het niveau van het boek weer aan de hand van sterretjes. Eén ster laat zien dat het een dun boek is dat gemakkelijk leest. Twee sterren symboliseren een boek dat van een gemiddeld niveau is. En drie sterren staan voor een boek dat van een uitdagend niveau is voor de leerlingen die graag lezen en zich niet laten afschrikken van het aantal pagina's. Op deze manier kunnen de leerlingen op basis van hun eigen niveau een boek kiezen, zonder de cover gelezen te hebben. Je kan ook doorheen het schooljaar leerlingen uitdagen om boeken te lezen uit een hoger niveau.

Tips:

Je kan op verschillende manieren deze lees- en schrijfo opdracht aanpakken. Afhankelijk van de beginsituatie kan je het plezierlezen in de klas inschatten. Hieronder illustreer ik alvast enkele andere manieren om een eigen draai te geven aan deze opdracht:

1. Laat de leerlingen zelf een boek op Boekenzoeker kiezen dat aansluit bij dit thema.
2. Neem, afhankelijk van het aantal leerlingen in de klas, meerdere boeken mee en laat de leerlingen daaruit kiezen. Je kan de boeken bewaren in bijvoorbeeld een boekenrek of op een boekenplank, zodat deze altijd beschikbaar zijn voor de leerlingen uit de klas. Vergeet niet het uitleendatum regelmatig in het oog te houden. Iemand uit de klas kan daar verantwoordelijk voor gesteld worden.
3. Je kan interactief voorlezen uit een boek dat de leerlingen hebben gekozen.
4. Ga op zoek naar graphic novels of stripboeken die aansluiten bij dit thema.
5. ...

Door literatuur aan te sluiten bij de les, verbreed je het culturele wereldbeeld van de leerling.

Wanneer leerlingen een boek hebben gelezen, is het belangrijk om deze leeservaring tot een haalbaar niveau op te tillen. Bespreek nadien ook met de leerlingen hoe hun leeservaringen waren. Je kan de onderstaande vragen stellen:

- Wat vond je mooi aan het boek?
- Waarover had je meer willen lezen?
- Wat vond je minder leuk?
- Waren er stukken die je vervelend vond?
- Heb je stukken overgeslagen? Welke waren dat?
- Was er iets moeilijk of onduidelijk?
- Was er iets dat je totaal verraste?
- Ken je misschien nog andere boeken die hierop lijken?
- Zijn er zinnen in het boek die je mooi vond?
- Was er iets in het boek dat je zelf wel eens hebt meegemaakt?
- ...

Vraag ook aan de leerlingen of ze misschien een boek kennen in hun moedertaal dat aansluit bij dit thema. De leerling kan dat boek eens meenemen naar de klas en het stukje waar hij/zij zich het meeste in kan terugvinden voorlezen. Nadien kan de leerling dit vertalen naar het Nederlands, zodat iedereen het begrijpt.

Op deze manier toon je interesse in de eigen taal van hun cultuur. De leerlingen zullen zich gewaardeerd voelen.

Instructies:

De leerlingen kiezen een boek uit waarvan ze denken dat dit aansluit bij hun verhaal of waarin ze zichzelf wel in kunnen vinden. De leerlingen lezen het boek en schrijven een brief naar het hoofdpersonage. De drie boeken gaan over thema's zoals identiteit, vooroordelen, racisme, immigratie, vluchtelingen,... Het sluit dus volledig aan bij deze bundel. De bedoeling is dat de leerling een brief schrijft waarin hij zijn mening over het verhaal, het personage en het thema kwijt kan.

De volgende vragen kunnen de leerlingen helpen om de brief te schrijven:

- Herken je jezelf in het hoofdpersonage van het boek? Op welke vlakken?
- Zijn er dingen uit het verhaal die jij ook hebt meegemaakt? Hoe voel je je daarover en wat zou je daarover aan het hoofdpersonage willen zeggen?
- Is er iets in het verhaal waarvan je vindt dat het hoofdpersonage anders had kunnen reageren of het anders had kunnen aanpakken? Waarom?
- Wat heeft jou in dit boek geïnspireerd? Wat neem jij mee naar de toekomst?
- Welke tips zou je aan het hoofdpersonage kunnen geven? Dit kan gaan over het leven, het thema, de toekomst,...
- Hoe sta jij t.o.v. het thema(s) dat er in het boek voorkomt?
- Welke boodschap zou jij aan de mensen in de wereld willen geven over het 'anders zijn'?
- ...

De leerlingen schrijven een brief waarmee ze aantonen wat ze in dit thema hebben geleerd en hoe zij daar tegenover staan.

Bepaal de deadline van deze opdracht samen met de leerlingen. Je kan ervoor kiezen om de leerlingen tot het einde van het semester tijd te geven, zodat iedereen de kans krijgt om één van die drie boeken te kunnen lezen. Belangrijk is om regelmatig te polsen of de leerlingen bezig zijn met de opdracht.

Tips:

Je kan vragen aan diegenen die klaar zijn met de opdracht om een stukje uit hun brief te lezen, zodat dit als inspiratie dient voor andere leerlingen die de opdracht nog moeten maken.

Ook kan je een klaslijst opmaken waarin je opneemt welke leerlingen wanneer het boek mag uitlenen en tegen wanneer hij /zij dat boek weer moet terugbrengen.

“Anders zijn” in de boekenwereld

Tot nu toe heb je al heel wat geleerd over het ‘anders zijn’. Anders zijn hoort bij je identiteit en maakt jou uniek. Het heeft veel voordelen, maar ook nadelen. In dit deel neem ik jou mee naar de boekenwereld. We zullen het ‘anders zijn’ in de literatuur verkennen. Misschien is er zelfs een verhaal of een personage waarin je jezelf kan terugvinden?

Laten we een kijkje nemen in de inspirerende verhalen die ik voor jullie heb meegebracht!

1. **De leerkracht toont je drie boeken waarvan de covers bedekt zijn met inpakpapier. Op de buitenkant van het boek vind je woorden terug die al een beetje verklappen waarover het verhaal gaat. Lees deze woorden goed, laat het bezinken en kies een boek uit waarvan je denkt dat het bij jou past en waarin je geïnteresseerd bent.**
2. **De leerkracht houdt een klaslijst bij waarin staat welke leerling welk boek zal lezen en wat zijn/haar uitleentermijn⁹ is. Deze klaslijst wordt in de klas opgehangen!**
3. **Lees het boek om vervolgens de opdracht op de volgende pagina te kunnen maken. Lees deze opdracht en de instructiefiche aandachtig!**
4. **Bepaal de deadline van de opdracht samen met je leerkracht!**

Vul de onderstaande checklist aan zodat je zeker bent dat je alle stappen hebt doorlopen in deze opdracht!

Stappen	Check?
6. Kies een boek uit waarvan je denkt dat het bij jou past en waarin je geïnteresseerd bent.	
7. Schrijf op de klaslijst je naam en de titel van het boek. De leerkracht zal de uitleentermijn met jullie bespreken.	
8. Lees de opdracht over het schrijven van de brief aandachtig.	
9. Lees het boek uit, maak de opdracht van de brief en vul de zelfevaluatie (zie pagina 21) in.	
10. Overhandig het boek, de brief en de zelfevaluatie op dezelfde dag aan de leerkracht. Je kan het bijvoorbeeld in een bestekmapje afgeven, zodat je zeker bent dat je alles samen afgeeft.	

Deadline van de opdracht is:

⁹ Uitleentermijn: De tijd die je hebt gekregen om een boek uit te lenen en te lezen.

Instructiefiche: het schrijven van een brief

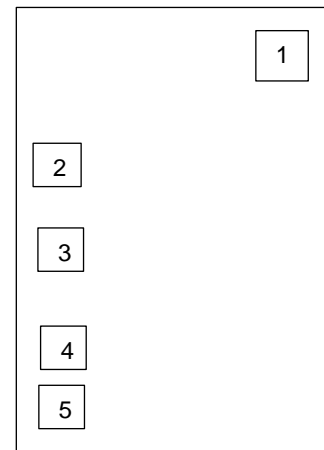
Schrijf een brief naar het hoofdpersonage van het boek dat je gelezen hebt. De bedoeling is dat je een brief schrijft waarin je jouw mening over het verhaal, het personage en het thema kwijt kan. Op deze manier zal je aantonen wat je uit dit thema hebt geleerd en hoe je tegenover het 'anders zijn' staat. Maar hoe begin je eraan?

Volg de onderstaande vier stappen om een goede brief op te stellen!

1. Hoe ziet een brief er uit?

Vermeld de onderstaande onderdelen zeker in je brief!

- 1) Plaats en datum (datum altijd voluit schrijven)
- 2) Naam van de ontvanger
- 3) Inhoud van de brief
- 4) Afsluiting
- 5) Naam van de verzender

The diagram shows a rectangular box representing a letter. Box 1 is in the top right corner. Box 2 is on the left side, below box 1. Box 3 is in the center of the box, below box 2. Box 4 is on the right side, below box 3. Box 5 is at the bottom center, below box 4.

2. Hoe schrijf ik een brief?

De inhoud van de brief:

- 1) Begin je brief met een begroeting. Met welke woorden kan je iemand begroeten?
- 2) Zet een komma na de begroeting.
- 3) Schrijf de inhoud van je brief (zie stap 4). In de inhoud staat wat je wil vertellen aan de persoon voor wie deze brief bedoeld is. Let op de structuur van je inhoud (zie stap 3).
- 4) Sluit je brief af. Met welke woorden sluit je een brief af?
- 5) Zet een komma na de afsluiting.
- 6) Zet onderaan de brief jouw voornaam en achternaam.

3. Hoe geef je structuur aan een brief?

Geef structuur aan je brief door de inhoud in het middenstuk (nr 3) in alinea's op te delen.

- Elke zin begint met een hoofdletter en eindigt met een leesteken!
- Let op je zinsbouw en spelling. Probeer een vlotte tekst te schrijven.
- Er zijn geen maximum aantal zinnen. Je brief is minstens één en maximum twee pagina's lang. Onthoud dat dit een brief is en geen boek!
- Heb je nog vragen? Wil je een kladversie aan de leerkracht laten lezen? Geef gerust een seintje!

4. Wat kan ik in mijn brief schrijven?

- Je kan jezelf kort voorstellen: Wie ben je? Hoe oud ben je? Waar woon je? Wanneer heb je het boek gelezen? Waarom heb je het boek gelezen?
- Herken je jezelf in het hoofdpersonage van het boek? Op welke vlakken?
- Zijn er dingen uit het verhaal die jij ook hebt meegemaakt? Hoe voel je je daarover en wat zou je daarover aan het hoofdpersonage willen zeggen?
- Is er iets in het verhaal waarvan je vindt dat het hoofdpersonage anders had kunnen reageren of het anders had kunnen aanpakken? Waarom?
- Wat heeft jou in dit boek geïnspireerd? Wat neem jij mee naar de toekomst?
- Welke tips zou je aan het hoofdpersonage kunnen geven? Dit kan gaan over het leven, het thema, de toekomst,...
- Hoe sta jij t.o.v. het thema(s) dat er in het boek voorkomt?
- Welke boodschap zou jij aan de mensen in de wereld willen geven over het 'anders zijn'?
- ...

Belangrijk: Probeer minstens drie vragen uit de bovenstaande lijst zeker te beantwoorden in je brief!

Tip: Op de volgende pagina vind je de evaluatierubric van de leerkracht terug. Daarin staat exact waarin je beoordeeld zal worden. Neem zeker een kijkje zodat je extra goed weet waar je op moet letten in je brief!

Evaluatie door de leerkracht

Naam leerling:

<p>Het schrijven van een brief</p>	 <p>Beginner (0p)</p>	 <p>Doorgroeier (0,5p)</p>	 <p>Gevorderde (1p)</p>	 <p>Expert (2p)</p>
<p>Aanspreking en afsluiter</p>	<p>Je hebt geen (correcte) aanspreking en afsluiter.</p>	<p>Je hebt enkel een goede aanspreking of een afsluiter.</p>		<p>Je hebt een correcte aanspreking en afsluiter. Je begint met bijvoorbeeld "Beste Bram" en eindigt met "Nog veel groetjes!".</p>
<p>Inhoud van de brief</p>	<p>De inhoud van je brief is zeer beknopt. Je geeft geen antwoord op drie vragen die je uit de lijst mocht kiezen en beantwoorden. Je vermeld je eigen mening over het hoofdpersonage, het verhaal en het thema niet. Het is niet duidelijk hoe jij tegenover het 'anders zijn' staat.</p>	<p>De inhoud van je brief is niet volledig. Je geeft een antwoord op één of twee vragen uit de lijst. Je mening over het hoofdpersonage, het verhaal en het thema is ook niet helemaal duidelijk. Ik kan uit jouw brief nog niet afleiden hoe jij tegenover het 'anders zijn' staat.</p>	<p>De inhoud van je brief is volledig. Je geeft een duidelijk antwoord op drie vragen die je uit de lijst mocht kiezen en beantwoorden. Je vermeld je eigen mening over het hoofdpersonage, het verhaal en het thema. Het is duidelijk hoe jij tegenover het 'anders zijn' staat.</p>	<p>De inhoud van je brief is volledig en zeer origineel. Je geeft een duidelijk antwoord op meer dan drie vragen die je uit de lijst mocht kiezen en beantwoorden. Je vermeld je eigen mening over het hoofdpersonage, het verhaal en het thema. Het is duidelijk hoe jij tegenover het 'anders zijn' staat. Bovendien geef je een eigen draai aan de brief door creatief uit de hoek te komen!</p>

<p>Structuur van de brief</p>	<p>Je brief heeft geen structuur. Je hebt geen rekening gehouden met de onderdelen van een brief. Het middenstuk (de inhoud) bevat geen alinea's en witregels.</p>	<p>De structuur van je brief kan nog beter. Je hebt niet rekening gehouden met alle onderdelen van een brief. Je bent een paar dingen vergeten te vermelden. Het middenstuk (de inhoud) bevat wel alinea's en witregels.</p>	<p>Je brief heeft een duidelijke structuur. Je hebt rekening gehouden met alle onderdelen van een brief. Het middenstuk (de inhoud) bevat alinea's en witregels.</p>	
<p>Spelling en zinsbouw</p>	<p>Je hebt geen rekening gehouden met de spelling en zinsbouw. De brief is niet in het Algemeen Nederlands geschreven. Er staan nog veel taalfouten in. Ook beginnen je zinnen niet met een hoofdletter en eindigen ze niet met een leesteken. Je hebt duidelijk de controlefunctie van Word niet gebruikt.</p>	<p>Je hebt rekening gehouden met de spelling en zinsbouw, maar hier en daar kan het nog beter. Er staan ook nog enkele taalfouten in je brief. Af en toe ben je vergeten je zin met een hoofdletter te beginnen en/of te eindigen met een leesteken.</p>	<p>Je hebt rekening gehouden met de spelling en zinsbouw. De brief is in het Algemeen Nederlands geschreven. Er staan geen of weinig taalfouten in je brief. Je zinnen beginnen met een hoofdletter en eindigen met een leesteken. Je hebt duidelijk de controlefunctie van Word gebruikt en je brief nog eens nagelezen!</p>	<p>Je hebt rekening gehouden met de spelling en zinsbouw. De brief is in het Algemeen Nederlands geschreven. Er staan geen enkel taalfouten in je brief. Je zinnen beginnen met een hoofdletter en eindigen met een leesteken. Je hebt duidelijk de controlefunctie van Word gebruikt en je brief nog eens nagelezen!</p>
<p>Lengte van de brief</p>	<p>Je brief is korter dan een halve pagina of langer dan twee pagina's.</p>		<p>Je brief is één tot twee pagina's lang.</p>	

Opdracht: het schrijven van een brief

Zelfevaluatie door de leerling

Naam leerling:

	 Beginner	 Doorgroeier	 Gevorderde	 Expert
Ik kan zelfstandig een stappenplan volgen om een brief te schrijven.				
Ik heb geen hulp nodig gehad bij het schrijven van de inhoud van mijn brief.				
Ik heb rekening gehouden met alle onderdelen die er op een brief moeten staan.				
Ik heb een correcte begroeting en afsluiting geschreven.				
Ik heb mijn brief nagekeken op taal- en spellingsfouten en/of laten nalezen door iemand.				
Ik heb rekening gehouden met de lengte van mijn brief.				
Ik heb zelf drie vragen uit de lijst kunnen kiezen en daar zonder hulp een antwoord op kunnen geven.				
Ik kan mijn eigen mening over het hoofdpersonage, het verhaal en het thema formuleren.				
Ik kan duidelijk mijn stand t.o.v. het 'anders zijn' in mijn eigen woorden uitleggen.				

We are all “Freedom Writers” v5+ v19-V20, A1+ A3- A5

De film Freedom Writers gaat over een waargebeurd verhaal van een Amerikaanse leerkracht Erin Gruwell. Als pas afgestuurde leerkracht komt mevrouw Gruwell terecht in een multiculturele school en mag ze er beginnen les te geven in één van de moeilijkste klassen, room 203. De leerlingen uit deze klas presteren zeer slecht en zijn hun motivatie verloren. Hun huidskleur en ras zijn erg belangrijk voor deze leerlingen, omdat het een deel van hun identiteit is en het bepaalt welke kansen ze in het leven krijgen. Niet alleen zijn ze weinig geïnteresseerd om iets te leren, ook is hun gedrag t.o.v. de leerkrachten en elkaar een groot probleem.

Mevrouw Gruwell heeft het in het begin heel moeilijk om het respect van de klas te winnen. Maar ze heeft één doel voor ogen: ervoor zorgen dat deze leerlingen weer in zichzelf geloven!

Voorbereiding: De film Freedom Writers, kaartjes met namen/foto van personages

Instructies:

Vertel de leerlingen dat de klasfoto op pagina 7 in hun bundel uit de film Freedom Writers komt. Vraag of iemand deze film al heeft gezien.

Leg uit dat er heel veel aspecten uit de voorgaande lessen terug te vinden zijn in de film en dat ze daarom naar deze film zullen kijken. Het doel is dus om dit thema af te sluiten met een film waarin ze zichzelf en de lessen zullen herkennen.

Geef een algemene uitleg over de film en vermeld zeker dat het over een waargebeurd verhaal gaat. De film sluit ook aan bij hun leefwereld!

- Opdracht tijdens de film:

Geef elke leerling een kaartje met de naam en/of foto van een personage uit de film. De bedoeling is dat de leerlingen deze persoon tijdens de film goed in de gaten moeten houden en zich zoveel mogelijk moeten inleven in het leven van die persoon.

 Je krijgt van de leerkracht een kaartje met de naam en foto van één van de personages uit de film. Het is de bedoeling dat je deze persoon gedurende de hele film goed in de gaten houdt en je inleeft in zijn/haar leven.

 Lees de onderstaande vragen aandachtig en probeer een antwoord op die vraag te formuleren tijdens het kijken van de film.

6. Welk personage uit de film heb je moeten volgen?

7. Heeft die persoon evenveel kansen om te slagen in het leven als de andere leerlingen uit de klas? Waarom wel/niet? Geef voorbeelden uit de film.

8. Welke aspecten uit onze lessen heb je kunnen herkennen in de film?

Personages uit de film Freedom Writers:

Eva Benitez

Victoria

Andre Bryant

Marcus

Sindy

Ben

Jamal

Erin Gruwell

Instructies:

- Nabespreking film

Haal alle leerlingen terug in een cirkel om de film na te bespreken. Bespreek de vragen uit de bundel mondeling.

Stel de volgende vragen:

- Is er een personage waarin je jezelf hebt kunnen herkennen?
- Nu je de film hebt gezien, kan je een stereotiep voorbeeld uit de film geven van de verschillende culturen die er in voorkwamen.
- Wat vond je uniek aan deze film?
➔ Is iedereen het daarover eens?
- Wie is jouw held en waarom?
- Welke kwaliteiten zijn volgens jou belangrijk om een held te kunnen zijn?
- Wie is er volgens jou de held uit de film?
- Wat neem je uit deze film mee naar de toekomst?
- Wat neem je uit dit thema mee naar de toekomst?

Instructies:

Sluit dit thema af door de leerlingen een laatste oefening in het schriftje te geven (zie volgende pagina).

Sluit de les af door de leerlingen de opdracht te geven om één ding uit hun eigen schriftje te tonen of voor te lezen. Op deze manier voorkom je discussie en doet iedereen gewoon mee.

We all have a story to tell...

Als laatste oefening maak je een korte reflectie in je schriftje.

De onderstaande vragen zullen je richting geven:

- Zijn er dingen uit de film die je bij jezelf herkent?
- Is er nog iets wat je graag zou willen delen over dit thema?
- Als je één ding zou mogen kiezen uit dit thema, wat zou dat dan zijn? Waarom zou je voor die opdracht of dat deel kiezen?
- Waar heb je van genoten in dit thema?
- Wat neem je uit dit thema mee naar de toekomst?
- Wat heeft dit thema bij jou bijgebracht?

Vanaf nu krijg je op het einde van de les geen oefening meer om te maken in je schriftje.

Dit schriftje is van jouw en is persoonlijk. Je kan dit voor de rest van het schooljaar als een soort dagboek bijhouden. Voel je je even minder goed en heb je nood om je gedachten ergens neer te schrijven? Je hebt alleen maar een pen en jouw schriftje nodig! De rest volgt wel... Vergeet wel niet dat je er ook leuke momenten in kan opnemen!

Houd het goed bij en ga er zorgvuldig mee om. Dit zou nog wel eens een leuke herinnering voor later kunnen zijn.

Ps.: Je kan altijd je schriftje in de doos in de klas achterlaten, als je wil dat de leerkracht er in leest en jou feedback geeft.

Deze woorden zijn belangrijk om te onthouden:

Diversiteit	Diversiteit is verscheidenheid. Het zijn de verschillen tussen personen. Dit kan gaan over verschillen in waarden, cultuur, overtuigingen, je culturele achtergrond, kennis, vaardigheden, seksuele geaardheid,...
Identiteit	Je identiteit is wie je officieel bent, in de vorm van je naam, adres, geboortedatum, je religie, je cultuur,...
Nationaliteit	Het feit dat je officieel burger bent van een bepaald land.
Vooroordelen	Een mening die vaak gebaseerd is op een stereotype beeld. Meestal wordt een (negatieve) eigenschap toegekend aan alle mensen van een bepaalde groep.
Stereotypen	Een overdreven beeld dat je van een groep mensen hebt dat vaak niet overeenkomt met de werkelijkheid. Het is vaak een vooroordeel of een negatief denkbeeld.
Racisme	Mensen discrimineren op basis van etnische afkomst of huidskleur.
Discriminatie	Iemand slechter behandelen dan een ander. Het maken van een onderscheid tussen mensen, op basis van kenmerken zoals afkomst, geloof, ras, seksuele geaardheid, leeftijd,...
Samenleving	Alle mensen samen en hoe ze met elkaar omgaan. Een bevolking die een sociaal geheel vormt.
Maatschappij	Een gemeenschap van mensen. Elke persoon heeft zijn eigen taken en verantwoordelijkheden in de maatschappij, zoals werken.
White privilege	Mensen die ervan uitgaan dat een blanke huidskleur beter is en meer rechten heeft in het leven dan een ander huidskleur.
Culturele diversiteit	De verscheidenheid aan culturen binnen een regio of in de wereld in zijn geheel.

Tips:

In dit thema zijn er heel wat woorden die voor sommige leerlingen moeilijk kunnen zijn om te begrijpen of te onthouden. Om ervoor te zorgen dat je leerlingen effectief deze woorden leren, geef ik hieronder alvast twee taalstrategieën weer die je kan gebruiken:

1. Maak woordposters door het woord in het groot op een blad te schrijven. Je kan het woord ook visualiseren met een afbeelding of een symbool. Wanneer je dit woord in de les gebruikt, kan je het woord ophangen op het bord of een muur in de klas. Zo blijft zichtbaar voor de leerlingen. Verwijs ook regelmatig naar de woordposters als je het woord in je uitleg, voorbeelden of instructies gebruikt.
2. Maak flashcards van de woorden. Schrijf op de ene zijde een zin met dat woord en op de andere zijde de betekenis van het woord.

Bijlage 1: Afbeeldingen diversiteit

Bijlage 2: Nationaliteitenlijst

Belgisch
Nederlands
Chinees
Italiaans
Indiaans
Spaans
Duits
Turks
Amerikaans
Grieks
Frans
Iraans
Russisch
Brits
Pools
Portugees
Albanees
Braziliaans
Marokkaans
Roemeens
Pakistaans
Saudi- Arabisch

Zweeds
Libanees
Surinaams
Ghanees
Sloveens
Argentijns
Kosovaars
Tunesisch
Tsjechisch
Ethiopisch
Koreaans
Rwandeese
Indonesisch
Kazachs
Canadees
Servisch
Moldavisch
Tsjetsjeens
Senegalees
Israëliësch
Somalisch
Thais

Bronnenlijst

- (sd). Opgehaald van www.onderwijsdoelen.be:
<https://onderwijsdoelen.be/uitgangspunten/4647>
- (sd). Opgehaald van www.klasse.be: <https://cdn.klasse.be/wp/wp-content/uploads/2018/03/levelkaartjes3.pdf>
- (2012). Opgehaald van www.onderwijsmaakjesamen.nl:
https://www.onderwijsmaakjesamen.nl/uploads/2012/01/Vaard_10.pdf
- (2014). Opgehaald van www.kleurbekennen.be:
https://www.kleurbekennen.be/sites/files_klb/documents/KB_Wereldburgerschap%20in%20de%20klas_feb2014_4_mijn%20nota%20s.pdf
- (2019, december 17). Opgehaald van www.youtube.com:
https://www.youtube.com/watch?v=Kdq_zNlf6MY&list=PL2LXhy6X80ijusAY5GRjTY520zcSsByWt&index=1
- (2019). Opgehaald van www.unia.be: <https://www.unia.be/nl/sensibilisering-en-preventie/campagnes/wedstrijd-geefme1minuut-maak-eeen-campagne-tegen-racisme>
- (2020, juni 8). Opgehaald van nl.wikipedia.org:
https://nl.wikipedia.org/wiki/Dood_van_George_Floyd
- Helena, N. (2016). Actualiteitslessen. Opgehaald van <http://users.telenet.be/actualiteitslessen/>
- heylen , K., & Ceyfs , D. (2020, juni 5). Opgehaald van www.vrt.be:
<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/06/04/herdenkingen-voor-george-floyd/>
- Najib, A. (2018, januari 8). Opgehaald van www.youtube.com:
<https://www.youtube.com/watch?v=UEbl2x6KrKA>
- LaGravenese, R. (sd). Opgehaald van www.movieshatmatter.nl:
https://www.movieshatmatter.nl/educatie/filmaanbod/film_info_educatief?id=631

Besluit

Diversiteit vormt de kern van onze samenleving en het onderwijs. Het onderwijs is de eerste plaats waar we in contact komen met verschillen tussen mensen en ons wordt geleerd om daar respect voor te hebben. Het verschil in taal en cultuur zijn vormen van diversiteit die het beroepssecundair onderwijs sterk vertegenwoordigen. Vandaag de dag kunnen we veel klassen in het secundair onderwijs zelfs beschouwen als ware 'wereldklassen' waarin verschillende talen en culturen elkaar ontmoeten. Mijn bachelorproef is gericht om een antwoord te geven op de vraag: "Hoe waardeer je talige en culturele diversiteit in de klas?".

In de literatuur heb ik verschillende onderzoeken gevonden die het belang van erkennen van diversiteit in het onderwijs aantonen. Ook weerspiegelt dit zich naar de huidige sleutelcompetenties. Talige en culturele diversiteit vormen een deel van de identiteit van onze leerlingen en velen onder hun hebben het gevoel niet gewaardeerd te worden. Tevens bewijzen verschillende onderzoeken dat de motivatie van onze leerlingen in het BSO vaak zeer laag is, omwille van het moeizame traject dat ze in hun schoolloopbaan hebben moeten afleggen.

Door de leerlingen in hun autonome motivatie te stimuleren, zal men tegemoetkomen aan hun behoefte aan autonomie, verbondenheid en competentie. Door aandacht te hebben voor de kwaliteit en de motivatie van leerlingen, zullen ook hun leerprestaties verbeteren. De leerling zal meer geneigd zijn om zich in te zetten, omdat hij meer richting kan geven aan zijn eigen leerproces, zich competentier en meer verbonden voelt.

Met mijn eindwerk heb ik getracht een lessenspakket te ontwikkelen dat voor veel leerkrachten een eyeopener en een hulpmiddel kan zijn om beter om te gaan met talige en culturele diversiteit in de klas. Het was een ware uitdaging om een onderzoek rond het waarderen van talige en culturele diversiteit in de klas te doen en op basis daarvan een product te ontwikkelen. Naast de leerlingenbundel heb ik een leerkrachtenhandleiding uitgewerkt, waarin ik veel tips geef aan de leerkrachten die de mogelijkheid bieden om een eigen draai te geven aan de lessen. De opdrachten en de werkvormen in dit lessenspakket zijn authentiek en aansluitend bij de leefwereld van onze jongeren. Er zullen ongetwijfeld leerlingen zijn die in deze lessen hun verborgen talenten ontdekken.

Het thema 'Anders zijn is uniek' is opgesteld met het oog om motiverend les te geven en doelstellingen te behalen. Tevens werkt men in dit bundel ook aan burgerschapscompetenties en enkele andere transversale eindtermen.

Ik ben ervan overtuigd dat dit thema de verbondenheid in de klas zal versterken. Eén van de belangrijkste doelen van deze lessenreeks is ervoor zorgen dat de leerlingen hun eigen verhaal kunnen vertellen door met hun in dialoog te gaan. Iedereen heeft iets te vertellen en daar wordt in dit thema extra aandacht aan gegeven. Het is een krachtig en veelbelovend thema dat de leerlingen al vanaf de eerste les zal prikkelen en motiveren voor de rest van het schooljaar.

Literatuurlijst

- (sd). Opgehaald van www.ucll.be:
https://www.ucll.be/sites/default/files/documents/lerarenopleiding/BAKO_BALO_Hassel/OPLEIDINGSVISIE_PROGRAMMA/160928_krachtige_taal leeromgeving.pdf
- (sd). Opgehaald van www.steunpuntdiversiteitenleren.be:
<http://www.steunpuntdiversiteitenleren.be/>
- (sd). Opgehaald van www.overaltaal.be: <http://www.overaltaal.be/nl/taal-in-vlaanderen#diversiteit-in-vlaanderen>
- (sd). Opgehaald van www.onderwijsdoelen.be:
<https://onderwijsdoelen.be/uitgangspunten/4647>
- (sd). Opgehaald van www.cteno.be:
http://cteno.be/www_steunpuntgok/over_steunpunt_gelijke_onderwijskansen/gelijke_onderwijskansen_achtergrondinfo/steunpunt_gok/leren_in_diversiteit.html
- (sd). Opgehaald van www.cteno.be:
http://www.cteno.be/gok/iframe/opstart_omgaan_met_diversiteit_basis.pdf
- (sd). Opgehaald van www.arteveldehogeschool.be:
https://www.arteveldehogeschool.be/sites/default/files/studieadvies_taalontwikkelend/esgeven_leidraad_03.pdf
- (sd). Opgehaald van www.gezondleven.be: <https://www.gezondleven.be/gezond-leven-gezonde-omgeving/motiveren-m%C3%A9t-succes-zet-in-op-het-abc-van-de-zelfdeterminatietheorie/autonome-en-gecontroleerde-motivatie>
- (2012). Opgehaald van www.onderwijsmaakjesamen.nl:
https://www.onderwijsmaakjesamen.nl/uploads/2012/01/Vaard_10.pdf
- (2014). Opgehaald van www.kleurbekennen.be:
https://www.kleurbekennen.be/sites/files_klb/documents/KB_Wereldburgerschap%20in%20de%20klas_feb2014_4_mijn%20nota%20s.pdf
- (2018, september). Opgehaald van www.vlor.be: <https://www.vlor.be/adviezen/nieuwe-eindtermen-voor-de-eerste-graad-van-het-secundair-onderwijs>
- (2018). Opgehaald van www.unia.be: <https://www.unia.be/nl/publicaties-statistieken/publicaties/diversiteitsbarometer-onderwijs>
- (2018). Opgehaald van peilingsonderzoek.be: <https://peilingsonderzoek.be/wp-content/uploads/2018/08/2013-PAV-3BSO-1.pdf>
- (2019). Opgehaald van www.unia.be: <https://www.unia.be/nl/sensibilisering-en-preventie/campagnes/wedstrijd-geefme1minuut-maak-eeen-campagne-tegen-racisme>

(2019, augustus 27). Opgehaald van www.hln.be:

<https://www.hln.be/nieuws/binnenland/taalniveau-vlaamse-leerlingen-in-10-jaar-sterk-gedaald-ab9787ac/>

Agirdag , O. (2019, november 20). Opgehaald van kuleuvenblogt.be:

<https://kuleuvenblogt.be/2019/11/20/kwaliteitsdaling-in-het-onderwijs-schuld-van-migratie/>

Agirdag, O. (2016). Opgehaald van pure.uva.nl:

https://pure.uva.nl/ws/files/2793908/177236_Agirdag_2016_Hoofdstuk.pdf

Amhali, N. (2018, januari 8). Opgehaald van www.youtube.com:

<https://www.youtube.com/watch?v=UEbl2x6KrKA>

Bouydiri, Y. (2018, maart 22). Opgehaald van www.dewereldmorgen.be:

<https://www.dewereldmorgen.be/artikel/2018/03/22/ayoob-ghalib-%C2%93hier-geboren-of-niet-vreemdeling-ben-je-voor-eeuwig%C2%94/>

Charlier, P., & Keytsman, E. (2018). Opgehaald van www.steunpuntdiversiteitenleren.be:

<http://www.steunpuntdiversiteitenleren.be/content/5-onderzoek/36-diversiteitsbarometer/diversiteitsbarometer-onderwijs-2018.pdf>

Coert, V. (2013, juni 23). Opgehaald van progressiegerichtwerken.nl:

<https://progressiegerichtwerken.nl/het-motivatiecontinuum/>

Creten , P. (2019, september 18). Opgehaald van www.klasse.be:

<https://www.klasse.be/182668/taalontwikkelen-lesgeven-open-de-poort-naar-taal/>

De Meester, K., & Mahieu, P. (2003). Opgehaald van www.steunpuntwerk.be:

https://www.steunpuntwerk.be/system/files/overwerk_2003_3_27.pdf

Decruyenaere, M., & Lens, W. (sd). Opgehaald van www.caleidoscoop.be:

<http://www.caleidoscoop.be/index.php?ID=31863&woord=559>

Delarue, S. (2017, november 28). Opgehaald van www.knack.be:

<https://www.knack.be/nieuws/belgie/meertaligheid-op-school-is-geen-ideologie-het-is-een-realiteit-en-een-troef/article-opinion-932151.html>

D'Haen, N. (2017, augustus 29). Opgehaald van www.apache.be:

<https://www.apache.be/2017/08/29/taalachterstand-duwt-anderstalige-nieuwkomers-richting-tso-of-bso/?sh=eada66a8beeae2a7c73f9-504018913>

Driessen, G. (2002). Opgehaald van pedagogischestudien.nl:

<http://pedagogischestudien.nl/download?type=document&identificer=616465>

Geerdink, G. (2007). Opgehaald van www.books.google.be:

https://books.google.be/books?hl=nl&lr=&id=TFlo_rQk5GUC&oi=fnd&pg=PA67&dq=be%C3%AFvloedende+factoren+motivatie&ots=Wjsim5lvcx&sig=_bs5PIBgD__QU

- GR7yMKj_qhO-
s8#v=onepage&q=be%C3%AFnvloedende%20factoren%20motivatie&f=false
- Grommen, S. (2019, mei 14). Opgehaald van www.vrt.be:
<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/05/13/onderzoek-diversiteit-en-schoolprestaties/>
- Heyerick, L. (2012). Opgehaald van www.ethiekenmaatschappij.ugent.be:
https://www.ethiekenmaatschappij.ugent.be/wp-content/uploads/2012/11/EM_113-2008-Heyerick.pdf
- LaGravenese, R. (sd). Opgehaald van www.moviesthatmatter.nl:
https://www.moviesthatmatter.nl/educatie/filmaanbod/film_info_educatief?id=631
- Lens, W., & Decruyenaere, M. (sd). Motivatie en demotivatie in het secundair onderwijs; Een theoretische en empirische studie. pp. 12-15. Opgehaald van www.caleidoscoop.be.
- opvoeden.nl*. (sd). Opgehaald van www.opvoeden.nl:
<https://www.opvoeden.nl/jongvolwassene/maatschappij-en-samenleving/multiculturele-samenleving/cultuurgebonden-gewoonten/>
- Schuit, H., de Vrieze, I., & Slegers, P. (2011). Opgehaald van newsroom.didactiefonline.be:
<https://newsroom.didactiefonline.nl/bundles/newsroom/legacy/images/Motiveren%20RdMC%202011.pdf>
- Van Avermaet, P. (2012, december). Opgehaald van assets.vlor.be:
<https://assets.vlor.be/www.vlor.be/attachment/verslag%204%20Vanavermaet.pdf>
- Van Avermaet, P. (2015). Waarom zijn we bang voor meertaligheid? *Levende Talen Magazine*, pp. 6-11. Opgehaald van www.lt-tijdschriften.nl
- Van Avermaet, P., & Sierens, S. (2010). Opgehaald van www.steunpuntdiversiteitenleren.be:
<http://www.steunpuntdiversiteitenleren.be/content/7-publicaties/0-sierens-s-p-van-avermaet-taaldiversiteit-in-het-onderwijs-van-meertalig-onderwijs-naar-functioneel-veeltalig-leren-in-van-avermaet-p-k-van-den-branden-l-heylen-eds-2010-goed-gegoekt-reflecti>
- Van Avermaet, P., & Sierens, S. (2010). Opgehaald van www.books.google.be:
https://books.google.be/books?hl=nl&lr=&id=ZQfL5UeTibgC&oi=fnd&pg=PA69&dq=diversiteit+in+het+onderwijs&ots=3i2gTr3C-Q&sig=NjbZkY9ddLL4aPrMqb2ypCZ_ITg#v=onepage&q=diversiteit%20in%20het%20onderwijs&f=false
- Van den Branden, K. (2005, april). Opgehaald van www.cteno.be:
http://www.cteno.be/downloads/publicaties/van_den_branden_2005_gelijke_onderrwijskansen_bevorderen.pdf

- Van den Broeck , A., Vansteenkiste, M., De Witte , H., Lens, W., & Andriessen, M. (2009).
Opgehaald van selfdeterminationtheory.org:
https://selfdeterminationtheory.org/SDT/documents/2009_VandenBroeckVansteenkiste_GO.pdf
- Van den Broeck , A., Vansteenkiste, M., De Witte, H., Lens , W., & Andriessen, M. (2009).
Opgehaald van selfdeterminationtheory.org:
https://selfdeterminationtheory.org/SDT/documents/2009_VandenBroeckVansteenkiste_GO.pdf
- Van Den Broek , J. (2013, maart 25). Opgehaald van didactiefonline.nl:
<https://didactiefonline.nl/artikel/dossier-wat-weten-we-over-motiveren>
- Van Der Leeuw, B., & Meestringa, T. (2017). Samenhangend onderwijs in geletterdheid in alle vakken. *Levende Talen Magazine*, pp. 25-29. Opgehaald van www.lttijdschriften.nl
- Van Maele, D., Michalek , N., Engels, N., Laevers, F., Lombaerts, K., & Van Houtte, M. (2015). Opgehaald van www.lannoo.be:
<https://www.lannoo.be/sites/default/files/books/issuu/9789401429115.pdf>
- Vansteenkiste , M., & Sierens, E. (2009). Opgehaald van www.researchgate.net:
https://www.researchgate.net/profile/Maarten_Vansteenkiste/publication/293670840_Wanneer_'meer_minder_betekent'_motivatieprofielen_van_leerlingen_in_kaart_gebracht/links/58d0aa90458515302b856bdd/Wanneer-meer-minder-betekent-motivatieprofielen-van-leerling
- Vansteenkiste, M. (sd). Opgehaald van www.researchgate.net:
https://www.researchgate.net/profile/Maarten_Vansteenkiste/publication/292609994_Hoe_we_kinderen_en_jongeren_kunnen_motiveren_toepassingen_van_de_zelfdeterminatietheorie/links/5788d6a208ae62ae6f8add72.pdf
- Vansteenkiste, M., Lens, W., Donche, V., & Aelterman, N. (2009, augustus 26). Opgehaald van books.google.be:
https://books.google.be/books?hl=nl&lr=&id=Av_oDAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA175&dq=vansteenkiste+motivatie&ots=Yyltdi0t2T&sig=g90jwdLC1IVOjSmWmNgmk4uIGxk#v=onepage&q=vansteenkiste%20motivatie&f=false
- Vantieghem, W., & Van Avermaet, P. (sd). Opgehaald van www.unia.be:
https://www.unia.be/files/Documenten/Publicaties_docs/Diversiteits_Barometer_Onderwijs_-_Technisch_rapport-_Post_2_Vlaanderen.pdf
- Wikipedia* . (2018, oktober 25). Opgehaald van nl.wikipedia.org:
https://nl.wikipedia.org/wiki/Cultuur#Cultuur_in_de_hedendaagse_samenleving

Willems, F. (2019, september 30). Opgehaald van www.vrt.be:

<https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2019/09/30/vlaams-regeerakkoord-onderwijs-overzicht/>

Boeken

Ait Hamou, I. (2019). *Het moois dat we delen*. Antwerpen: Uitgeverij Angèle.

Gratz, A. (z.j.). *De jongen die tien concentratiekampen overleefde*. Alkmaar: Uitgeverij

Kluitman Alkmar B.V.

Minnaert, A. & Odenthal, L. (2018). *Motivatie is een werkwoord*. Amersfoort: CPS Uitgeverij.

Van der Heijde, H., Kampman, L. & Bruin, K. (2017). *Culturele diversiteit in de klas*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.

Van Gemert, G. (2018). *Ademloos*. Hasselt: Clavis Uitgeverij.

Geraadpleegde werken

De Cap, N. (2015-2016). Bachelorproef Motivatie verhogen in de eerste graad van het secundair onderwijs.

Schoenmaekers, H. (2012-2013). Opgehaald van crescent-edu.be: <https://www.crescent-edu.be/wp-content/uploads/2018/01/UGent-Schoolcarrieres-Allochtone-studenten.pdf>

Usbas, A. (2018-2019). Bachelorproef Zijn punten passé?

Valckx, J. (2013-2014). Opgehaald van lib.ugent.be:

https://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/165/883/RUG01-002165883_2014_0001_AC.pdf

Verlent, E. (2015-2016). Bachelorproef Motivatie voor wiskunde zoek, hoezo?

Bijlagen

Bijlage 1: Mail scholen

Online bevraging in kader van bachelorproef

Senem Turk
Wo 1-4-2020 13:09
Aan: Filip Lijnen

Beste meneer Lijnen

Door al het gebeuren rond het coronavirus zijn wij niet meer met elkaar in contact kunnen komen. Helaas is de toekomst nog een beetje vaag voor iedereen en weet ik niet of ik überhaupt nog op stage kan gaan. Echter ben ik momenteel volop bezig met mijn bachelorproef die over culturele en talige diversiteit in het BSO gaat. In normale omstandigheden ging ik u nog voor de paasvakantie daarover contacteren. Omdat ik mij moet voorbereiden op alle mogelijke scenario's die zullen volgen, heb ik een online vragenlijst opgesteld in kader van mijn bachelorproef.

Ik ben mij ervan bewust dat u en de leerkrachten het erg druk hebben deze dagen. Maar ik zou u vriendelijk willen vragen om de onderstaande link door te sturen naar zoveel mogelijk leerkrachten die lesgeven in het BSO. U zou mij daar een groot plezier mee doen voor het onderzoek van mijn eindwerk.

De link: <https://forms.gle/VBHjJBY2sxeK8Lr5>

Alvast bedankt voor de moeite.

Met vriendelijke groeten
Senem Türk
Student LSO PAV - Biologie

Hogeschool PXL
Dpt. Education
Vildersstraat 5
3500 Hasselt

gsm +32 489 50 78 26
e-mail: senem.turk@student.pxl.be
#pxleducation

Senem Türk

Hoe waardeer je diversiteit in de klas?

Online bevraging in kader van bachelorproef

ST

Senem Türk

Wo 1-4-2020 13:30

Aan: Cindy Hardenne <cindy.hardenne@spectrumcollege.be>

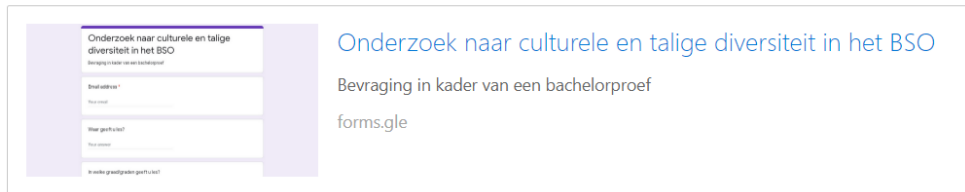

Beste mevrouw Hardenne

Vorig schooljaar heb ik de kans gekregen meerdere periodes stage te lopen in uw school, waarvoor ik u nogmaals wil bedanken. Momenteel zit ik in mijn laatste jaar van mijn opleiding en ben ik volop bezig met mijn bachelorproef. Door de coronamaatregelen zijn al mijn stages afgelast tot het einde van dit schooljaar, waardoor ik een aantal vragen uit de praktijk niet heb kunnen beantwoorden. Daarom heb ik een online vragenlijst opgesteld in kader van dit onderzoek. Het onderzoek gaat specifiek over culturele en talige diversiteit in het BSO.

Ik ben mij ervan bewust dat u en alle andere leerkrachten het erg druk hebben deze dagen. Maar ik zou u vriendelijk willen vragen om de onderstaande link door te sturen naar zoveel mogelijk leerkrachten die lesgeven in het BSO. U zou mij daar een groot plezier mee doen om dit onderzoek tot een goed einde te brengen.

De link: <https://forms.gle/VBHxJBY2sxeK8Lr5>

Alvast bedankt voor de moeite.

Met vriendelijke groeten
Senem Türk
Student LSO PAV - Biologie

Hogeschool PXL
Dpt. Education
Wilderestraat 5

Senem Türk

Hoe waardeer je diversiteit in de klas?

Online vragenlijst in kader van een bachelorproef

ST

Senem Türk

Wo 1-4-2020 13:18

Aan: Jan TOELEN <Jan.TOELEN@thhi-tessenderlo.be>

Beste meneer Toelen

In oktober 2019 heb ik de kans gekregen om twee weken stage te lopen in uw school, waarvoor ik u nogmaals wil bedanken. Momenteel ben ik volop bezig met mijn bachelorproef, die specifiek over culturele en talige diversiteit in het BSO gaat. Door de coronamaatregelen zijn alle stages afgelast tot het einde van dit schooljaar, waardoor ik een aantal vragen uit de praktijk niet heb kunnen beantwoorden. Daarom heb ik een online vragenlijst opgesteld in kader van dit onderzoek.

Ik ben mij ervan bewust dat u en alle andere leerkrachten het erg druk hebben deze dagen. Maar ik zou u vriendelijk willen vragen om de onderstaande link door te sturen naar zoveel mogelijk leerkrachten die lesgeven in het BSO. U zou mij daar een groot plezier mee doen om dit onderzoek tot een goed einde te brengen.

De link: <https://forms.gle/VBHjxJBY2sxeK8Lr5>.

Alvast bedankt voor de moeite.

Met vriendelijke groeten
Senem Türk
Student LSO PAV - Biologie

Hogeschool PXL
Dpt. Education
Vildersstraat 5
3500 Hasselt

gsm +32 489 50 78 26
e-mail: senem.turk@student.pxl.be
#pxleducation

Bijlage 2: Facebookbericht

Beste collega's,

Ik ben Senem Türk, een laatstejaarsstudent van de lerarenopleiding aan de Hogeschool PXL met als vakkencombinatie PAV/ Biologie. Momenteel ben ik volop bezig met de uitwerking van mijn bachelorproef, die specifiek over talige en culturele diversiteit in het BSO gaat.

Omdat ik tot het einde van dit schooljaar niet meer op stage kan gaan, omwille van de coronamaatregelen, heb ik een aantal vragen uit de praktijk niet kunnen beantwoorden. Daarom heb ik een vragenlijst via Google Formulieren opgesteld.

Ik ben mij ervan bewust dat jullie het erg druk hebben deze dagen. Maar ik zou u vriendelijk willen vragen om de onderstaande vragenlijst in te vullen. U zou mij daar een groot plezier mee kunnen doen voor het onderzoek van mijn eindwerk.

Alvast bedankt voor uw tijd en moeite!

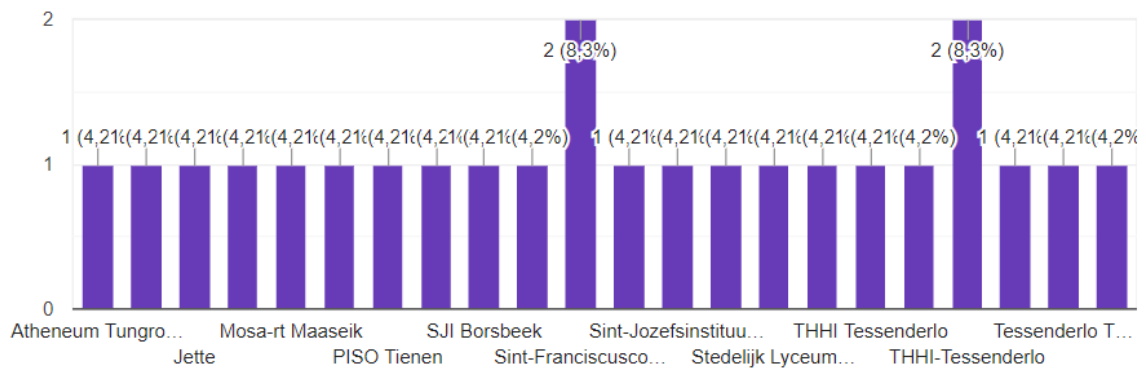
Senem Türk

Bijlage 3: Enquête leerkrachten

Onderzoek naar talige en culturele diversiteit in het BSO

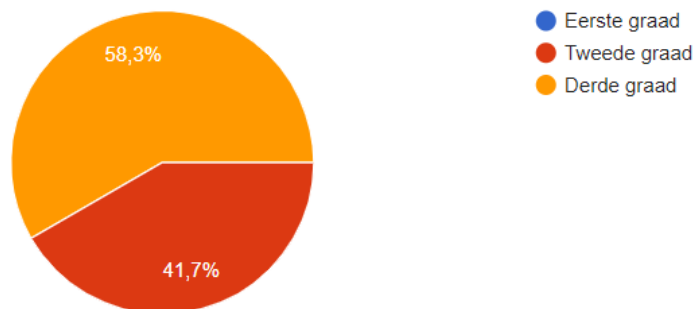
Waar geeft u les?

24 antwoorden

In welke graad/graden geeft u les?

24 antwoorden

Hoe omschrijft u de motivatie van leerlingen in het BSO?

24 antwoorden

Wisselend

Heel variabel: van zeer weinig goestig in school tot ik kom graag maar het mag niet te moeilijk zijn want dan haak ik af.

In het algemeen positief, het hangt af van het thema

Zeer afhankelijk van de aangeboden leerstof/lesonderwerp. Als het 'hun' ding is heb je ze volledig mee, anders is de kans groot dat je moet 'trekken en sleuren' om ze mee te hebben.

In de vorige vraag vragen ze 'in welke graad/graden geeft u les?' maar ik kan maar 1 antwoord aanduiden? Ik sta in de 2e en 3e graad.

laag

Zijn meer gemotiveerd soms net omdat ze van zichzelf denken dat ze "dommer" zijn dan de rest.

Wat mij opvalt is dat dit sterk van klas tot klas ligt. Mijn klassen haarzorg en verzorging vertonen in het

Bij de meerderheid afwezig

Zeer laag: veel schoolmoeheid en niet de juiste studierichting.

wisselend, groter voor de stamvakken dan voor de algemene vakken

Zeer beperkt en ondermaats.

Niet altijd even gemotiveerd en erg verschillend per klas

nogal gemotiveerd

Variërend

Redelijk ongeïnteresseerd en doelloos

Voor het ene vak zijn ze al meer gemotiveerd dan voor het andere.

Niet gemotiveerd maar met een goede aanpak/structuur/ lesinhoud/humor... krijg je ze zeker mee

Heel afhankelijk van het jaar en de richting. In mijn 7de jaar Kantooradministratie en gegevensbeheer hebben de meesten een hogen motivatie.

Moeilijk om hier een goed antwoord op te kunnen geven omdat elke leerling anders is. Sommigen zijn heel gemotiveerd en altijd in orde met al hun taken, andere zijn dat helemaal niet.

Heel erg gemotiveerd als het onderwerp hen aanstaat.

Grote individuele verschillen

Heel wisselend, dit hangt zeer sterk af van de leerling.

Komt u in contact met culturele en talige diversiteit in de klas? Zo ja, met welke culturen of talen?

24 antwoorden

Weinig, enkele leerlingen van Turkse origine

Ja, moslim

Neen.

Turkse leerlingen, Turks. Poolse leerlingen, Pools.

ja, Marokkaans, Pools, Congolees/Frans, Turks, Surinaams, Thais, Spaans, Chileens

Ik geef les in Brussel, dus verschillende culturen en verschillende talen...

Ja, dit zijn diverse culturen en talen. Frans, Turks, Albanees,....

Voorals Turks

Ja. Ik heb IIn met Marokkaanse, Turkse, Albanese, Kroatische, Ghanese en Indische roots. Los van de talen van de talen van die landen, spreekt haast iedereen Frans (moedertaal of tweede taal).

Ik denk dat wat bijna alle culturen en talen in onze school hebben.

Pools, Marokkans, Turks, Frans, Thaï's

Absoluut. In de Antwerpse grootstedelijke context komen we veel meer in aanraking met diversiteit. Slechts 10% van mijn leerlingen heeft Belgische roots.

De Turkse cultuur en taal

Neen

Ik heb leerlingen van Turkse, Congolese, Surinaamse, Italiaanse, Poolse, Bosnische en Hollandse afkomst.

Verdillende culturen en talen wel maar vooral de blanke armoede en vierde wereld zoals ik dat noem

Dit jaar niet.

Merendeel van mijn IIn zijn Nederlanders. Sinds dit jaar ook deel Marokkanen. Dit is nieuw voor mij.

Ja, Turkse en Marokkaanse cultuur

1 leerling met Marokkaanse roots, 1 leerling uit Suriname

Het merendeel van mijn leerlingen is van Turkse origine.

Ja, van extreem rechts tot links, vluchtelingen, kinderen 3e generatie migratie,...

Albanees, Punjabi, Arabisch

Kroaat, Turk, Griek,

Hoe omschrijft u culturele diversiteit in het BSO?

23 antwoorden

Als er maar enkele in de klas zitten (minderheid) is diversiteit misschien minder fel uitgesproken.

De culturele achtergrond leidt niet tot conflicten binnen een klasgroep

Het verschil van culturen binnen het BSO. Ik heb enkele leerlingen met een buitenlandse achtergrond. Is dit een juist antwoord? Ik begrijp de vraag niet zo goed helaas.

Leerlingen met verschillende roots, waar ze vaak bij hun thuis ook een andere taal spreken (als 1e of 2e taal) in de klas.

de aanwezigheid van leerlingen met een verschillende culturele achtergrond waardoor zij andere opvattingen hebben over waarden en normen of ander gedrag als normaal beschouwen.

Een grote diversiteit.

ik Zie dit als een sterke meerwaarde. Het geeft veel uitdagingen, want deze leerlingen vragen extra aandacht, maar als je ziet dat ze elkaar ook helpen en verbeteren is dit alles het zeker waard.

Voorals Turks

Een realiteit waarmee rekening dient te worden gehouden, maar die het werken niet makkelijker maakt. Het gaat dan niet altijd over bv. verschillen qua religie, gewoontes ... maar soms ook gewoon qua referentiekader (bv. naar welke programma's kijken ze, welke muziek beluisteren ze, welke bv's kennen ze ...).

Zeer uiteenlopend

Soms gaat het over religieuze verschillen, verschillen in man-vrouw-gelijkheid, andere gewoonten in het dagelijks leven. Maar ook binnen eenzelfde cultuur zie je vaak verschillen en dat maakt het nog net boeiender; sommigen zijn meer geïntegreerd dan anderen.

Bij ons op school voelt die zeer geconcentreerd aan. De meerheid heeft een andere etnische afkomst. Echter geeft deze setting enorm veel warmte en liefde met zich mee.

Vaak zijn de leerlingen erg "enggeestig" en worden bepaalde waarheden heel gemakkelijk voor waar aangenomen, de sociale controle en de angst om "veroordeeld" te worden is ook heel erg groot om anders of wat "ruimdenkender" te zijn.

weinig merkbaar omdat er niet veel In van andere culturen aanwezig zijn

Heel rijk! :)

Leerlingen met een andere religie dan de doorsnee leerling op school.

Aandacht voor eigenheid van culturen

Boeiend

Bij ons op school is die er bijna niet. Wij hebben een aantal leerlingen uit andere culturen, maar niet zoveel.

Heel divers is dat in onze school niet. Het BSO bestaat voornamelijk uit Turkse leerlingen. De enkele Marokkaanse, Italiaanse, of andere jongeren worden eerder bij de groep 'niet-Turks' gerekend.

Groot

In Tienen is er weinig diversiteit, ik zou dit durven vergelijken met ASO in Leuven. Wij hebben wel een OKAN-klas dus hier stromen er wel meerdere door.

Verrijkend vinden van een gemeenschappelijke taal, werken aan zelfwaarde gevoel

Welke uitdagingen ervaart u op vlak van culturele en talige diversiteit in de klaspraktijk?

23 antwoorden

Ze zouden eens "echt" moeten luisteren naar elkaars cultuurverschillen maar dan "echt" zonder vooroordelen te hebben.

Relaties en seksualiteit binnen een diverse klasgroep bespreken is een uitdaging. Sommige moslims zijn traditioneel en anderen niet.

Geen. Dergelijke verschillen zijn er niet binnen mijn klassen.

- Turkse leerlingen die onderling Turks spreken. Geen probleem als dit op de speelplaats is. Wel als ze even iets naar elkaar roepen doorheen de les, en ik niet versta wat er gezegd wordt.
- Al enkele keren een leerling gehad die toch wat neerkijkt op de vrouw.
- Leerlingen die thuis ook hard moeten meehelpen (bijvoorbeeld een Roemeense jongen die ook moest helpen in de winkel thuis).
- Heel leuk als het geografische vragen zijn, vaak weten deze leerlingen wat meer dan andere leerlingen.

Ervoor zorgen dat het tussen die verschillende culturen niet tot conflict komt in de klas.

Probleem van de thuistaal: leerlingen spreken thuis vaak geen woord Nederlands. Soms is het bespreken van bepaalde culturele zaken moeilijk omwille van de "opvoeding" thuis.

Ik heb redelijk grote klassen waardoor het soms moeilijk is om leerlingen de nodige extra taalhelp te bieden. Daarnaast vind ik het als beginnen leraar ook heel moeilijk hoe ik heb extra oefeningen kan geven op het gebied van taal. Wat moet je juist voorzien?

Wanneer er een grote groep leerlingen van Turkse origine in de klas zit, wordt er regelmatig Turks gesproken in de les.

Je staat constant in een spreidstand omdat je uiteraard je leerinhouden op niveau wil behandelen, maar tegelijk ook rekening wil houden met de beginsituatie ... en die is uiteraard voor elke leerling anders omdat 'de allochtone' leerling niet bestaat en diversiteit een serieus containerbegrip is.

Ze starten niet allemaal aan dezelfde startlijst, de vraag is hoe krijg je ze dan op een goede gelijkwaardige manier aan de finish?

Ik vind het vaak een verrijking voor mijn vak (PAV) omdat je de culturele verschillen erbij kan betrekken. Vaak leidt dit tot boeiende discussies. In een 3de graad lukt dat goed maar ik kan me voorstellen dat het bij jongere leerlingen misschien tot ruzies kan leiden. In mijn ander vak Frans is het vaak een bijkomende moeilijkheid, want weer een nieuwe taal leren is vaak niet evident.

De grote taalachterstand is zeer bepalend in de klaspraktijk.

Het nut inzien van de Nederlandse taal (toekomstgericht) en openstaan voor de cultuur waarmee ze dagelijks geconfronteerd worden (hier in België dus).

vooral begrippen aanleren

Bij sommige leerlingen merk ik dat ze schooltaalwoorden oppervlakkig beheersen.

Cultureel dan vooral naar motivatie en achtergrond

Als we een thema behandelen waarin het gaat over verschillende culturen en we voeren een klasdiscussie

Omgang met sommige marokkaanse.. reageren toch anders... een neemt vb weinig aan van vrouwen. Raar.. zoiets kende ik niet .

Te vaak spreken en schrijven leerlingen heel slecht Nederlands!

Weinig uitdagingen. De leerling uit Suriname wil graag zijn cultuur delen met de rest van de klas en dat kan ik alleen maar toejuichen!

Leerlingen motiveren om Nederlands te spreken. Zien dat sommige leerlingen over heel wat capaciteiten beschikken, maar ze kunnen niet het beste van zichzelf tonen omwille van taalachterstand. Deze leerlingen motiveren om te werken aan hun taal, is een grote uitdaging.

Talig, zwak niveau bij nieuwkomers. Cultureel meestal als een meerwaarde

Vooral hoe ik dit moet combineren met alle andere leerproblemen die er zijn. Ik ben vaak een oefening aan het uitleggen en van mijn 20 leerlingen zijn er 20 verschillende problemen met de oefening. Waaronder dat de leerlingen het niet begrijpen. Dit is vooral moeilijk tijdens vaardigheden (schrijven - spreken - luisteren - lezen).

Hoe zou u deze diversiteit in het BSO positief in de kijker kunnen zetten?

22 antwoorden

Twee vliegen in één klap: schoolkennis en wereldkennis (geleerd van sommige van mijn klasgenoten)

De anderen (Belgen) leren ook anders denken over dit onderwerp.

De verschillen tegen mekaar uitspelen en de positieve dingen en verschillen onder de loep nemen en de voordelen ervan kenbaar maken.

- Toch leuk! Je leert van elkaar.

ieder in zijn eigenheid laten en ze daar rond laten werken

BSO sowieso in een positiever daglicht stellen van bovenaf!

Ik denk dat het zeker heel mooi is om te zien hoe ze van elkaars taal willen leren. Soms probeer ik ook Franse filmpjes met Nederlandse ondertiteling te voorzien tijdens de les. Zo voelen de Franstaligen zich meer betrokken.

Door interesse te tonen. Door onszelf niet altijd als norm te nemen, maar als een van de zoveelste normen te zien. Tegelijk wil je evenwel ook de normen en waarden van de Westerse samenleving meegeven ... en dat botst wel eens.

De diversiteit zorgt ervoor dat er enorm veel geleerd wordt wat niet in de jaarplannen staat. Schakel leerlingen in om hun verhaal te doen. Geef ze een gevoel van belangrijkheid. Waardeer deze diversiteit meer en vaker!

Je moet voldoende tijd vrijmaken om die andere culturen ook aan bod te laten komen, want dit wordt de toekomst. Elkaar kennen is elkaar begrijpen en je merkt eigenlijk best wel een grote verdraagzaamheid binnen klasgroepen.

Zoals eerder geantwoord: de liefde en warmte die de leerlingen vanuit hun eigen cultuur meebrengen is prachtig.

Niet onmiddellijk een idee: er zijn al heel wat pogingen ondernomen en we blijven pogingen ondernemen ...

Nadruk leggen op hun cultuur, positieve eigenschappen uithalen, gebruiken in eigen werk

Juist de diversiteit gebruiken die er aanwezig is. Een soort van multi-culturele dag maken waarbij elk leerling kennis kan maken met een ander cultuur.

Meer ouder betrokkenheid en engagement

Ik vind het heel interessant dat we van elkaar kunnen leren.

?

Leerlingen laten kennismaken met de verschillende culturen van de leerlingen in de klas.

Het maakt het vaak ook boeiender wanneer voorbeelden worden genoemd, getoond... uit de culturele wereld. Ik heb dankzij mijn Turkse leerlingen een heel ander soort films, muziek, ... leren kennen. Diversiteit verruimt je eigen leefwereld.

Ik integreer persoonlijke verhalen bij actuele nieuws feiten tijdens actua

Wij proberen veel thema's te doen rond deze diversiteit. Ik probeer hier ook vaak actua aan te koppelen als dit in het nieuws komt.

Ik zou de diversiteit van HEEL de schoolpopulatie in de kijker zetten en BSO In zeker weeral niet viseren